

341

Jublat

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 8

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE

CHORZÓW I C. S. L.

PLAC MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 9-12, TEL. 409-01

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW
I SIARCZAMONU Z KOPALNÍ
„KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR.

CHORZÓW

SKARBOWE FIRM E

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
UMOWA GOSPODARCZA Z NIEMCAMI — z. c.	1015	CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1038
KONFERENCJA IMPORTOWA — ST. RZ.	1017	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1039
KRONIKA GOSPODARCZA:		ZEGŁUGA I SPRAWY MORSKIE	1039
Narada w sprawie gospodarczego podniesienia ziem północno-wschodnich	1020	POCZTA I TELEGRAF	1041
Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU	1026	KRONIKA TYGODNIOWA:	
Z MINISTERSTWA POCZT I TELEGR.	1026	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEN	1041
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	1027	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1042
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1029	PIENIĄDZ I KREDYT	1042
HUTNICCTWO	1030	Sprawa oddłużenia rolnictwa i odbudowy kredytu rolniczego	1042
ROLNICTWO	1033	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1043
Przemówienie Pana Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. Juliusza Poniatowskiego na konferencji prasowej	1033	Z BANKU POLSKIEGO	1043
Kredyty zbożowe w kampanii 1938/39 — H. O.	1035	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	1037	NIEMCY	1044
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1037	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1046
RYNEK AKCYJNY	1038	BIBLIOGRAFIA	1046

UMOWA GOSPODARCZA Z NIEMCAMI

ROKOWANIA z Niemcami, które doprowadziły do podpisania w dn. 1/VII b. r. nowej umowy gospodarczej, rozpoczęte zostały w kwietniu b. r. w związku z przyłączeniem b. Austrii do Rzeszy Niemieckiej i wynikającą stąd koniecznością stworzenia jednolitej podstawy, normującej obroty towarowe Polski z całym terytorium gospodarczym nowych Niemiec. Układy, regulujące wymianę towarową z powiększonym obszarem gospodarczym Rzeszy, zawarte już zostały przez Niemcy z szeregiem państw (Anglia, Szwajcaria, Włochy, Jugosławia, Grecja, Węgry, itd.), dotycząc we wszystkich wypadkach wyłączenie odcinka austriackiego, którym uzupełnione zostały dotychczasowe zasadnicze umowy niemieckie z poszczególnymi państwami. W przeciwieństwie do tych porozumień, nowy układ polsko-niemiecki nie tylko reguluje zagadnienie austriackie, ale przez przedłużenie — i to w rozbudowanej formie — dotychczasowej umowy gospodarczej polsko-niemieckiej z 1937 r. (której termin expiracji przypadał na ko-

niec lutego 1939 r.) stwarza nowe podstawy dla całości kształtu wymiany towarowej polsko-niemieckiej na dalszy 2½-letni okres.

Dotychczasowe podstawy umowne w naszych stosunkach handlowych z Austrią były na ogół znacznie szersze niż w stosunkach z Niemcami. Układ gospodarczy z Niemcami miał bowiem raczej charakter ramowy, ograniczony był do zagadnień, ściśle związanych z obrotem towarowym polsko-niemieckim, podczas gdy konwencja handlowa z Austrią miała pełne cechy traktatu handlowego, zawierającego — oprócz postanowień celnych i obszernej listy znizek konwencyjnych — również klauzule, dotyczące uprawnień osób fizycznych i prawnych, klauzule komunikacyjne itd. Również w zakresie rozrachunku układ polsko-niemiecki był węższy i obejmował wyłącznie rozrachunek, związany z obrotem towarowym, podczas gdy w stosunkach polsko-austriackich obowiązywał (oparty zresztą nie na układzie między państwowym, lecz na prywatnej umowie między

Bankiem Polskim i Austriackim Bankiem Narodowym) tzw. clearing totalny, regulujący całokształt wzajemnych wypłat.

Nowa umowa gospodarcza z Niemcami, jak również stanowiący jej część składową układ rozrachunkowy, bazowane są w zasadzie na dotychczasowych układach polsko-niemieckich. Zawierają one jednak szereg zmian i uzupełnień, mających na celu—z jednej strony—ogólne powiększenie przyszłych obrotów towarowych, jak i—przede wszystkim—utrzymanie w ramach obrotów ogólnych dotychczasowych obrotów polsko-austriackich—zarówno jeżeli chodzi o ich ogólny poziom, jak i o strukturę. Utrzymanie w nowym układzie dotychczasowych korzyści, wynikających dla nas z traktatu z Austrią, było zasadniczą wytyczną z naszej strony przy przeprowadzanych ostatnio rokowaniach w odniesieniu nie tylko do bezpośredniej wymiany towarowej polsko-austriackiej, ale i do innych warunków tej umowy, jak np. warunków przewozu przez Austrię; korzyści te—z pewnymi wyjątkami (jak np. zniżenie dotychczasowych warunków weterynaryjnych w przywozie i przewozie przez Austrię)—nie zostały na ogół przez nowy układ stracone.

Oparty na powyższych zasadach układ z Niemcami składa się z zasadniczej umowy gospodarczej (wraz z protokołem końcowym, załącznikami celnymi i weterynaryjnymi) oraz układu rozrachunkowego. Umowa gospodarcza jest powtórzeniem, bez jakichkolwiek zasadniczych zmian, postanowień umowy gospodarczej polsko-niemieckiej z 1935 r. i zawiera: klauzulę największego uprzywilejowania w dziale celnym, postanowienia, dotyczące komiwojażerów, nacjonalizacji towarów, świadectw pochodzenia, warunkowej odprawy celnej, stosowania autonomicznych ulg celnych, wzajemnego stosowania reglamentacji obrotów towarowych i szereg innych postanowień, związanych bezpośrednio z obrotem towarowym. W zakresie przepisów weterynaryjnych obowiązywać będą w przyszłości również postanowienia, zawarte w dotychczasowej umowie polsko-niemieckiej. Przepisy weterynaryjne dotyczą przywozu do Niemiec zwierząt oraz produktów zwierzęcych; w zakresie warunków weterynaryjnych w tranzycie przez Niemcy obowiązywać będą nadal odpowiednie postanowienia, przewidziane w protokole polsko-niemieckim z marca 1934 r. o zniesieniu wojny celnej.

Zmianom, w porównaniu ze stanem dotychczasowym, uległy obustronne listy zniżek celnych, specjalnie lista polskich stawek konwencyjnych, przyznanych dla przywozu niemieckiego do Polski. Dotychczasowa lista konwencyjna z traktatu niemieckiego, zawierająca ok. 70 zniżek, rozszerzona została do 286 zniżek—przez włączenie dotychczasowych zniżek konwencyjnych austriackich (co oznacza utrzymanie dotychczasowego stanu faktycznego w obrotach z Niemcami—z uwagi na przysługującą temu krajowi od listopada 1935 r. klauzulę największego uprzywilejowania w dziedzinie celnej) oraz przez dodanie niektórych nowych zniżek celnych. Zniżki celne w nowej umowie dotyczą niektórych wyrobów chemicznych, skórzanych, dzianych, wyrobów z papieru, szkła, wyrobów metalowych, niektórych maszyn i aparatów, instrumentów precyzyjnych, zabawek, biżuterii itd. Lista konwencyjna, która przysługiwać będzie w przyszłości Polsce przy eksporcie do Niemiec, jest znacznie skromniejsza i zawiera zaledwie 11 zniżek (na nasiona oleiste, na-

siona buraków cukrowych, grzyby, drewno, gęsi, bydło, wywożone z Gdańska do Niemiec, itd.). Ta dysproporcja tłumaczy się faktem, iż w stosunku do większości artykułów naszego eksportu do Niemiec obowiązuje bądź bezcłowy przywóz lub bardzo niskie stawki celne (jeżeli chodzi o surowce), bądź też wywóz odbywa się na podstawie umów branżowych według z góry ustalonych cen, skalkulowanych franko granica, co w praktyce eliminuje znaczenie cła niemieckiego.

Ogólny poziom przyszłych obrotów polsko-niemieckich ustalony został w nowej umowie na zł 260 miln. po stronie importu oraz eksportu. Oznacza to powiększenie dotychczasowych łącznych obrotów polsko-niemieckich i polsko-austriackich o dalsze zł 26 miln. w stosunku rocznym. Obroty bowiem polsko-niemieckie (które ostatnio osiągnęły przewidziany w dawnej umowie plafon) wynosiły zł 176 miln., obroty polsko-austriackie—ok. zł 58 miln. Celem zabezpieczenia osiągnięcia tego podwyższonego plafonu rozszerzone zostały w nowej umowie możliwości importowe z Niemiec do Polski, które są, jak wiadomo, miarodajne dla ustalenia plafonu eksportowego do Niemiec—zarówno przez dodatkowe zniżki celne, o których była mowa powyżej, jak i przez ustalenie powiększonych, w porównaniu z dotychczasowymi, kontyngentów na przywóz towarów niemieckich do Polski.

W zakresie struktury obrotów towarowych nastąpi pewne przesunięcia, związane z realizacją postulatu uwzględnienia w nowej umowie dotychczasowej nomenklatury i struktury obrotów polsko-austriackich (oczywiście, tylko na odcinku owych zł 58 miln., które dotyczyły tych obrotów). W zakresie importu chodzi tu o włączenie do nowej umowy przywozu m. in. szeregu surowców, importowanych dotychczas z Austrii, a których przywóz z Niemiec, z uwagi na obowiązujące tam zakazy wywozu, bądź nie miał wcale miejsca, bądź odbywał się w minimalnym zakresie. W dziedzinie struktury eksportu nastąpi pewne przesunięcie na korzyść wywozu artykułów przemysłowych, wynikające z faktu, iż w dotychczasowym eksporcie do Austrii wywóz przemysłowy wynosił nieco więcej niż połowę, w dotychczasowym zaś eksporcie do Niemiec—zaledwie ok. $\frac{1}{4}$ całego wywozu do Niemiec; na podstawie nowej umowy udział rolnictwa w eksporcie do Niemiec wynosić będzie ok. 70%, przemysłu zaś—ok. 30%.

Nomenklatura przyszłego eksportu do Niemiec, jeżeli chodzi o artykuły hodowlano-rolne, nie uległa poważniejszym zmianom, ponieważ w eksporcie do Austrii i do Niemiec obejmowała ona na ogół te same artykuły, z artykułów zaś, które poprzednio wywożone były wyłącznie do Austrii—tylko niektóre (jak np. nasiona buraków cukrowych) włączone zostały do nowego plafonu niemieckiego (część produktów hodowlanych, jak np.: bydło i mięso cielece—odpadły w związku z rygorystycznymi przepisami weterynaryjnymi, które uniemożliwiłyby w przyszłości eksport do Niemiec). Nastąpiły natomiast zmiany w kierunku powiększenia wywozu w grupie zwierzęcej, specjalnie jeżeli chodzi o trzodę chlewną, jaja, masło, gęsi itd., w grupie produktów zbożowych oraz surowców przemysłowych (len, konopie itd.), stosunkowo zaś małe podwyższenie plafonu na drzewo (ze względu na znikomy eksport tego artykułu do byłej Austrii).

Poważne zmiany wprowadzone zostały do plafonu przemysłowego. W pierwszym rządzie należy wymienić tu węgiel kamienny, koks i brykiety z węgla kamiennego, których eksport przewidziany został w nowej umowie w wysokości, zbliżonej do faktycznego eksportu do Austrii w 1937 r., grupę półfabrykatów i wyrobów włókienniczych (przędza lniana, bawełniana, tkaniny wełniane, bawełniane itd.), których dotychczas do Niemiec nie wywoziliśmy, powiększenie eksportu produktów hutniczych, cynku, węglowodnych oraz parafiny.

Głównymi artykułami eksportowymi do Niemiec będą—w związku z tym—w przyszłości: w grupie hodowlano-rolnej świnie, jaja, drób, masło, spirytus, zboża i drzewo, w grupie przemysłowej—węgiel, żelazo, cynk, węglowodne, produkty naftowe i wyroby włókiennicze.

Umowa niemiecka przewiduje poza tym kontyngenty eksportowe dla gdańskiego rolnictwa (bydło, groch, ryby, buraki cukrowe itd.) i przemysłu oraz kontyngent płatniczy na koszty robocizny, związane z czynnym dla Gdańska obrotem uszlachetniającym z Niemcami (w pierwszej linii budowa okrętów).

Podobnie, jak w dotychczasowych stosunkach z Niemcami, eksport nasz oparty został, poza postanowieniami, zawartymi w nowej umowie—na prywatnych umowach między zainteresowanymi sferami obydwu stron.

W dziedzinie eksportu rolnego umowy tego rodzaju, zawierające szczegółowe warunki dostaw do Niemiec, obejmują w pierwszym rządzie artykuły, zakupywane w Niemczech centralnie, a mianowicie: trzodę chlewną, masło, jaja, itd. Poza tym obowiązywać będzie również porozumienie prywatne co do eksportu drewna do Niemiec, przewidujące podział na sortymenty, postanowienia techniczne dla ułatwienia wykorzystania kontyngentów eksportowych itd.

W dziedzinie eksportu przemysłowego obowiązywać będzie umowa branżowa w zakresie wywozu do Niemiec węgla kamiennego, koksu i brykietów, przewidująca warunki odbioru węgla polskiego w Niemczech, oraz porozumienie prywatne w zakresie polsko-niemieckiego obrotu artykułami hutniczymi. To ostatnie porozumienie istniało już i dotychczas od początku działania umowy gospodarczej z 1935 r., obecnie zaś zostało przedłużone i uzupełnione postanowieniami o dodatkowych kontyngentach eksportowych do Niemiec stali szlachetnej i blach cienkich, oraz postanowieniami, dotyczącymi przywozu z Niemiec stali szlachetnej (dawny import z Austrii).

Nowa umowa polsko-niemiecka utrzymuje obowiązujący dotychczas w stosunku do pewnych gałęzi naszego eksportu do Niemiec, które są jednocześnie odbiorcami towarów niemieckich, niemiecki system tzw. kont Aski, umożliwiając zainteresowanym przed-

siębiorstwom bezpośrednio wyrównywanie ich eksportu za pomocą własnego importu z Niemiec. Przez konta Aski dokonywany może być w zasadzie jedynie rozrachunek z tytułu obrotów towarowych, w indywidualnych jednakże wypadkach przewidziana jest możliwość wyrównywania za pomocą eksportu do Niemiec również pewnych zobowiązań finansowych.

W zakresie rozrachunku polsko-niemieckiego obowiązywać będą w przyszłości postanowienia dotychczasowego układu rozrachunkowego polsko-niemieckiego z 1937 r. Pod układ ten podpadać będą wszystkie płatności, związane z obrotem towarowym, oraz pewne koszty uboczne, a mianowicie: podróże handlowe, opłaty patentowe i licencje, prowizje, rabaty, bonifikaty, odszkodowania oraz koszty robocizny w obrocie uszlachetniającym. Rozrachunek prowadzony będzie, jak dotychczas, ze strony polskiej przez Polski Instytut Rozrachunkowy, ze strony niemieckiej—przez Niemiecką Kasę Rozrachunkową. Z chwilą wejścia w życie nowej umowy powyższemu układowi rozrachunkowemu podpadać będą wszystkie płatności, wynikające z obrotu towarowego między Polską i b. Austrią. Specjalnemu uregulowaniu w umowie podlega sprawa znajdującego się obecnie po stronie polskiej salda, wynikającego z rozrachunku polsko-austriackiego; część tego salda zużytkowana zostanie, mianowicie, na cele dodatkowego eksportu do Niemiec.

Do kompleksu nowych umów polsko-niemieckich włączone zostało zawarte w lipcu 1936 r. między Polską i Niemcami porozumienie, ustalające warunki obrotu towarowego w okresie likwidacyjnym, po wygaśnięciu umowy gospodarczej oraz układu rozrachunkowego.

Kontrola wykonania nowej umowy należeć będzie, podobnie jak dotychczas, do komisji rządowych, wyznaczonych po każdej stronie. Głównym zadaniem tych komisji jest, jak wiadomo, regulowanie obustronnych importów i eksportów dla uniknięcia zamrożeń.

Nowa umowa wejdzie prawdopodobnie w życie z dniem 1/IX b. r.; z tą chwilą wygasną: umowa gospodarcza polsko-niemiecka z dn. 4/XI 1935 r., umowa z dn. 20/II 1937 r. w sprawie przedłużenia umowy gospodarczej z 1935 r., konwencja handlowa polsko-austriacka z dn. 11/X 1933 r. oraz układ dodatkowy do tej konwencji z dn. 29/VII 1936 r.

Umowa polsko-niemiecka zawarta została na okres 2½ lat—do końca lutego 1941 r. Ten fakt, przy ogólnej ocenie nowej umowy, trzeba specjalnie wziąć pod uwagę, jako stwarzający w pierwszym rządzie—poza innymi postanowieniami tej umowy—podstawę do dalszej trwałej rozbudowy stosunków handlowych polsko-niemieckich.

z. c.

KONFERENCJA IMPORTOWA

RADA HANDLU Zagranicznego z polecenia Pana Ministra Przemysłu i Handlu przystąpiła ostatnio do prac nad zorganizowaniem tzw. Konferencji Importowej. Nazwa ta jest o tyle nieściśła, że chodzi tu przede wszystkim o przeprowadzenie gruntownych prac badawczych, mających na celu

ustalenie stanu faktycznego, jaki istnieje w dziedzinie importu surowców i artykułów masowych, a w szczególności form organizacyjnych tego importu. W wyniku takich badań otrzymany winniśmy obiektywny obraz rzeczywistości—fotografię tego, czym jest obecna organizacja importu. W ślad zatem jed-

nak, w sposób niejako automatyczny, pojawi się ocena tego stanu faktycznego i wnioski co do zmian, jakie ewentualnie są potrzebne, oraz co do sposobów wprowadzenia w życie tych zmian. Zostało to wyraźnie sformułowane w zaleceniach, udzielonych Radzie Handlu Zagranicznego, w których powiedziano, iż omawiane prace winny mieć na celu: 1) ocenę obecnych form organizacyjnych i metod oraz źródeł importu pod kątem długofalowych potrzeb i interesów gospodarstwa narodowego, 2) ustalenie wniosków, wskazujących formy, metody i źródła zakupu, najlepiej zabezpieczające interesy gospodarstwa narodowego, 3) wskazanie sposobu postępowania, zaleconego przy urzeczywistnianiu tych optymalnych form, metod i źródeł zakupu.

Powyższe prace badawcze muszą, oczywiście, mieć charakter branżowy, a ich wykonanie musi być zlecone znawcom poszczególnych dziedzin importu, oceniającym nasuwające się problemy z branżowego punktu widzenia. Przewidywać należy potrzebę syntetycznego ujęcia licznych spośród tych problemów w taki sposób, który dałby obraz poglądów sfer gospodarczych na kierunek publicznej polityki gospodarczej i jednocześnie na kierunek działalności czynników prywatnych w dziedzinie racjonalizacji przywozu. Zająć się tym ma właściwa Konferencja Importowa, poruszająca problemy natury ogólno-organizacyjnej, a już nie branżowe. Całokształt prac rozplanowany jest w ten sposób, że zwołanie konferencji importowej przewiduje się na ostatnie miesiące bieżącego roku.

Prace badawcze obejmują 17 grup towarowych, a mianowicie: 1) surowce włókiennicze, 2) surowce skórzane i garbniki oraz skóry gotowe, 3) rudy, złom i żelazo, 4) metale kolorowe i rtęć, 5) kauczuk i wyroby gumowe, 6) ziarna i owoce oleiste oraz tłuszcze i oleje roślinne, 7) tłuszcze i oleje zwierzęce, 8) surowce i wyroby chemiczne, 9) artykuły spożywcze i kolonialne, 10) owoce południowe świeże i suszone, 11) surowce papiernicze, 12) gliny, glinki i surowce pokrewne, azbest, 13) jelita, 14) kora korkowa i drewno egzotyczne, 15) rośliny lecznicze i olejki eteryczne, 16) środki komunikacyjne i ich części, 17) narzędzia i maszyny. Dla każdej grupy towarowej sporządzony będzie referat o charakterze gruntownej monografii, przy czym prace te zapewne będą mogły być drukowane. W orientacyjnym schemacie tych referatów szczególny nacisk położono na strukturę polskiego handlu importowego w porównaniu ze strukturą odnośnych rynków międzynarodowych. Znajduje więc oświetlenie układ międzynarodowy dyspozycji handlowych i finansowych w każdym towarze, stosowane warunki i metody zakupu, transportu, ubezpieczenia, kredytowania, spedycji itp., z drugiej zaś strony charakterystyka polskiego aparatu importowego—głównie pod kątem jego struktury podmiotowej. Rzecz oczywista, że całkowity schemat referatów jest bardzo obszerny i obejmuje całokształt wiążących się z głównym problemem zagadnień szczegółowych. Zamknięciem każdego referatu będzie podsumowanie braków w zakresie organizacji importu oraz ewentualnych błędów polityki importowej organów publicznych i zainteresowanych sfer gospodarczych, w ślad za tym zaś—ustalenie wniosków, wskazujących, jaki stan rzeczy jest pożądanym w zakresie organizacji i polityki importu, oraz w jaki sposób należy realizować wynikające stąd postulaty.

Referaty, a zwłaszcza ich część wnioskodawczą, cechować może pewien subiektywizm, wynikający zarówno z branżowego ujęcia tematów, jak i z faktu, że referaty opracowywane będą indywidualnie, przez dobranych autorów. Zważywszy, że chodzi tu o zebranie materiałów dla właściwej Konferencji Importowej, pewna doza subiektywizmu nie musi być niebezpieczna. Tym niemniej ustalono, iż każdy autor zgromadzi wokół siebie grono osób, do którego każdorazowo wejdą przedstawiciele przemysłu, użytkującego dany surowiec, handlu importowego, barkowości, spedycji i funkcji pomocniczych, niezależnie eksperci i ewentualnie fachowi urzędnicy Ministerstwa Przemysłu i Handlu; osoby te zapoznają się z referatem, i w razie różnicy zdań—nie będą dążyć do kompromisów, a będą mogły dołączyć do referatu swe odmienne poglądy i wnioski. Wreszcie powołana przez Radę Handlu Zagranicznego główna komisja redakcyjna ma możliwość, przygotowując referaty do druku, wprowadzić do nich potrzebne uzupełnienia, których potrzeba zapewne ujawni się po porównaniu ze sobą poszczególnych referatów branżowych.

Jak wspomniano, referaty branżowe nie będą przedmiotem obrad Konferencji, a jedynie materiałem dla rozważania problemów bardziej ogólnej natury, przede wszystkim dotyczących organizacji importu. Przedmiotem prac Konferencji będzie rekapitulacja referatów branżowych, zwłaszcza w odniesieniu do tych zagadnień organizacyjnych, które przedstawiają się podobnie w większej ilości działów przywozu, względnie które mieć mogą wpływ na całokształt zagadnień gospodarczych, z importem się wiążących. Rzecz prosta, trudno jest mówić w sposób szczegółowy i zdecydowany o rekapitulowaniu prac jeszcze nie wykonanych; tym niemniej przewiduje się, że Konferencja Importowa zajmie się m.in. następującymi problemami: 1) organizacja i działanie administracji handlu zagranicznego na odcinku importu, 2) usprawnienie i rozbudowa aparatu importowego (m. in. domów handlowych) z uwzględnieniem fachowego czynnika ludzkiego, 3) udział przemysłu oraz rola organizacji przemysłowych w imporcie, 4) ubezpieczenia importu ze szczególnym uwzględnieniem handlu zamorskiego, 5) przejmowanie we własne ręce czynności pomocniczych w handlu, jak: transport, ubezpieczenie, spedycja, maklerstwo itp., 6) finansowanie importu, 7) problem kolonialny, 8) organizacja rozprowadzenia towaru importowanego na rynku wewnętrznym i rola portów polskich w tym zakresie.

Cechą zasadniczą prac Konferencji Importowej ma być ujęcie problemów, związanych z przywozem towarowym, pod kątem widzenia długofalowym, strukturalnym, z usunięciem na plan drugi bieżących potrzeb i dezyderatów, o ile mają one doraźny tylko charakter. Pod tym względem różni się Konferencja Importowa od organizowanych w ubiegłych latach narad ze sferami gospodarczymi na tematy handlu zagranicznego. To zaś założenie odbić się winno przede wszystkim we wnioskach, jakie zostaną wysunięte, przy czym jest rzeczą oczywistą, że wnioski te muszą operować nie tylko długim okresem czasu, ale również w miarę możliwości uniezależnić się od interesów fragmentarycznych i jednostkowych, mając na oku przede wszystkim interesy całości gospodarki narodowej. Określenie „interesy całości gospo-

darstwa narodowego" daje się w tym wypadku wyraźnie sprecyzować. Chodzi tu więc o znalezienie form organizacyjnych i metod pracy, oddziałujących w kierunku: 1) zabezpieczenia trwałości importu na wypadek przeszkód i zaburzeń pozagospodarczych, 2) ubezwzględnienia importu, 3) uzyskania dla importu do Polski najdogodniejszych warunków kredytowych, 4) uzyskania na dłuższą metę najniższych cen i najmniejszego transferu, 5) przejmowania pomocniczych funkcji handlowych, zwłaszcza gdy łączy się one z posiadaniem dyspozycji obrotu towarowym, 6) tworzenia w kraju poważniejszych zapasów towarowych, i wreszcie last but not least 7) tworzenia silnego, nowoczesnego aparatu handlowego.

Z zakresu prac, zleconych Radzie Handlu Zagranicznego w związku z Konferencją Importową, wynika, że sfery gospodarcze zostały powołane do wysunięcia propozycji co do pożądanego długofalowej polityki gospodarczej na podstawie elementów, przez też same sfery gospodarcze zgromadzonych i skwalifikowanych. Przy takim potraktowaniu rzeczy mają sfery gospodarcze pozostawioną swobodę co do kierunku, w jakim pójdą ich wnioski, są jedynie zobligowane do sformułowania wniosków we wszystkich wskazanych im dziedzinach i oparcia ich na wszystkich wskazanych przesłankach. Ze strony Ministerstwa Przemysłu i Handlu nie istnieją więc sugestie, iż np. dążyć należy do umocnienia jakiejś określonej formy organizacyjnej w imporcie, że należy preferować jakieś określone metody zakupu itp.

Tym niemniej fakt podjęcia omawianych prac wskazuje, iż istnieje mniemanie, że w dziedzinie organizacji importu mamy strukturalne mankamenty, które mogą i powinny być usunięte; inaczej zwołanie Konferencji oraz wykonywanie uciążliwych i pogłębionych prac badawczych miałyby tylko ograniczoną celowość. Istotnie, krytyczne poglądy co do sprawności naszego handlu przywózowego wypowiedane są ostatnio coraz częściej. Przez długi okres czasu import traktowany był przez naszą opinię gospodarczą jako proces, do którego polityka gospodarcza nie musi ustosunkować się aktywnie, który należy jedynie dostosowywać do potrzeb gospodarstwa narodowego pod względem rozmiarów globalnych, struktury towarowej i ewentualnie doboru rynków zakupu, że natomiast sprawę podmiotów importujących, tj. doboru form organizacyjnych, oraz metod handlu importowego można pozostawić wolnej grze sił, gdyż pojawiające się tu problemy automatycznie rozwiąże konkurencja dostawców międzynarodowych. Pojawiają się jednak dowody, że taki pogląd jest błędny. Konstatuje się daleko posunięte rozdrobnienie przywozu pomiędzy stosunkowo b. liczne firmy, dokonujące transakcji małych, dostosowanych do bieżącego zapotrzebowania pojedynczego warsztatu produkcyjnego, co pociąga za sobą nie dosyć korzystne ceny i warunki kredytowe. Spotykamy się z twierdzeniem, że stosowane przez odbiorców polskich metody zakupu są zbyt prymitywne

i nie dyskontują tych korzyści, jakie dać mogą zakupy na giełdach i aukcjach, transakcje terminowe, komisowe itp.; że zbyt mały wpływ mamy na wybór dróg i środków transportu, na układ warunków ubezpieczeniowych, na politykę stocków itp.; że metody współpracy z wielkimi pośrednikami europejskimi nie są dobre, powodując dla nas wielkie koszty, a pośrednikom zapewniając małe korzyści (por. artykuł w „Polsce Gospodarczej“ zes. 47/1937, str. 1480 — pt. „Formy importowania surowców“). Najbardziej sumarycznym określeniem braków organizacyjnych, zarzucanych importowi, będzie powiedzenie, że występujemy na rynkach światowych jako kontrahent słabej ręki, a więc nie realizujemy tych korzyści, które mieć może kontrahent silnej ręki — przynajmniej tak silnej ręki, jak na to pozwala globalna pojemność rynku polskiego. Krytyka tego rodzaju pojawia się z wielu stron, a najciekawsze może będzie to, że również ze strony pracującego z Polską kupiectwa zagranicznego. Mamy też do czynienia z faktami, że w niektórych wypadkach ulepszenie formy organizacyjnej importu niezwłocznie ujawniło korzyści, dawniej niedostępne; fakty takie nie są, niestety, liczne, stwarzają one jednak domniemanie, że podobne posunięcia w innych działach przywozu mogą dać poważne korzyści.

Istnieją przeto dostateczne racje, aby sprawę form organizacyjnych i metod importu uczynić przedmiotem zainteresowania polityki gospodarczej. Wypada jednak stwierdzić, że zasób faktów, na jakich się opierały głosy krytyczne, nie jest dostatecznie kompletny, że wnioski opierano na przesłankach nie dosyć wszechstronnych i nie stwierdzonych z absolutną ścisłością. W zagadnieniach tych mamy jeszcze do czynienia z wieloma niejasnościami i niewiadomymi, co powoduje, że wszelkie ewentualne decyzje polityczno-gospodarcze muszą być poprzedzone gruntowną pracą badawczą. Zadaniem prac przygotowawczych do Konferencji Importowej jest właśnie możliwie obiektywne skompletowanie i przepięcowanie wiadomości, dotyczących stanu faktycznego, oraz zbadanie i skwalifikowanie twierdzeń dotąd wysuwanych, a więc zgromadzenie elementów, niezbędnych dla wniosków polityczno-gospodarczych.

Wnioski, jakie wysunie Konferencja, nie będą — z natury rzeczy — przesądzały o decyzjach publicznej polityki gospodarczej, natomiast mieć będą wpływ zwłaszcza na zakres tych decyzji. Mamy tu na myśli okoliczność, że Konferencja Importowa ma na celu skryształowanie poglądów sfer gospodarczych na kierunku polityki Państwa na omawianym odcinku, ale również na „kierunek działalności czynników prywatnych w zakresie racjonalizacji przywozu“. Przyjąć można, że im większe możliwości realizacyjne w zakresie swej własnej działalności znajdują zorganizowane sfery gospodarcze odnośnie mankamentów, przez też same sfery gospodarcze stwierdzonych — tym węższym się okaże zakres uruchamiania środków publicznej polityki gospodarczej.

St. Rz.

KRONIKA GOSPODARCZA

NARADA W SPRAWIE GOSPODARCZEGO PODNIESIENIA ZIEM PÓŁNOCNO-WSCHODNICH

W dn. 5/VII odbyła się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu pod przewodnictwem Pana Wicepremiera E. Kwiatkowskiego, a następnie Pana Ministra Przemysłu i Handlu A. Romana druga z kolei w okresie niespełna jednego roku wielka narada gospodarcza w sprawie podniesienia gospodarczego ziem północno-wschodnich. Zadaniem konferencji było omówienie dotychczasowej realizacji wysuniętych na naradzie wileńskiej postulatów z zakresu podniesienia gospodarczego ziem północno-wschodnich, jak też i omówienie nasuwających się aktualnych w tym zakresie problemów.

Za stołem prezydjalnym zasiadli oprócz Pana Wicepremiera — Panowie: Marszałek Senatu A. Prystor, Prezes Towarzystwa Rozwoju Ziem Wschodnich, Ministrowie: Przemysłu i Handlu — A. Roman, Rolnictwa i Ref. Roln. — J. Poniatowski, Komunikacji — J. Ulrych, Opieki Społecznej — M. Kościółkowski oraz Wiceministrowie: Komunikacji — J. Piasecki, Spraw Wewnętrznych — W. Korsak, Przemysłu i Handlu — A. Rose. Poza tym w naradzie wzięli udział Szef Obozu Zjednoczenia Narodowego P. Generał Skwarczyński, przedstawiciele: Prezesa Rady Ministrów, Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Wyznań i Oświecenia Publicznego, Ministra Poczty i Telegrafów i Dyrektorzy Departamentów zainteresowanych Ministerstw, Wojewoda Nowogródzki — Sokołowski, Wicewojewoda Wileński — Rakowski, Przewodniczący Grupy Regionalnej Wileńskiej i Nowogródzkiej Senatorów i Posłów, Senator Ehrenkreutz, Senator Rdułtowski, Prezes B. G. K. — R. Górecki, Naczelny Dyrektor B. G. K. — Barysz, Prezydent Miasta Wilna Dr Maliszewski, oraz członkowie Nowogródzkiej Regionalnej Grupy Posłów i Senatorów, przedstawiciele Izby Przemysłowo-Handlowej, Izby Rolniczej oraz Rzemieślniczej w Wilnie, Izby Rzemieślniczej w Nowogródku, Dyrektorzy Banku Rolnego, B. G. K. i Kolei Państwowych w Wilnie, Kurator Wileńskiego Okręgu Szkolnego i inni.

Obejmując przewodnictwo pierwszej części konferencji, Pan Wicepremier Kwiatkowski zagaił naradę, wygłaszając następujące przemówienie:

Niedawno przed kilku miesiącami odbywaliśmy konferencję dużą, poświęconą zagadnieniom ziem północno-wschodnich, w Wilnie. Już wówczas zwróciliśmy uwagę na to, że obecne wysiłki Państwa, przede wszystkim wysiłki inwestycyjne, organizacyjne, przebudowujące strukturę Państwa, idą w tym kierunku, ażeby przy pewnym nakładzie wydatków osiągnąć możliwie jak największy skutek w skali ogólnopństwowej. Dlatego uwaga od szeregu lat jest zwrócona na takie zagadnienia, jak Gdynia, która nie jest zagadnieniem lokalnym, tylko zagadnieniem ogólnopństwowym. Takie zagadnienie, jak zagadnienie przemysłu obronnego, tj. również zagadnienie w skali ogólnopństwowej, komunikacja, oświata — to są główne wytyczne wysiłków Państwa w tym okresie czasu. Jednakże, oczywiście, wszelkie jednostronne działania byłyby szkodliwe i dlatego pewne środki muszą być poświęcone również zagadnieniom, które bezpośrednio nie mają tego znaczenia ogólnopństwowego,

a które pośrednio, oczywiście, mają to samo znaczenie ogólnopństwowe. Przyczynia się to do rozbudowy całej struktury gospodarczej Polski.

Wiemy, że jest truizmem, wielokrotnie powtarzanym, że już za czasów dawnej Rzeczypospolitej Polskiej istniała wielka dysproporcja urządzeń gospodarczych pomiędzy ziemiami zachodnimi w Polsce a ziemiami centralnymi i wschodnimi. Musimy więc powoli i tego nieprzyjaciela z Państwa naszego wypierać. Pewien program ustaliliśmy sobie na konferencji w Wilnie. Część tego programu już się realizuje, część tego programu uległa pewnej zwłoce — ze względu na pewne trudności, które szczególnie w okresie kwietnia/maja panowały na rynku pieniężnym, jednakże w tej chwili już i te inne postulaty, mam tu na myśli chłodnię wileńską, są realizowane i mam zawiadomienie, że te pieniądze są uruchomione.

Jednakże w tym okresie czasu — od ostatniej naszej konferencji do dnia dzisiejszego — szereg elementów uległ dość poważnym zmianom, i być może, że nawet te zagadnienia, które przed 7 miesiącami wydawały się nam zagadnieniami o charakterze bardziej lokalnym, o charakterze bardziej ograniczonym — dziś po szeregu zmian o charakterze politycznym, bardzo głębokich, bardzo doniosłych, mogą się stać zagadnieniami pierwszorzędnej wagi dla Państwa. Oto jest idea, z której wynikła dzisiejsza konferencja, zainicjowana przez Ministra Przemysłu i Handlu, gdyż te zagadnienia w tej chwili w związku z tymi wypadkami politycznymi wysuwają się na czoło zagadnień.

W imieniu wszystkich moich kolegów witam serdecznie Panów, którzy przybyli na dzisiejszą konferencję, i sądzę, że przyczyni się ona znów do pchnięcia niektórych spraw naprzód.

Następnie zabrał głos Pan Minister Przemysłu i Handlu A. Roman, wygłaszając poniższy referat, poświęcony gospodarczemu podniesieniu ziem północno-wschodnich:

Po raz wtóry w okresie zaledwie kilku miesięcy przedstawiciele Rządu spotykają się przy wspólnym stole obrad z reprezentantami ziem północno-wschodnich, aby pospołu rozważyć zagadnienia gospodarczego podniesienia tych ziem.

Gdy na grudniowej naradzie wileńskiej zostały w szerokiej płaszczyźnie wysunięte postulaty ziem północno-wschodnich i określony został w tej mierze stosunek Rządu — to zadaniem dzisiejszej warszawskiej konferencji będzie zarówno zobrazowanie dotychczasowych wysiłków w akcji gospodarczego podniesienia tych ziem, jak i rozpatrzenie wszystkich problemów, jakie ściśle z tą akcją się wiążą.

Problem bowiem podniesienia gospodarczego ziem wschodnich już od dawna znajduje się w orbicie najbliższych zainteresowań Rządu. Dala temu wyraz Rada Ministrów, gdy w rocznicę śmierci Wielkiego Marszałka postanowiła „w imię najwyższego dobra całej Rzeczypospolitej zgodnie z dalekosiężną myślą Marszałka Józefa Piłsudskiego wzmóc czynną politykę rozwoju kulturalnego i gospodarczego ziem wschodnich“. Przed dwoma zaś już laty Pan Wicepremier imieniem Rządu deklarował, iż tolerowanie na dłuższą metę dysproporcji gospodarczej pomiędzy terenami, położonymi na zachód od Wisły, a terenami na wschód od Wisły, pomiędzy Polską A a Polską B nie powinno mieć miejsca. Nie potrzebuje Panom przedstawiać, tak dobrze

wszystkim znaną, ogromną rozpiętość pomiędzy poziomem życia gospodarczego na Zachodzie i Wschodzie naszego Państwa—rozpiętość tak dużą, że nie mogą jej usprawiedliwić, ani przewaga bogactw naturalnych na Zachodzie kraju, ani większe wyrobienie gospodarcze tamtejszego społeczeństwa. Toteż zadanie uaktywnienia życia gospodarczego wschodniej polaci kraju musiało się stać jedną z czołowych zasad w polskiej polityce gospodarczej.

Dzisiaj zastanawiamy się nad problemem podniesienia gospodarczego w północnej części naszego Wschodu. Podstawowym zajęciem ludności, zamieszkałej na tych terenach, jest rolnictwo. Uwaga Rządu jest też w pierwszym rzędzie zwrócona na podniesienie tej gałęzi gospodarczej—na podniesienie dochodu rolnictwa. Podniesienie bowiem dochodu rolnictwa zmniejsza bezrobocie wiejskie bez jednoczesnego obciążania miast nadmiarem rąk roboczych, ponadto rozszerza rynek zbytu artykułów przemysłowych, a przez to pośrednio oddziaływa dodatnio i na przemysł województw centralnych i zachodnich, zaopatrujących wieś kresową.

Sama jednak akcja podniesienia dochodu rolnictwa nie jest w stanie rozwiązać całości bezrobocia wiejskiego na ziemiach północno-wschodnich. Obok zwiększenia zatrudnienia w gospodarstwach rolnych należy ludności wiejskiej umożliwić odpływ do miast. Wykonać to można tylko przez potęgowanie rozwoju przemysłu. Czy ziemie północno-wschodnie mają warunki dla rozwoju przemysłu? Na to pytanie należy odpowiedzieć twierdząco. Wprawdzie nie ma na wschodzie Polski węgla, żelaza i ropy, ale są inne cenne surowce przemysłowe, jak: drzewo i len, znane i cenione na rynkach światowych. W oparciu o te surowce może być rozbudowany przemysł przetwórczy. Tak więc istnieją możliwości dalszej rozbudowy przemysłu dyktowego, który zresztą w ostatnich latach wykazał dużą dynamikę rozwoju. Możliwości rozwojowe posiada także przemysł papierniczy, który dotychczas omija tereny ziem północno-wschodnich, pomimo że obfitują one w surowiec papierniczy. Potrzeba rozbudowy zakładów, uszlachetniających włókno lniane, jest aż nadto widoczna.

Surowce zresztą—to tylko jeden z czynników lokalizacji przemysłu. Ziemie północno-wschodnie mają jeszcze jeden czynnik, przyciągający przemysł. Jest nim tania robocizna. Toteż przemysły, w których koszty robocizny grają poważną rolę w ogólnych kosztach produkcji, grawitują ku terenom wschodnim, mimo iż przetwarzają surowce, których na tych terenach nie ma; tak więc w Wilnie rozwija się produkcja aparatów radiowych oraz produkcja drutu i gwoździ, w Lidzie—produkcja artykułów gumowych itp.

Jednakże bogactwa surowcowe i taniość robocizny nie stanowią same dostatecznej zachęty dla prywatnej akcji inwestycyjnej na terenie tych ziem. Toteż Rząd uruchomił szereg środków, mających na celu stworzenie warunków dla ożywienia rynku inwestycyjnego na tych ziemiach.

Początki szerszej i planowej akcji uprzemysłowienia Wschodu należy odnieść do I połowy 1936 r., kiedy to został wydany szereg zarządzeń w zakresie podatkowym, ubezpieczeniowym i taryfowym—zarządzeń, mających na celu ożywienie życia przemysłowego i pobudzenie inicjatywy prywatnej w kierunku industrializacji. Specjalne znaczenie odegrał w tym względzie wydany w końcu 1936 r. dekret Prezydenta Rzplitej o popieraniu ruchu inwestycyjnego na obszarze ziem wschodnich, przyznający inwestorom przemysłowym daleko idące ulgi podatkowe.

Dalsze zarządzenia, mające na celu przyspieszenie tempa uprzemysłowienia północnego wschodu Polski, łączą się z naradą wileńską z grudnia ub. r. Uruchomiono więc kredyt dla rozwiązania problemu energetyki Wschodu, oddalonego od złóż węglowych, i zdecydowana została budowa dużej elektrowni wodnej koło Wilna. Zadaniem tej elektrowni będzie zaopatrywanie przemysłu Wilna i jego bliższych okolic w tanią energię.

Na odcinku podatkowym rozszerzono zakres działania dekretu z 1936 r. o popieraniu ruchu inwestycyjnego. Na odcinku taryfowym zdecydowano wprowadzić szereg dalszych ulg dla ziem północno-wschodnich. Wreszcie na odcinku polityki handlu zagranicznego zapewniono przemysłowi ziem północno-wschodnich większą niż dotychczas partycypację w imporcie surowców. Widzimy więc, że idea uprzemysłowienia północnego wschodu była potraktowana bardzo życzliwie przez czynnik rządowy. Efekt w postaci rozwoju ruchu inwestycyjnego jest dość pokaźny w cyfrach absolutnych, natomiast pozostał jeszcze nikiły w skali względnej do możliwości rozwojowej.

W programie gospodarczego podniesienia Wschodu poważną rolę winno odegrać rzemiosło i przemysł ludowy. Rzemiosło bowiem na wschodzie Polski pod względem swego rozwoju znacznie odbiega od stanu rzemiosła w centrum kraju, czy też w dzielnicach zachodnich. Podniesienie zaś stanu rzemiosła zależy w pierwszym rzędzie od trwałej i skutecznej pracy samego rzemieślnika nad podniesieniem swego warsztatu oraz od zrozumienia przezeń roli i znaczenia organizacji, która tak przyczyniła się do rozwoju rzemiosła na zachodzie Polski. Na dwóch zwłaszcza odcinkach upatruję konieczność przyjscia ze strony Państwa z pomocą rzemiosłu na wschodzie Polski. Pierwszy—to odcinek szkolenia rzemieślnika, odcinek drugi—to sprawa mechanizacji warsztatów rzemieślniczych, która nie może być rozwiązana przez samo rzemiosło bez pomocy łatwo dostępnych i odpowiednio rozprawdzonych kredytów publicznych.

Z problemami podniesienia dochodu rolnictwa i przyspieszenia procesu uprzemysłowienia wiąże się zagadnienie komunikacyjne. Sieć drogowa na ziemiach północno-wschodnich, jakkolwiek znacznie polepszona w ostatnich latach, jest wciąż niewystarczająca. Toteż pomoc Państwa dla rozbudowy sieci drogowej, jak dowiecie się Panowie za chwilę ze szczegółowych referatów, jest stosunkowo bardzo znaczna. Oczywiście, dotyczyć ona może tylko inwestycji podstawowych, resztę zadania winno spełnić samo społeczeństwo przez swe organizacje samorządu terytorialnego.

Przejdę z kolei do zagadnień wymiany na ziemiach północno-wschodnich. Handel na tych ziemiach mocno ucierpiał wskutek martwych granic, okalających je od wschodu, a dotychczas i od północy—z wyjątkiem wąskiego przesmyka polsko-łotewskiego. Jednak tradycje Wilna, jako ruchliwego ośrodka centrum handlowego, są silne po dziś dzień. Tym tradycjom zawdzięcza swoje powstanie pożyteczna instytucja Targów i Aukcyj Futrzarskich. W ten sposób Wilno staje się w naszym Państwie centralnym ośrodkiem w handlu futrzarskim. Pomijając zresztą bardzo ważne znaczenie tych Targów w skali krajowej, należy zwrócić szczególną uwagę na rolę, jaką te Targi mogą i powinny odegrać w handlu futrzarskim państw bałtyckich, do czego zresztą słusznie dążą organizatorzy tej imprezy.

Akcja usprawnienia handlu na ziemiach wschodnich nie ogranicza się zresztą do handlu futrzarskiego. Na odcinku handlu Inem obserwujemy też poważne wysiłki usprawnienia eksportu. Także handel tzw. artykułami drugorzędnymi, jak: zioła lecznicze, jagody leśne, grzyby, raki, sierść itp.—objęty jest akcją usprawnienia, która z roku na rok daje coraz to bardziej widoczne i trwałe wyniki.

W zakresie handlu wewnętrznego potrzeba usprawnienia i likwidacji przerostu w łańcuchu pośrednictwa jest aż nadto widoczna. Same środki mechaniczne i radykalne, środki natury administracyjnej nie mogą na tym odcinku być skuteczne. Akcja usprawnienia winna tu w pierwszym rzędzie mieć na względzie odpowiednie przygotowanie człowieka. Toteż przywiązuję dużą wagę do sprawy szkolenia i doszkalania elementu handlowego na ziemiach północno-wschodnich.

Proszę Panów. W grudniu ub. r. została zorganizowana w Wilnie narada gospodarcza, której celem było umożliwić

miejscowemu społeczeństwu przedstawienia Rządowi postulatów w zakresie podniesienia gospodarczego północnego wschodu Polski. Zgłoszone postulaty spotkały się z przychylnym przyjęciem ze strony Rządu, czemu wyraz dali obecni na naradzie członkowie Rządu z Panem Wicepremierem na czele. Za chwilę ze szczegółowych referatów dowiedzieć się Panowie, jak przedstawia się realizacja tych postulatów. Rzecz prosta, że w tak krótkim okresie czasu nie wszystkie postulaty mogły być wykonane. Niektóre bowiem z postulatów, zwłaszcza z zakresu komunikacji czy też z zakresu rozbudowy urządzeń, służących celom obrotu, jako dotyczące zagadnień długofalowych — mogą być rozwiązane dopiero w perspektywie kilkuletniej.

Niemniej jednak dotychczasowy wysiłek Rządu nad gospodarczym podniesieniem ziem północno-wschodnich — a przede wszystkim Wileńskiej — jest już niewątpliwie poważny. Wysiłek ten świadczy wymownie, iż Rząd Rzeczypospolitej, jakkolwiek skoncentrował swą uwagę w imię najżywoźniejszych — i dziś już powszechnie przez cały Naród uznawanych — racyj stanu na tę część kraju, której na imię C. O. P. — to jednak ani na chwilę nie zapoznaje, nie zapomina o potrzebach innych dzielnic kraju, a zwłaszcza tej ziemi, która była najbliższa sercu Wielkiego Marszałka.

Jednak cel konferencji dzisiejszej nie ogranicza się do zdania sobie sprawy z drogi, jaką przeszliśmy. Chodzi nam również o zastanowienie się nad zagadnieniem jutra, nad dalszą akcją podniesienia północnego wschodu Polski. Na niektórych odcinkach te drogi zostały wytyczone na naradzie wileńskiej. Na wielu jednak odcinkach, np. na odcinku polityki przemysłowo-handlowej, postulaty objęły stosunkowo krótki okres czasu. Toteż po rozważeniu i zrealizowaniu tych postulatów należy zastanowić się dziś nad dalszym odcinkiem drogi. Wreszcie w międzyczasie wyrosły nowe problemy. W szczególności otwarcie się długiej granicy, okalającej ziemię północno-wschodnią od zachodu i północy, stworzyło zupełnie nowe, dotychczas nie brane pod uwagę, możliwości rozwoju.

Proszę Panów. Wierzę w to niezłomnie, iż wspólnym wysiłkiem Rządu, sfer społeczno-gospodarczych ziem północno-wschodnich oraz przy współdziałaniu akcji społecznej, której Pan, Panie Marszałku, tak troskliwie patronuje — ziemi te podniosą się na taki poziom kulturalno-gospodarczy, jaki odpowiadać winien geopolitycznemu położeniu tych ziem.

Z kolei wygłosili referaty przedstawiciele Ministerstw: Skarbu — P. Dyrektor Departamentu W. Martin, Rolnictwa i Ref. Roln. — P. Dyrektor Departamentu Cz. Bobrowski, Komunikacji — P. Naczelnik B. Kaczmarkiewicz, Opieki Społecznej — P. Dyrektor G. Zieliński oraz Przemysłu i Handlu — P. Dyrektor Departamentu R. Dittrich.

P. Dyrektor Martin skonstatował w swym referacie, że zapowiedziane na konferencji w Wilnie asygnowania środków finansowych na inwestycje na ziemiach północno-wschodnich zostały nie tylko wykonane, ale i znacznie przekroczone. Przyczyną tego przekroczenia jest nawiązanie normalnych stosunków gospodarczych i politycznych z Litwą, które wybitnie zaktualizowało problemy komunikacyjne w woj. wileńskim. W konsekwencji tego faktu zostały przeznaczony dodatkowe kredyty i rozpoczęto dodatkowe roboty w zakresie dróg kołowych, kolejowych i wodnych.

Ogólna suma środków finansowych, przeznaczonych na inwestycje publiczne w ramach ustaw inwestycyjnych i budżetu państwowego, wyniesie dla woj. wileńskiego przeszło zł 16 mln., dla woj. nowogródzkiego zaś — zł 8 mln. Na województwo wileńskie przypada zatem ok. 4½%, a na woj. nowogródzkie 2·2%, wydatków na inwestycje cywilne w Państwie. Jeśli zatem odsetek wydatków inwestycyjnych w woj. wileńskim jest większy niż odsetek ludności tego województwa w stosunku do całego kraju (inwestycje 4·5%, ludność — 4%), inaczej mówiąc, jeśli wydatki inwestycyjne na głowę ludności w woj. wileńskim są wyż-

sze od przeciętnej dla całego kraju — to możemy z całym naciskiem stwierdzić, iż budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego w niczym nie zdezaktualizowała zagadnień programu wschodniego. Wprawdzie w innych woj. wschodnich odsetek ludności przewyższa odsetek wydatków na inwestycje, ale wszędzie odsetek wydatków na inwestycje jest 2-krotnie wyższy niż udział tych województw w planowych podatkach bezpośrednich. Wynika to z sytuacji geopolitycznej Wileńskiej, która sprawia, że Wilno tylko geograficznie leży na kresach. Cyfry zaś i fakty z zakresu polityki ogólnej i gospodarczej głoszą, iż Wilno wraz z Centralnym Okręgiem Przemysłowym leży w centralnym okręgu polskiej psychiki politycznej.

Program podstawowych inwestycji, mających doniosłe znaczenie dla podniesienia ogólnego poziomu gospodarczego woj. wileńskiego, jest realizowany w bardzo szerokim zakresie. Program inwestycyjny woj. nowogródzkiego jest skromniejszy. Na szerszą skalę są wykonywane jedynie inwestycje drogowe i rolne, poza tym przeznaczono zł 1 mln. na budowę 100 szkół im. Marszałka Piłsudskiego. Problem gospodarczy ziem północno-wschodnich nie ogranicza się, oczywiście, do zagadnień inwestycyjnych, podobnie jak na terenie całego kraju polityka gospodarcza Rządu zmierza do zaktywizowania prywatnej działalności gospodarczej we wszystkich dziedzinach, a zwłaszcza w zakresie uprzemysłowienia.

Z kolei Dyrektor Martin omówił dwa elementy, mające dla rozwoju prywatnej działalności gospodarczej decydujące znaczenie — poza podstawowymi inwestycjami publicznymi — mianowicie: politykę podatkową i kredyt.

W zakresie polityki podatkowej została wprowadzona w życie ustawa o ulgach inwestycyjnych. Ze względu na specjalną strukturę gospodarczą ziem wschodnich, gdzie dominują małe przedsiębiorstwa, inwestujące stosunkowo nieznaczne sumy i dla których ulga, oparta na progresywnym podatku dochodowym, jest mniej wydajna niż dla wielkich inwestycji przemysłowych — rozszerzona została lista przedsiębiorstw handlowych, korzystających z premij podatkowych.

W zakresie kredytu Skarb Państwa stara się o ile możliwości zasilać kredytem zarówno inwestycje prawno-publiczne, jak i prywatne życie gospodarcze. Tak więc m. Wilno otrzymało pożyczkę z B. G. K. na urządzenie targów w wysokości zł 312·5 tys., a Izba Przemysłowo-Handlowa na tenże cel — zł 150 tys. (w listach zastawnych).

Co się tyczy średnioterminowych kredytów inwestycyjnych dla przemysłu — to sfinalizowano dotąd tylko jedną pożyczkę w wys. zł 265 tys.

W sprawie kredytów inwestycyjnych z P. Z. U. W. dla drobnego przemysłu zarysowały się chwilowo trudności techniczne.

Z grupy kredytów społecznych ogólna suma przyznanych kredytów rzemieślniczych na terenie woj. wileńskiego i nowogródzkiego wynosi zł 719 tys., rozproszanych przez 12 kas komunalnych i 3 banki spółdzielcze.

Kredytów kupieckich przez Bank Związku Spółek Zarobkowych udzielono do końca marca b. r. zł 150 tys.

Lokat zawiązkowych w 47 kasach bezprocentowych rozprowadzono na sumę zł 23 200 (w całej Polsce zł 200 tys.), pożyczek bezprocentowych udzielono 6 kasom na sumę zł 15 800 (zł 106 tys.).

Wreszcie wspomnieć należy, że Skarb Państwa przejął obsługę pożyczki angielskiej m. Wilna, czym odciążał budżet miejski na sumę ok. zł 300 tys. rocznie.

Nawiązując do tez, uchwalonych przez naradę gospodarczą w grudniu ub. r. — Dyrektor Martin podkreśla, że zrealizowane zostały z nich następujące: ustawa inwestycyjna objęła ziemię wschodnią; program inwestycyjny w zakresie działania Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Komunikacji jest realizowany; rozbudowa szkolnictwa jest prowadzona; problem przełamania martwych granic dokonywane się; problem specjalnych taryf komunikacyjnych został zrealizowany; wybór państwowego podatku od uboju dla ziem wschodnich został zawieszony; zmniejszone zostały przez Min. Rolnictwa i Ref. Roln. opłaty za scalenie; zrewidowano i obniżono opłaty czekucyjne; obniżono składki ogniowe; wprowadzono degressję podatku gruntowego na ziemiach wschodnich; ponadto — jeżeli chodzi o wnioski, dotyczące

poparcia miejscowej wytwórczości—to szereg z nich został zrealizowany.

*

Na wstępie P. Dyrektor Bobrowski przypomniał, że postulaty, wysunięte na konferencji w Wilnie w dn. 11/XII ub. r. w zakresie, dotyczącym Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln., dadzą się ująć w 2 działy: 1) przebudowy ustroju rolnego, 2) wyposażenia aparatu zbytu w odpowiednie urządzenia techniczne. W pierwszej dziedzinie jedynie w zakresie kredytów na budownictwo przy scالیniu istnieje większe odchylenie pomiędzy wysuniętymi postulatami a rzeczywiście przewidzianymi kredytami; w innych pozycjach odchylen takich nie ma, a w dziedzinie melioracji szczegółowych przewidziane kredyty nawet przekraczają postulowane. Łącznie w całości prac, związanych z przebudową ustroju rolnego, suma kredytów przewidzianych przekracza zł 6 miln., co stanowi realizację postulatów terenu w ok. 80%.

W dziedzinie wyposażenia aparatu zbytu w odpowiednie urządzenia techniczne podkreślić trzeba przede wszystkim, że w ostatnich dniach został wykonany najważniejszy i najkosztowniejszy postulat: sfinansowanie budowy chłodni w Wilnie. Nie licząc działu mleczarskiego, w zakresie inwestycji dla poprawy obrotu produktami rolniczymi w 1936/37 r. wyplacono zł 347 tys., w 1937/38 r. ok. zł 1 400 tys. (wzrost przeszło 4-krotny), w pierwszych 3 miesiącach bież. roku budżetowego wydano już promes za zł 650 tys., razem w okresie 3 lat wydano dla terenów północno-wschodnich promes na przeszło zł 2,5 miln., łącznie zaś z promesami na chłodnie i mleczarstwo—na przeszło zł 4 miln., co stanowi 20% całości kwot, zapromesowanych dotychczas dla całego Państwa.

Jedynie w zakresie mleczarstwa mamy procent znacznie niższy. Ale bez poważnych przemian strukturalnych w samym terenie w zakresie hodowli — przemian, zmierzających do zwiększenia przerobu w poszczególnych mleczarniach—kredyty w tej dziedzinie nie będą mogły się rozwijać w obawie nadmiernego obciążenia przerobu mleka kosztami obsługi nawet tych, tak wyjątkowo tanich, kredytów.

Po nakreśleniu sprawozdania, jak zostały wykonane postulaty konferencji grudniowej, Dyrektor Bobrowski przeszedł do omówienia tych postulatów, które są poruszane w codziennym kontakcie samorządu rolniczego ziem północno-wschodnich z Ministerstwem Rolnictwa.

Terren wileńsko-nowogródzki przechodzi obecnie nowy etap rozwoju swojej naturalnej produkcji, w której zajmuje pozycję wyjątkową w produkcji siemienia i włókna lnianego. Poza tym stoi on wciąż wobec konieczności marszu naprzód w podstawowych dziedzinach produkcji rolniczej. Ostatnio np. przeprowadzona rejestracja siewników i tryjerów wykazała, że drobna własność Wileńszczyzny rozporządza 21 siewnikami, gdy drobna własność woj. poznańskiego 27 tys. Obecna akcja planowa zaopatrywania rolnictwa w siewniki jest kierowana w dużej mierze ku województwom północno-wschodnim; już w tym roku liczba siewników, skierowanych do tych województw, wynosi 200 sztuk. Dla dalszego pomyślnego rozwoju tej akcji konieczny jest jednak postęp produkcyjny samego terenu.

Następnie Dyrektor Bobrowski zwraca uwagę, że np. odsetek areалу, zajętego pod ziemniaki, wynosi w woj. północno-wschodnich jedynie 13%, gdy dla całej Polski odsetek ten wynosi 17%. Podobne różnice wykazuje plon z 1 ha. Zwiększenie uprawy ziemniaków wiąże się—rzecz prosta—z rozwojem gorzelnictwa. Tymczasem mimo najprzychylniejszego stanowiska Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa Rolnictwa do powstawania na ziemiach północno-wschodnich nowych gorzelni—przybyło na tych terenach tylko 14, chociaż cena spirytusu konsumcyjnego jest na tych terenach forytowana. Przewidywana obecnie wyższa cen spirytusu, płaconego dotychczas wg cen dla spirytusu niekonsumcyjnego, winna przynieść poprawę w zakresie powstawania nowych gorzelni w woj. wileńskim i nowogródzkim, zwłaszcza, iż Minister Rolnictwa i Ref. Roln. gotów jest poprzeć finansowo budowę gorzelni spółdzielczych mimo dotychczasowego zaangażowania kredytów z funduszu inwestycyjnego na terenie ziem północno-wschodnich.

Jeśli chodzi o produkcję włókna i siemienia lnianego—to rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, wydane w porozumieniu z Mini-

strem Rolnictwa, wprowadziło przymus stosowania kotoniny w przemyśle bawełnianym, co da w 1939 r. 4 800 t kotoniny—wobec dotychczasowego zużycia 800 t rocznie. Daje to dodatkową pułkę zbytu włókna pośledniego gatunku (targańce) w wys. ok. 10 tys. t, usuwając niebezpieczeństwo, jakie groziło lniarstwu w związku z pogorszeniem koniunktury światowej na włókno.

Jeśli chodzi o zagadnienia siemienia lnianego—to dziś ma nastąpić podpisanie umowy między rolnictwem i Związkiem Polskich Olejarni w sprawie poziomu cen minimalnych i ilości zbywanego towaru. Postęp w zakresie polityki tłuszczowej w stosunku do 1934 r. wyraża się spadkiem o przeszło 200 tys. t przywozu jednostek tłuszczowych, z tym że nastąpiło znaczne powiększenie konsumpcji. Sądzić należy, że marża zwiększonej produkcji krajowej wynosi 500 tys. t, co znalazło wyraz w olbrzymim powiększeniu zakupów przez olejarnie krajowych nasion oleistych (dla lnu wzrost zakupów wynosi 246%). Te osiągnięcia wymagają jednak dzisiaj już od terenu nowych wysiłków organizacyjnych, aby rolnik mógł wykorzystać nowe warunki w tej dziedzinie.

Podobny postulat można wysunąć również w dziedzinie sadownictwa. Niewątpliwie, na terenie woj. północno-wschodnich nie tyle zmiany w ilości, co w jakości, w sposobie pielęgnacji sadów dają rosnącą nadwyżkę, która z roku na rok będzie się powiększała, zważywszy, że proces przyrostu nowych drzewek jest rzeczą dość nową. Tymczasem dotychczas uruchomiono w tej dziedzinie dopiero jedną spółdzielnię—trzy są w projekcie; zachodzi konieczność wykonania choćby tego skromnego planu.

Przechodząc do uporządkowania obrotu zwierzętami gospodarskimi, Dyrektor Bobrowski podkreśla, że wydane rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o obrocie zwierzętami gospodarskimi znacznie obniżyło opłaty targowiskowe. W zakresie komisji targowiskowych—na 14 przewidzianych komisji istnieje już 10, natomiast uporządkowanie targowisk jest dopiero rozwiązane połowicznie.

Ważne jest powstanie spedów eksportowych, od niedawna pracuje rolnicza spółka mięsna, kierująca towarami na rynek warszawski. Pozostaje otwarty problem organizacji handlowej, obsługującej rynek mięsny.

Chociaż nie można twierdzić, by realizacja postulatów ziem północno-wschodnich w zakresie poprawy zbytu przychodziła bez żadnych trudności—to z pewnością wszelkie dojrzałe inicjatywy mogą być zrealizowane, jeżeli nie w b. r. to w każdym razie w okresie najbliższym.

*

P. Naczelnik Kaczmarski, omawiając problemy komunikacyjne ziem północno-wschodnich—w świetle dezyderatów sfer gospodarczych tych ziem oraz realizacji tych dezyderatów—stwierdził, iż ze względu na ogromną przewagę potrzeb inwestycyjnych na kolejach istniejących, wydatki na budowę nowych linii muszą być poważnie ograniczone, wobec czego na razie wykonywane są tylko roboty najpilniejsze, już dawniej rozpoczęte. Dalszy zaś rozwój sieci kolejowej na ziemiach północno-wschodnich znajdzie rozwiązanie w opracowanym obecnie planie komunikacyjnym.

Jeżeli chodzi o drogi bite—obecnie realizowany ze źródeł państwowych program robót drogowych nie odbiega znacznie od zgłoszonych życzeń, łącznie bowiem na budowę dróg państwowych i samorządowych prelinowano przeszło zł 5 miln., a na konserwację—bez mała zł 1,5 miln. Jeszcze w b. r. uzyska się połączenie Święcian i Mołdeczna z Wilnem, Nowogródka ze Stołpcami.

Przy zapomogach rządowych na budowę dróg gminnych, świadczeniami w naturze wybudowane już zostało w b. r. przeszło 60 km tych dróg z twardą nawierzchnią i odpowiednimi mostami. Akcja ta, prowadzona dotychczas z dobrymi wynikami, jest kontynuowana nadal i spodziewane jest przy jej pomocy wykonanie jeszcze ok. 150 km dróg gminnych.

Na inwestycje w dziedzinie dróg wodnych na terenie woj. wileńskiego i nowogródzkiego prelinowano w b. r. zł 1 544 tys., ponadto na budowę zapory i zakładu wodno-elektrycznego dla m. Wilna—zł 1 miln.

W ramach powyższych kwot przystąpiono do budowy bindugi w Druł.

Prowadzone są roboty regulacyjne na rzekach Wilii i Szczarze. Te ostatnie zwłaszcza prace mają na celu połączenie drogi wodnej Niemna z siecią dróg wodnych Polesia i Wołynia przez kanał Ogińskiego.

Rozwój drogi wodnej na Niemnie, służącej obecnie tylko dla spławu drewna i komunikacji lokalnej, będzie wymagał dalszych usprawnień technicznych. Ponieważ konwencja polsko-litewska w sprawie regulacji Niemna i spławu na tej rzece otwiera nowe możliwości, należy przeto liczyć się z koniecznością przystąpienia w niedługim czasie do dalszych prac.

Ziemie północno-wschodnie, położone decentrycznie w stosunku do obszaru Państwa, są terenem, dla którego powiązanie komunikacyjne z innymi terytoriami Państwa ma kapitalne znaczenie. Ponieważ w powiązaniu tym nie mniej doniosłą rolę odgrywają koszty transportu, terytorium północno-wschodnie jest przedmiotem stałej uwagi polityki taryfowej naszych kolei.

Jeżeli chodzi o istniejące uprzywilejowanie taryfowe—to niektóre towary, jak np. drzewo, jaja, owoce itp., korzystają ze specjalnych ulg przewozowych. W kierunku odwrotnym, tj. do Wileńszczyzny, istnieją daleko idące ulgi na przewóz węgla kamiennego, żelaza itp. Poza tymi specjalnymi ulgami ziemia wileńska korzysta z powszechnej degressji opłat przewozowych, która neutralizuje w znacznym stopniu decentryczne położenie Wileńszczyzny. Ważna jest wprowadzona ogólna obniżka przewoźnego dla wewnętrznych przewozów na ziemiach wschodnich.

Wysunięte na naradzie gospodarczej w ub. r. dalsze dezyderaty taryfowe dotyczą przede wszystkim przemysłów: olejarskiego, garbarskiego i papierniczego. Preferencja na rzecz olejarni w Wilnie i Baranowiczach przy przewozie olejów roślinnych, która przez przemysł olejarski uważana jest za niewystarczającą, została zmniejszona wskutek ogólnej obniżki przewoźnego na oleje. Podobna sytuacja istnieje przy makuchach; przemysł olejarski prosi o ulgę 15% przy przewozie do województw zachodnich i południowych, oraz o obniżenie przewoźnego na eksport makuchów z nasion egzotycznych. Uwzględnienie powyższych postulatów przemysłu olejarskiego napotkało na trudności przede wszystkim z uwagi na bardzo skomplikowany układ stosunków w tej gałęzi przemysłu, czynione są jednak wysiłki, aby znaleźć właściwe rozwiązanie dla wysuniętych życzeń.

Przechodząc do dezyderatów przemysłu papierniczego trzeba zaznaczyć, że Min. Komunikacji udało się uzgodnić istniejące w tym względzie rozbieżności i w najbliższym czasie wprowadzona zostanie ulga na dowóz makulatury zagranicznej do papierni wileńskich. Dezyderat przemysłu papierniczego obniżenia przewoźnego o 30% na makulaturę krajową, nadawaną z odległości powyżej 300 km do stacji: Nowa Wilejka i Słonim—będzie nadal przedmiotem szczegółowych badań. Przyznano również 45%-ową zniżkę taryfową na dowóz miazgi drzewnej z Piaseczna do Słonimia.

Dezyderat przemysłu garbarskiego co do obniżki przewoźnego na szereg chemikaliów, używanych w garbarstwie, został już uwzględniony, drugi natomiast—obniżki taryfy na import skór owczych—napotkał na trudności zarówno natury taryfowej, jak i gospodarczej.

Jak i dotychczas—tak i nadal polityka taryfowa ustosunkowywać się będzie pozytywnie do uzasadnionych potrzeb ziem północno-wschodnich i to nie tylko w odniesieniu do 3 wspomnianych gałęzi przemysłu, ale także do nowopowstających placówek.

Przechodząc do spraw turystyki—zaznaczyć należy, iż zadaniem prowadzonej w tym względzie polityki było przede wszystkim „odkrycie” walorów turystycznych Wileńszczyzny drogą propagandy i kolejowych ulg przejazdowych, wycieczek itp. Notowany od paru lat stały wzrost ruchu turystów na ziemiach północno-wschodnich dowodzi skuteczności prowadzonej akcji, która poza tym popierana jest przez inwestycje o charakterze turystycznym. Konieczna jednak w tej dziedzinie jest inicjatywa społecznych i prywatnych czynników lokalnych, bez której rozwój turystyki nie może być dość intensywny.

*

P. Dyrektor Zieliński, omawiając akcję Min. Opieki Społecznej na obszarze ziem północno-wschodnich, zaznaczył, że w swo-

jej działalności Min. Opieki Społecznej kierowało się tą świadomością, że na tych terenach istnieją znacznie większe niż gdzie indziej zaniedbania z czasów niewoli.

Dzisiaj Ministerstwo znajduje się w tym szczęśliwym położeniu, że może oświadczyć, iż zostały przyznane—a w znacznym stopniu już i uruchomione—dodatkowe gotówkowe kredyty inwestycyjne dla obszaru woj. wileńskiego w ogólnej kwocie zł 2 590 tys. Są to kredyty, przyznane na określone roboty w formie dotacyj. Na obszar ten zatem przeznaczona jest w b. r. z kredytów Funduszu Pracy nie zł 1 910 tys.—lecz zł 4 500 tys. Poza tymi sumami jest jeszcze kredyt materiałowy na kwotę zł 200 tys. Gros pieniędzy, bo zł 1 735 tys., jest przeznaczony na podstawowe inwestycje drogowe, a zł 700 tys. na budowę nowoczesnych ulic w samym Wilnie.

Wyżej przytoczone kredyty dla Wileńszczyzny nie wyczerpują wszystkich wkładów o charakterze inwestycyjnym ze strony instytucji, podległych nadzorowi Min. Opieki Społecznej. Należy tu wymienić wykończoną obecnie budowę własnego gmachu przez Ubezpieczalnię Społeczną w Wilnie kosztem ok. zł 1,5 mln.

Sumy powyższe nie obejmują kredytów dla rzemiosła, które na rok bieżący wyniosą dla woj. wileńskiego zł 200 tys. Według przewidywań kwota ta może wzrosnąć.

Poza wskazanymi wyżej kredytami inwestycyjnymi—znajdują się także specjalne sumy, przeznaczone na tzw. akcję wiejską, mającą na celu podniesienie dochodowości drobnych gospodarstw rolnych, a tym samym osłabienie naporu ludności wiejskiej na miasta przez stworzenie oplacalnego warsztatu pracy na wsi. Na tę akcję oraz na przemysł ludowy i domowy przeznaczono dla Wileńszczyzny w b. r. z górą zł 100 tys.

Również pewne znaczenie dla ogólnej sytuacji gospodarczej ziemi wileńskiej ma sezonowa emigracja rolna do Łotwy i Estonii, zwłaszcza że przy skromnych wymaganiach życiowych naszych emigrantów wpływa do województwa wileńskiego poprzez emigrację lotewską zł 2 500–3 000 tys.

Wszystkie wyżej omówione środki znajdują odzwierciedlenie także w liczbach zarejestrowanych osób, poszukujących pracy. Z porównania bowiem liczby rejestrowanych bezrobotnych na dz. 1/VI ub. r. z liczbą bezrobotnych na dz. 1/VI b. r. wynika, że liczba ta spadła w tym okresie o prawie 50%.

Wobec znacznego skoncentrowania wysiłków na ośmiar woj. wileńskiego — stosunkowo mniejsze kwoty mogą być zużyte na terenie woj. nowogródzkiego. Obok kredytów, o których wspominał Pan Minister Opieki Społecznej w swoim przemówieniu w grudniu ub. r., przyznane zostały z Funduszu Pracy pewne dalsze kredyty inwestycyjne. W szczególności do sumy zł 490 tys. kredytu gotówkowego, poprzednio przewidywanego—dojdzie jeszcze zł 25 tys. na budowę ośrodków zdrowia w Lidzie i w Iwieńcu. Wymienić należy jeszcze kredyt materiałowy w kwocie ponad zł 144 tys.

Wspomnieć należy także o znacznej inwestycji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, mianowicie o budowie szpitala przeciwgruźliczego w Nowojelni.

Z innych dziedzin, korzystających z kredytów Funduszu Pracy—wymienić trzeba przemysł ludowy i domowy oraz akcję wiejską, na które w woj. nowogródzkim przeznaczono w b. r. ok. zł 64 tys., oraz specjalne kredyty dla rzemiosła w kwocie zł 100 tys.

W dziedzinie opieki nad zdrowiem ludności pracuje 38 ośrodków zdrowia w woj. wileńskim i 26 w woj. nowogródzkim. Program utworzenia większej liczby ośrodków zdrowia może być tylko stopniowo realizowany. Również na budowę szpitalnictwa położony będzie duży nacisk. Nawiązanie w tej sprawie ściślejszego kontaktu z instytucjami ubezpieczeń społecznych może dać tu spore efekty. Bardzo poważnym brakiem w służbie zdrowia jest niedostateczna liczba lekarzy. Przypuszczać należy, że w pewnym stopniu zaradzi temu znajdująca się obecnie w S. jmie ustawa o odbywaniu praktyki lekarskiej. Zapomogi Min. Opieki Społecznej na cele zdrowotne wyniosą w I kwart. bieżącego roku budż. zł 263 tys. na terenie Wileńszczyzny i zł 93 tys. na terenie Nowogródzkiej.

Min. Opieki Społecznej prowadzi też—bądź bezpośrednio, bądź patronując i subwencjonując odpowiednie organizacje społeczne—szeroką akcją opiekuńczą. W tej dziedzinie na pierwszy plan wysuwa się akcja tzw. pomocy zimowej, a w jej ramach opieka nad dzieckiem. Wyniki tej akcji wskazują, że na terenie woj. wileńskiego w najgorszym okresie zimowym korzystało z pomocy przeciętnie miesięcznie 5 578 dorosłych oraz 27 765 dzieci, na terenie zaś woj. nowogródzkiego—2 302 dorosłych i 16 294 dzieci. Prowadzona na szerszą skalę opieka nad dzieckiem w okresie zimowym—głównie w formie dożywiania—przyjmuje w okresie letnim formę kolonij letnich.

W zakończeniu referatu, Dyrektor Zieliński podkreślił raz jeszcze, że w ramach swych możliwości resort Min. Opieki Społecznej w znacznym stopniu uwzględni potrzeby woj. wileńskiego i nowogródzkiego, przy czym z natury rzeczy jego uwaga będzie i nadal skierowana głównie na rozbudowę urzędów zdrowotnych i inwestycji samorządowych.

*

P. Dyrektor Dittrich przypomniał, że zgłoszone na naradzie gospodarczej w Wilnie w grudniu ub. r. postulaty w zakresie polityki przemysłowo-handlowej można podzielić na 3 grupy. Pierwsza grupa—to postulaty w zakresie rozbudowy bazy energetycznej dla przemysłu na ziemiach północno-wschodnich, do drugiej grupy należy trzeba postulaty, zmierzające do rozbudowy i utrzymania przemysłu przetwórczego, wreszcie do trzeciej grupy należą postulaty ożywienia i usprawnienia wymiany.

Zagadnienie energetyczne—z natury rzeczy—wysuwa się na czoło zagadnień, związanych z uprzemysłowieniem. Stworzenie bazy energetycznej jest podstawowym warunkiem dla rozbudowy przemysłu. Ziemi północno-wschodnie, oddalone od paliwa Dąbrowy i Śląska, muszą oprzeć się na energii wodnej, którą można znaleźć w dorzeczach Niemna i Dźwiny.

Rozbudowę bazy energetycznej postanowiono zacząć od Wilna, jako głównego ośrodka przemysłowego, handlowego i komunikacyjnego ziem północno-wschodnich. Projektowana elektrownia wodna ma dostarczyć taniej energii dla szerszej rozbudowy przemysłu przetwórczego w Wilnie. Po dłuższych badaniach wstępnych jako miejsce budowy elektrowni wybrano miejscowość Turniszki, położoną w odległości 10 km od Wilna. Prace nad projektem i budową części wodnej elektrowni, znajdujące się w gestii Min. Komunikacji, mają być niebawem rozpoczęte. Ponadto Min. Przemysłu i Handlu przeznaczyło na budowę w b. r. sieci okręgowych wysokiego napięcia przy niektórych elektrowniach na ziemiach północno-wschodnich zł 100 tys. Kwota ta jest, oczywiście, mała w porównaniu z potrzebami, a powiększenie tej kwoty będzie mogło nastąpić w miarę postępu prac nad właściwym zorganizowaniem akcji elektryfikacyjnej.

Przechodząc do postulatów w zakresie przemysłu przetwórczego i omawiając przede wszystkim problemy przemysłu, opartego na surowcu drzewnym—referent zaznaczył, że Min. Przemysłu i Handlu z największą życzliwością potraktowało zgłoszony przez sfery gospodarcze ziem północno-wschodnich postulat uprzemysłowienia gospodarki drzewnej. W tej chwili rozważana jest sprawa budowy fabryki celulozy wiskozowej na obszarze okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie. Budować ją będzie Tomaszowska Fabryka Sztucznej Jedwabiu. Uruchomienie nastąpić ma w 1940 r. Następnie Dyrektor Dittrich mówił o innych postulatach przemysłu drzewnego oraz o przemyśle garbarskim.

Przechodząc do trzeciej grupy postulatów, dotyczących rozwoju i usprawnienia wymiany na ziemiach północno-wschodnich—mówca stwierdził, że obok rozwoju przemysłu należy szczególną troską otoczyć rozwój wymiany na tych ziemiach, należy ułatwić i poprzeć powstawanie placówek handlowych o szerokim zasięgu. Trzeba pamiętać, że ziemie północno-wschodnie mają w tym względzie bogatą tradycję.

Dalsze uwagi referenta dotyczyły: targów futrzarskich w Wilnie, hodowli lisów srebrzystych oraz realizacji postulatów sfer gospodarczych w zakresie tych problemów.

Oszerniejsze uwagi poświęcił mówca postulatowi wprowadzenia organizacyjnego cła wywozowego na płótno lniane. Sfery gospo-

darcze ziem północno-wschodnich w postulatach swoich pod adresem Rządu wskazywały, że akcja standaryzacji mogłaby dać jeszcze bardziej dodatnie wyniki, gdyby udało się stworzyć dostatecznie silne środki organizacyjne, które mogłyby zagwarantować jednolitość norm standaryzacyjnych. Taki środek organizacyjny miało, zdaniem sfer gospodarczych ziem północno-wschodnich, stanowić cło organizacyjne. Min. Przemysłu i Handlu, podzielał argumentację samorządu gospodarczego ziem północno-wschodnich, przychyliło się do tego postulatu, obecnie rozważane są techniczne szczegóły wprowadzenia tego cła. Zgłoszony w związku z tym postulat samorządu przemysłowo-handlowego w Wilnie w sprawie wysokości opłat manipulacyjnych od Inu niestandaryzowanego będzie przez Min. Przemysłu i Handlu potraktowany życzliwie.

Na zakończenie mówca poruszył sprawy, związane z gospodarczą cświatą zawodową, oraz omówił szereg innych postulatów sfer gospodarczych ziem północno-wschodnich.

Po referatach przedstawiciele resortów gospodarczych—w drugiej części konferencji zabierali głos przedstawiciele samorządu gospodarczego województw północno-wschodnich: P. Kamiński, Prezes Izby Rolniczej w Wilnie, który mówił o potrzebach rolnictwa Wileńszczyzny i Nowogródzkiej, i P. Barański, Dyrektor Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie, szeroko oświetlając zagadnienie uprzemysłowienia ziem północno-wschodnich; z kolei zabierali głos dyrektorzy izb rzemieślniczych: Wileńskiej i Nowogródzkiej PP.: Stark i Niemiec, przedstawiając w swoich referatach postulaty rzemiosła województw północno-wschodnich. Następnie przemawiali przedstawiciele samorządu terytorialnego P. Ruszczyk—z ramienia samorządu terytorialnego Wileńszczyzny, i P. Trzeciak—z ramienia Nowogródzkiej, wreszcie Prezydent m. Wilna P. Dr Maliszewski.

Na tym zakończyła się część referatowa konferencji.

W dyskusji, jaka wywiązała się po referatach, zabierali głos Panowie: Sen. Ehrenkruetz—Przewodniczący Regionalnej Grupy Wileńskiej, który, nawiązując do tradycji historycznej Wilna, podkreślił jego znaczenie kulturalne i gospodarcze dla całego obszaru województw północno-wschodnich i wskazał na konieczność podniesienia gospodarczego i kulturalnego Wilna, jako ośrodka kultury, który powinien promieniować na całą Rzeczpospolitą. W dalszym ciągu dyskusji zabrał głos Dyrektor Oddziału Banku Rolnego w Wilnie, P. Maculewicz, który zwrócił uwagę zebranych na problemy lniane ziem północno-wschodnich.

Następnie przemawiali Posłowie: Hutten-Czapski i Dębicki oraz Pan Wiceminister J. Piasecki, który oświetlił sprawę budowy elektrowni w Turniszkach. Wreszcie P. Sen. Beczkowicz wskazał na związek, zachodzący pomiędzy podniesieniem gospodarczym ziem północno-wschodnich, a ogólnopaństwowymi problemami gospodarczymi.

W dyskusji, która stała na wysokim poziomie, podkreślono pozytywne wyniki, jakie dała dotychczasowa akcja Rządu nad podniesieniem ziem północno-wschodnich, i wyrażono nadzieję, że akcja ta będzie nadal kontynuowana, w szczególności podniesiono celowość i pożyteczność tego rodzaju narad Rządu z przedstawicielami miejscowego społeczeństwa, które umożliwiają zwrócenie uwagi Rządu na najbardziej palące i ważne problemy lokalne. Ma to szczególne znaczenie dla ziem północno-wschodnich, których poziom gospodarczy znajduje się w dysproporcji w stosunku do poziomu gospodarczego pozostałych dzielnic Państwa.

Przed zakończeniem obrad zabrał głos Pan Marszałek A. Prystor, wygłaszając następujące przemówienie:

Pan Wicepremier Kwiatkowski wspomniał, że niektóre problemy gospodarcze, jakkolwiek są uplasowane w jednym określonym miejscu, bynajmniej nie są regionalne, a są ogólnopolskowe. Wskazał—jako przykład—Gdynię, Centralny Okrąg Przemysłowy, i wspomniał również o niektórych problemach ziem północno-wschodnich, zwłaszcza po pewnych zmianach w dziedzinie politycznej. Uważam, że ziemie północno-wschodnie jako takie w całokształcie, w stosunkach czy to kulturalnych, czy gospodarczych warunków bytowania są właśnie problemem ogólnopolskowym.

Dlaczego? Jeżeli sobie uprzytomnimy, że Państwo Polskie leży pomiędzy dwoma państwami olbrzymimi, a przeto jest względnie małe, to czy Państwo Polskie może pozwolić sobie na tolerowanie przez długi okres czasu tej mozaiki poziomów, jaką mamy. Jeżeli będziemy przeglądali poziom kulturalny całej Polski, poczynając od wschodu ku zachodowi, to zobaczymy, jakie olbrzymie różnice leżą pomiędzy różnymi już nie województwami, a nawet powiatami. Proszę sobie uprzytomnić, że rządzenie takim Państwem centralnie jest bardzo trudne—czy to w zakresie ustawodawczym, czy wykonawczym. Wprawdzie czas, szkoła i wojsko robi swoje i prawdopodobnie w szeregu pokoleń może następuje i pewne wyrównanie poziomów, jednak na taki powolny proces naturalny Polska sobie pozwolić nie może. Żyjemy w czasach bardzo niespokojnych. Mówimy dużo o obronności Państwa. Obronność nie polega tylko na tworzeniu siły fizycznej. My w Polsce—że użyję tu porównania, które już raz na zebraniu zrobiłem—nie potrafimy zrobić linii Maginota (bo byłaby może za duża i środków by zabrakło), natomiast tę linię musimy tworzyć w nas samych, w naszym wysokim uczuciu patriotycznym. Czy to uczucie może być jednakowe u ludzi, którzy stoją na rozmaitych poziomach kultury—naturalnie, nie. Im ktoś ma w sobie więcej poczucia państwowego, im kto jest bardziej przywiązany do tego Państwa, to naturalnie uczucie patriotyczne będzie u niego wyższe. Jeżeli weźmiemy biedne ziemie wschodnie i ten bardzo często spotykany prymitywizm życia, to gdzież tam można u tych ludzi wykrzesać wysoki poziom patriotyczny! Natomiast budując linię Maginota w duszach ludzkich, musimy możliwie prędzej starać się podnosić poziom kultury przez ukulturalnienie tych ziem zewnątrz, znaczy przez wkłady inwestycyjne, przez tworzenie dróg, przez tworzenie melioracji i w ogóle wszystkich urządzeń gospodarczych.

Przysłuchując się dzisiejszym przemówieniom, wyczuwałem w niektórych przemówieniach pewną nutę jakby dobrodziejstwa, pewną nutę bogatego wujaszka w stosunku do biednego krewnego i z drugiej strony dało się wyczuwać pewne zażenowanie w tych swoich jakby prośbach o pomoc. Uważam, że my mamy prawo moralne nie prosić, a mamy prawo moralne żądać, bo żądamy nie dla siebie, a dla interesu całego Państwa, i możemy spokojnie cieszyć się z tego, że zrozumienie problemów ziem północno-wschodnich dotarło do czynników decydujących.

**Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU
NOWY DYREKTOR DEPARTAMENTU PRZEMYSŁU I RZEMIOSŁA.**—Dyrektorem Departamentu Przemysłu i Rzemiosła w Ministerstwie Przemysłu i Handlu zostaje P. Ppłk. Zygmunt Łojko, dotychczasowy zastępca Szefa Departamentu Uzbrojenia Ministerstwa Spraw Wojskowych.

P. Ppłk. Łojko jest znawcą zagadnień przemysłowych, a specjalnie zagadnień przemysłu przetwórczo-metalowego, z którym zapoznał się gruntownie na poprzednio zajmowanym stanowisku.

Nowe stanowisko w Min. Przemysłu i Handlu

Ciesząc się z tego, będziemy jednak prosić Wysoki Rząd, aby zechciał przepoić tym zrozumieniem i cały aparat państwowy.

Całodzienne obrady zamknął Pan Minister Przemysłu i Handlu A. Roman następującym przemówieniem:

Zamykając całodzienne obrady dzisiejsze nad zagadnieniem podniesienia gospodarczego północnego wschodu Polski, chcę stwierdzić, że konferencja dzisiejsza niewątpliwie pogłębi znajomość samego zagadnienia. Powinno to ułatwić pracę wszystkim czynników nad problemami gospodarczymi Wileńszczyzny i Nowogródzkiej i zwrócić ich uwagę na te potrzeby, które społeczeństwo miejscowe uważa za ważne i pilne. W wielu bowiem wypadkach spostrzeżenia, dokonane przez czynniki miejscowe, mogą lepiej i głębiej oświetlić problemy lokalne i dlatego właśnie do oświetlenia, dokonanych przez czynniki miejscowe, przywiązuję duże znaczenie.

Proszę Panów! Obrady dzisiejsze stanowią, sądzę, pełne potwierdzenie tego, że więź pomiędzy Rządem i ziemiami północno-wschodnimi, zadziergnięta na naradzie wileńskiej, nie tylko nie osłabła, lecz—przeciwnie—znacznie się wzmocniła. Z referatów przedstawicieli resortów mogliście Panowie wyczuć ten życzliwy i pełen troski stosunek Rządu do potrzeb ziem wileńskiej i nowogródzkiej. Widzieliście Panowie, że zadanie podciągnięcia ziem północno-wschodnich do poziomu innych dzielnic jest przedmiotem stałej opieki całego centralnego aparatu państwowego. Sądzę, że utrwalenie wśród społeczeństwa miejscowego przekonania o pozytywnym stosunku Rządu do ziem północno-wschodnich winno jeszcze bardziej wzmocnić wysiłki tego społeczeństwa nad rozbudową zrębów własnego dobrobytu. Chcę przy tym podkreślić, że wysiłki te są dość duże i dorobek gospodarczy społeczeństwa Wileńszczyzny i Nowogródzkiej jest wcale poważny, jak to mogliśmy zauważyć na kanwie referatów dzisiejszych, z których raz po raz przebijają liczne osiągnięcia, dokonane przez miejscowe społeczeństwo.

Przechodząc do zgłoszonych na dzisiejszych obradach postulatów, chcę podkreślić, iż pozostają one w zupełnej harmonii z poglądami czynnika rządowego na problemy północnego wschodu Polski. Przeważna część zgłoszonych postulatów—to są konkretno wskazania, niemal zawsze leżące na linii polityki gospodarczej Rządu. Oczywiście, w poglądach na czasokres realizacji, na rozmiary pomocy zapewne często nie będzie zupełnej zgody—wszak postulować prawie zawsze, nawet przy bardzo wnikliwym i odpowiedzialnym opracowaniu postulatów, jest łatwiej niż realizować. Istotne znaczenie ma jednak ta zbieżność i całkowita zgodność poglądów Rządu i miejscowego społeczeństwa na kierunki i drogi rozwoju gospodarki ziem północno-wschodnich—zbieżność, która budzi ufność w słuszność obranych dróg, jakimi kroczymy, potęguje nasze wspólne wysiłki i przynosi wiarę, iż w niedalekiej przyszłości zadanie podciągnięcia gospodarczego ziem północno-wschodnich do poziomu innych dzielnic—wykonamy.

W tym przeświadczeniu zamykam dzisiejsze obrady i dziękuję Panom za ich udział w dzisiejszej konferencji.

obejmie P. Ppłk. Łojko po powrocie z urlopu, na który obecnie wyjechał.

Z MINISTERSTWA POCZT I TELEGR.

ZGON NACZELNEGO DYREKTORA POLSKIEGO RADIA Ś. P. ROMANA STARZYŃSKIEGO.—W dniu 5 b. m. zmarł nagle Naczelny Dyrektor Polskiego Radia ś. p. Roman Starzyński.

Urodzony w 1890 r., w czasie studiów wyższych brał udział w pracach Związku Walki Czynnej i Strzelca, a z chwilą wybuchu

wojny światowej wstąpił do Legionów. Internowany w 1917 r. w Beniaminowie, powrócił w listopadzie 1918 r. do czynnej służby wojskowej. Opuścił ją dopiero w 1929 r. jako major dyplomowany i objął stanowisko Dyrektora Polskiej Agencji Telegraficznej. W 1933 r. został mianowany Dyrektorem Gabinetu Ministra Poczty i Telegrafów,

a od 1935 r. został Naczelnym Dyrektorem Polskiego Radia i na stanowisku tym położył wielkie zasługi dla radiofonii.

Ś. p. Roman Starzyński odznaczony był Krzyżem Virtuti Militari, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (2-krotnie), orderem Polonia Restituta i inn.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU

Dnia 6 lipca odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym Pos. Pochmarski referował sprawozdanie Komisji Oświatowej o rządowym projekcie ustawy o Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, który bez zmian w obu czytaniach został przez Sejm przyjęty.

Następnie Pos. Kroebl referował sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o rządowym projekcie ustawy o zatwierdzeniu układu z dn. 20/VI 1938 r. między Stolicą Apostolską i Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki został pozbawiony przez Rosję. Referent przedstawił historię prac Rządu w tej dziedzinie; wypływają one z postanowienia Konkordatu z 1925 r., który przewiduje załatwienie tej kwestii. W porozumieniu, będącym przedmiotem obrad, Państwo Polskie zobowiązuje się przyznać Kościołowi obszar 12 tys. ha; ponieważ w posiadaniu Kościoła znajduje się już obszar 9120 ha—więc brakuje ok. 2880 ha, w zamian za które Skarb Państwa zobowiązuje się wypłacić Kościołowi zł 2,5 mln. w obligacjach pożyczki konsolidacyjnej, co przedstawia wartość ok. zł 1700 tys. Stolica Apostolska zrzeka się wszelkich roszczeń do własności ziem, kaplic i kościołów pounickich, ściśle określonych w art. 1 projektu ustawy. Układ ze Stolicą Apostolską nie zmienia nic w stanie faktycznym, ustalając jedynie stan prawny.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Ks. Wołkow, Ks. Downar, Skrypnik, Bakon, Olszewski, Kondysar, Hutten-Czapski, Wagner, poczem Sejm projekt ustawy w obu czytaniach przyjął.

Następnie Pos. Sikorski referował projekt ustawy o finansowaniu niektórych inwestycji z funduszy państwowych w okresie do dn. 31/III 1939 r. Projekt ustawy podwyższa kredyty o zł 2 mln., z czego zł 700 tys. przeznaczają się na melioracje, zł 1300 tys. zaś na budownictwo wiejskie. Na Komisji Budżetowej podnoszono potrzebę przeznaczenia znacznych kwot na potrzeby regulacyjne, przede wszystkim na prace, związane z regulacją Wisły. Kredyty na te cele rosną: w 1935/36 r. zużyto zł 12 mln., w 1936/37 r.—ponad zł 14 mln., w 1937/38 r.—ponad zł 18 mln., w obecnym roku—zł 21 mln. Kredyt na budownictwo wiejskie rozprowadza się za pośrednictwem kas Stefczyka oraz kas gminnych. Potrzeby w tym względzie stale rosną. Projekt ustawy w II i III czytaniu przyjęto.

Następnie Pos. Snopczyński referował sprawozdanie Komisji Specjalnej do Spraw Apropowizacji o rządowym projekcie ustawy o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku. Projekt ustawy daje Rządowi nową możliwość wkraczania w życie gospodarcze pod kątem mobilizacji gospodarczej. Uprawnienia apropowizacyjne Rządu mają wpływać na łagodzenie perturbacji w obliczu konieczności zgromadzenia w danym momencie odpowiednich rezerw apropowizacyjnych i zapewnienia podaży. Mają one również dać Rządowi możliwość skutecznej walki ze spekulacją. Ustawa realizuje ideę apropowizowania kraju poprzez zwiększenie produkcji i organizację handlu. Uczciwy kupiec i producent nie może w niej widzieć jakiegokolwiek niebezpieczeństwa. Komisja wprowadziła szereg poprawek, m. in. dotyczących ingerencji czynnika samorządowego w sprawę regulacji cen.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Marchlewski, Prystorowa, Mincberg, poczem Sejm ustawę w obu czytaniach przyjął.

Następnie Pos. Łubieński referował sprawozdanie tejże Komisji o projekcie ustawy o zmianie dekretu Prezydenta Rzplitej o uregulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej.

Obecna nowela wprowadza pewne zmiany do obowiązującego dekretu, zmierzające w 3 kierunkach: przelewa ona szereg kompetencji Ministra Skarbu na Ministra Rolnictwa, wprowadza pewne zmiany rzeczowe oraz porządkowe. Dotychczasowy nadzór nad cukrowniami, skupiony w ręku Ministra Skarbu, zmieniony będzie w tym kierunku, aby ci sami urzędnicy skarbowi wykonywali nadzór skarbowy i aprowizacyjny—w myśl zasady przelania wszystkich kompetencji w sprawach cukrowych na Ministra Rolnictwa. W sprawach rzeczowych—Rząd uzyskuje prawo tworzenia tzw. zapasów bezpieczeństwa. Druga zmiana z tej dziedziny dotyczy usunięcia zjawiska krzyżowania się plantacji buraczanych.

W dyskusji zabierał głos Pos. Sikorski, poczem projekt ustawy w obu czytaniach oraz rezolucję Komisji przyjęto.

Następnie Pos. Dębicki referował sprawozdanie tejże Komisji o projekcie ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o uregulowaniu obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem. Projekt ustawy, dotyczący produkcji zwierzęcej, przenosi szereg kompetencji na Ministra Rolnictwa, który je realizuje wspólnie z Ministrem Przemysłu i Handlu. Komisja—przez wprowadzenie odpowiedniej poprawki—zapewniła konieczną współpracę samorządu gospodarczego. Projekt ustawy porządkuje wielkie rynki zbytu mięsa, jakimi są: Warszawa, Mysłowice, Łódź, Poznań, Kraków, Lublin i Lwów. Projekt ustawy znosi monopol hurtowników na tych rynkach. Zabezpieczona została również podaż, pochodząca od rolników.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Prystorowa, Mincberg, Snopczyński, Jahoda-Żółtowski, Hyla, poczem Pan Minister Rolnictwa i Ref. Roln. J. Ponia to wski wygłosił przemówienie, które podajemy poniżej w streszczeniu.

Wydany w 1933 r. dekret o uregulowaniu obrotu zwierzętami rzeźnymi i mięsem wykonywany był przez Rząd dla zmniejszenia rozpiętości między ceną, otrzymywaną przez producenta a płaconą przez konsumenta. Działalność czynników administracyjnych w sposób naturalny powiązana jest z organizacją producentów. Ta organizacja nie jest doskonała, ale jest już zdrowa i silna. Stan rynku mięsnego pozostawia wiele do życzenia. Zysk pośrednictwa jest za duży i winien być zastąpiony przez organizację handlową konsumenta lub organizację zakupu przetwórców. Interesy rzemiosła będą na pewno przez Rząd respektowane. Charakter rynku mięsnego w Polsce jest tak różniczkowany, że zabiegi, stosowane przez Rząd, muszą być różnorakie, toteż musi być zostawiona Rządowi pewna swoboda działania w tym względzie. Pan Minister wypowiedział się przeciwko poprawkom mniejszości, utrudniającym scentralizowanie wykonania jednolitych zarządzeń rządowych, bądź występujących przeciw podstawowym założeniom w uporządkowaniu rynku mięsnego w Polsce.

Sejm w obu czytaniach projekt ustawy uchwalił.

Następnie Pos. Madeyski referował sprawozdanie Komisji Pracy o rządowym projekcie ustawy o poprawie finansów Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu. Wiele przyczyn złożyło się na trudności finansowe tej instytucji, m. in. ustawa scaleniowa zabrała Ubezpieczalni większość ubezpieczonych—poza rolnictwem, co zwiększyło ryzyko. Akcję sanacji przeprowadza się kosztem 3 zainteresowanych czynników: pracodawców, ubezpieczonych i Państwa. Udział Skarbu Państwa określono na nie niższe zł 1 mln. rocznie, a gdy warunki budżetowe pozwolą—to i wyższy. W projekcie ustawy przeprowadzone jest scalenie Ubezpieczalni z Z. U. S., przy czym w tej dziedzinie Komisja wprowadziła pewne zmiany do projektu rządowego.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Fr. Szymański, Donimirski, Wymysłowski, Michalski, poczem Sejm w obu czytaniach projekt ustawy przyjął

W końcu Ks. Pos. Lubelski referował rządowy projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o wykonywaniu praktyki lekarskiej. Rozmieszczenie lekarzy w Polsce jest nierówne. Liczba lekarzy w Polsce wynosi 12 612, a więc wypada 1 lekarz na 2 665 mieszkańców, gdy w zachodniej Europie—na 1 000 ÷ 1 500 mieszkańców. Projekt ustawy przewiduje przymus osiedlania się młodych lekarzy w miejscowościach poniżej 5 tys. mieszkańców przez 2 lata. Dotyczy to lekarzy, zapisanych na listę członków izb lekarskich po dn. 1/IV 1939 r. i to w ciągu 5 lat od otrzymania dyplomu. Według danych Departamentu Zdrowia, jest obecnie do obsadzenia 250 placówek, gdzie lekarze mają zapewnioną pracę i utrzymanie. Komisja uchwaliła rezolucję, mającą na celu powiększenie liczby lekarzy ze stanu włościańskiego przez stypendia, lepsze przygotowanie lekarzy do praktycznego zawodu oraz lepsze warunki leczenia dla biednej ludności wsi i miasteczek.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Prystorowa, Ostrowski, Surzyński, Hutten-Czapski, poczem Sejm w obu czytaniach ustawę uchwalił.

Dnia 7 lipca odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym Pos. Duch referował sprawozdanie Komisji Specjalnej do Spraw Samorządu Miejskiego o rządowych projektach ustaw: o wyborach radnych w miastach: Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie i Wilnie i o wyborze radnych miejskich. Referent szczegółowo omówił przedłożony projekt ustawy oraz wprowadzone do niego przez Komisję poprawki, poczem rozwinęła się dyskusja, w której zabierali głos Posłowie: Bilak, Mróz, Pochmarski, Sommerstein, Kopęć, Budzyński, Ostrowski, Szczepański i Waszkiewicz. Przemawiał również P. Wiceminister Spraw Wewnętrznych Wł. Korsak, uzasadniając stanowisko Rządu, poczem odpowiadał na wysunięte w dyskusji zarzuty referent Pos. Duch. Następnie Izba przyjęła w głosowaniu projekt ustawy według propozycji Komisji.

W dalszym ciągu posiedzenia Pos. Dratwa referował sprawozdanie Komisji Administracyjno-Samorządowej o rządowym projekcie ustawy o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych. Referent szczegółowo przedstawił zasady projektu rządowego, przebieg dyskusji w Komisji oraz wniósł o przyjęcie projektu ustawy według tekstu komisyjnego.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Żeligowski, Krzeczunowicz, Celewicz, Michałowski, Terszakowec, Morawski, Bogusz, Pacholczyk, Baran, Kozłowski, Trojan, Sommerstein, Hyla i Szymański, poczem Sejm przyjął projekt ustawy według propozycji Komisji w obu czytaniach.

Przyjęte zostały również 2 rezolucje. Pierwsza brzmi: „Sejm wzywa Rząd do wniesienia—o ile możliwości na początku tegorocznej sesji zwyczajnej—projektów ustaw o uregulowaniu stosunków służbowych, odpowiedzialności służbowej, uposażeniu i zaopatrzeniu emerytalnym członków zarządów i pracowników samorządowych, które odpowiadałyby oświadczeniu Rządu, złożonemu na plenum Sejmu w dn. 27/I 1937 r. przez Prezesa Rady Ministrów i Ministra Spraw Wewnętrznych, a to w celu ustawowego uregulowania wymienionych zagadnień, jako niecierpiących zwłoki”. Treść drugiej rezolucji jest następująca: „W celu zakończenia organizacji ustroju samorządu terytorialnego oraz zapewnienia samorządowi środków do wykonywania cięższych na nim zadań—Sejm wzywa Rząd do wniesienia projektów ustaw o ustroju samorządu wojewódzkiego oraz o uregulowaniu finansów samorządowych”.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SENATU

Dnia 1 lipca b. r. odbyło się plenarne posiedzenie Senatu, na którym Sen. Sieroszewski referował projekt ustawy o ratyfikacji porozumienia między Polską i Finlandią o celnym serów pochodzenia fińskiego. Zniżki celne przedłużone

są do końca 1938 r., poza tym rozszerzono wykaz serów tego samego gatunku.

Następnie Sen. Bisping referował projekt ustawy o ratyfikacji konwencji o uregulowaniu oczek sieci rybackich i ochronnych wymiarach ryb. Konwencja jest przejawem polskich zainteresowań w połowach dalekomorskich.

Sen. Barański referował projekt ustawy o ratyfikacji porozumienia między Polską i Finlandią, dotyczącego cienia oleju żywicznego; jest to uboczny produkt, otrzymywany przy wyrobie celulozy, a nie wyrabiany w kraju.

Tenże referent referował 2 projekty ustaw o ratyfikacji protokołu dodatkowego i protokołu taryfowego między Polską i Estonią; chodzi o zniżkę celną na ryby słodkowodne i galalit, w zamian za co otrzymujemy zniżki na eksportowane do Estonii rośliny lecznicze.

W dalszym ciągu Sen. Ehrenkreutz referował projekt ustawy o ratyfikacji protokołu dodatkowego do konwencji handlowej z Czechosłowacją, przedłużającego ważność niektórych zniżek celnych do końca lutego 1939 r.

Następnie Sen. Gołuchowski referował ratyfikację protokołu taryfowego między Polską i Łotwą.

Ten sam referent wniósł o ratyfikację porozumienia ze Szwecją, dotyczącego cienia produktów „Renad Tallolja”, będącego ubocznym produktem przy fabrykacji celulozy.

Następnie Sen. Bniński referował projekt ustawy o ratyfikacji międzynarodowej konwencji weterynaryjnej z 1935 r.; nie wprowadza ona żadnych nowych postanowień weterynaryjnych.

Z kolei Sen. Jaroszewiczowa referowała sprawę ratyfikacji porozumienia ze Szwajcarią, dotyczącego cienia blachy ocynkowanej oraz plecionek do kapeluszy, przywożonych ze Szwajcarii.

Sen. Wołoszynowski referował projekt ustawy o ratyfikacji dodatkowego protokołu do konwencji handlowej z Grecją; chodzi o zniżki celne na tytoń, rodzynki i inne owoce, sprowadzane z Grecji, oraz na dyktę olszową i bydlę, wywożone do Grecji. Wszystkie projekty ustaw ratyfikacyjnych zostały przez Senat bez zmian przyjęte.

Następnie Sen. Rdultowski referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o projekcie ustawy o dodatkowych kredytach na 1938/39 r.; dotyczą one organizacji aparatu aprowizacyjnego, spłaty należności za meble na Wawel oraz kupna domu dla Oficerskiej Szkoły Policyjnej we Lwowie. Projekt ustawy przyjęto bez zmian.

W dalszym ciągu Sen. Beczkowicz referował projekt ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy. Projekt chroni Fundusz Pracy przed nadmiernym zadłużaniem się. Zdaniem referenta, jest sprawą pilną uregulowanie całości zagadnień Funduszu Pracy. Projekt ustawy w brzmieniu sejmowym przyjęto.

Następnie Sen. Jeszke referował 2 projekty ustaw konwersyjnych: 6% pożyczki dolarowej z 1920 r. i 7% pożyczki stabilizacyjnej w dolarach Stanów Zjedn. Oba projekty ustaw zostały w brzmieniu sejmowym przyjęte.

Sen. Siudowski referował projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych. Nowela Pos. Długosza rozszerza przymus ubezpieczenia. Komisja Administracyjno-Samorządowa odrzuciła projekt ustawy. Senat podzielił stanowisko tej Komisji po dyskusji, w której zabierali głos Sen.: Lachowski, Kwaśniewski, Fudakowski i Dzieduszycki.

Następnie Sen. Pulnarowicz referował sprawozdanie Komisji Gospodarczej o projekcie ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o prawie przemysłowym. Obecna nowela jest drugą z rzędu. Poprzednia—z 1934 r.—obniżyła znaczenie

cechów. Zdaniem referenta, należy raczej starsze organizacje dostosowywać do wymagań życia i postępu, niż tworzyć inne. Znaczenie cechów w ubiegłych wiekach było duże i wszechstronne. Omawiana nowela znosi nowoutworzone związki rzemieślniczo-gospodarcze, a ich uprawnienia przenosi na cechy. Oprócz tego nowela rozszerza zasięg przedsiębiorstw rzemieślniczych. Poza tym cechy mają sobie powierzone popieranie i utrzymywanie świetlic, obronę interesów gospodarczych swych członków oraz popieranie rzemiosła. Komisja senacka przyjęła 2 poprawki, z których jedna przyznaje cechom prawo patronatu i nadzoru nad działalnością szkół czeladniczych w zakresie, ustalonym przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej, druga zaś—ustanawia warunki, w których nastąpić może przymus należenia do cechów. Oprócz tego Komisja uchwaliła rezolucję, wzywającą Rząd do uchylecia niektórych paragrafów niemieckiej ordynacji przemysłowej z 1869 r. oraz pruskiej powszechnej ustawy górniczej z 1865 r.

W dyskusji zabierali głos Sen. Sen.: Maciejewski, Evert, Macieszyna.

Następnie zabrał głos P. Wiceminister Przemysłu i Handlu A. Rose. Formy ustroju rzemiosła, które były przewi-

dziane w noweli z 1935 r., nie wytrzymały próby życia. Chodzi o przywrócenie cechom tych uprawnień, które zostały im odjęte w 1935 r. Ta sprawa nie wiąże się bezpośrednio z ogólną ustawą przemysłową. Jeśli chodzi o zmianę, polegającą na zaliczeniu do rzemiosła niektórych przemysłów koncesjonowanych, jak przedsiębiorstw, wyrabiających amunicję, monterskich itp.—to wypełniona zostaje w ten sposób pewna luka, gdyż dotychczas taki zakład rzemieślniczy musi się albo przemienić w przemysłowy, albo nie może podlegać normom koncesjonowania. Jeśli chodzi o możliwość tworzenia cechów przymusowych—to Min. Przemysłu i Handlu będzie to uprawnienie traktować b. ostrożnie dla ew. wypróbowania jego życiowej użyteczności. Ważne znaczenie posiada restytucja uprawnień gospodarczych cechów.

Senat projekt ustawy według wniosku Komisji Gospodarczej uchwalił.

Na tym posiedzeniu Sen. Lewandowski referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o projekcie ustawy o 4¼% bonach Skarbu Państwa w dolarach S. Zjedn. Projekt ustawy obniża oprocentowanie bonów skarbowych, wypuszczonych w 1929 r. i przeznaczonych na spłatę zamówień wagonowych, wykonywanych przez firmę „Lilpop, Rau i Loewenstein”. Projekt ustawy w brzmieniu sejmowym przyjęto.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W CZERWCU 1938 R. przedstawiał się—według danych tymczasowych—następująco (w tys. ton):

Kraje	Czerwiec			1938		Wzrost (+) lub spadek (-) w czerwcu 1938 do maja
	1935	1936	1937	Maj	Czerwiec	
Rynki środkowo-europejskie	99	53	52	78	77	- 1
Austria	76	50	49	44	50	+ 6
Węgry	—	1	1	3	3	—
Czechosłowacja	20	2	2	4	4	—
Niemcy	3	—	—	27	20	- 7
Rynki skandynawskie	269	211	330	253	238	- 15
Szwecja	170	148	234	189	152	- 37
Norwegia	31	30	36	27	42	+ 15
Dania	51	15	32	15	21	+ 6
Islandia	3	—	—	3	1	- 2
Finlandia	14	18	28	19	22	+ 3
Rynki bałtyckie	10	3	23	8	6	- 2
Łotwa	8	3	23	6	5	- 1
Estonia	2	—	—	—	1	+ 1
Litwa	—	—	—	2	—	- 2
Rynki zachodnio-europejskie	122	127	268	222	244	+ 22
Francja	89	89	147	154	180	+ 26
Belgia	21	22	64	26	29	+ 3
Holandia	4	11	38	25	25	—
Szwajcaria	8	5	19	17	10	- 7
Rynki południowo-europejskie	147	103	169	159	188	+ 29
Włochy	140	97	143	146	166	+ 20
Jugosławia	7	—	—	—	4	+ 4
Rumunia	—	—	3	—	—	—
Grecja	—	4	17	12	16	+ 4
Malta	—	2	6	—	2	+ 2
Portugalia	—	—	—	1	—	- 1
Rynki pozaeuropejskie	29	44	105	41	39	- 2
Alger	17	4	14	—	—	—
Egipt	5	—	26	11	30	+ 19
Afryka pozostała	—	—	11	13	3	- 10

Argentyna	6	15	46	6	6	—
Brazylia	—	12	7	—	—	—
Inne kraje	1	13	1	11	—	- 11
Węgiel okrętowy	48	56	130	153	179	+ 26
Razem za granicę:	724	597	1077	914	971	+ 57
W. M. Gdańsk	28	19	22	21	22	+ 1
Ogółem:	752	616	1099	935	993	+ 58

Przeładunek w portach:						
w Gdyni	422	403	576	544	513	- 31
w Gdańsku	173	133	377	333	352	+ 19
Razem:	595	536	953	877	865	- 12

Eksport węgla kamiennego w czerwcu—pomimo mniejszej w porównaniu z majem (o 1) liczby dni roboczych (23—wobec 24)—wzrósł o 58 tys. t (6-20%) i wyniósł 993 tys. t, pozostając o 106 tys. t (9-65%) niższym od wywozu w analogicznym miesiącu 1937 r. Wzrost wywozu nastąpił z obu rejonów eksportujących, przy czym z rej. śląskiego wywieziono 813 tys. t—wobec 789 tys. t w maju, a zatem o 24 tys. t więcej, a z rej. dąbrowskiego—180 tys. t, czyli o 34 tys. t więcej w porównaniu z miesiącem poprzednim. Z rej. krakowskiego wysłano tylko nieznaczne ilości, nie przekraczające 0-5 tys. t.

Co się tyczy poszczególnych grup rynków—to wywóz na rynki środkowo-europejskie utrzymał się mn. w. na poziomie maja, wynosząc 77 tys. t.

Eksport na rynki skandynawskie zmalał o 15 tys. t—do 238 tys. t. Spadek ten został wywołany zmniejszonymi wysyłkami do Szwecji, wywóz bowiem do pozostałych krajów tej grupy rynków kształtował się na ogół zwyklowo.

Eksport na rynki bałtyckie spadł o 2 tys. t i wyniósł 6 tys. t, przy czym—jak dawniej—głównym odbiorcą w tej grupie rynków była Łotwa.

Wywóz na rynki zachodnio-europejskie kształtował się pomyślnie w związku z dalszym wzrostem wysyłek do Francji, wywóz bowiem do pozostałych krajów tej grupy rynków nie wykazał poważniejszych odchyień w porównaniu z miesiącem poprzednim.

Wysyłki na rynki południowo-europejskie wzrosły o 29 tys. t, co pozostaje w związku ze zwiększeniem wysyłek zarówno do najpoważniejszego odbiorcy tej grupy rynków—Włoch, jak również—choć w znacznie słabszym stopniu—do wszystkich pozostałych krajów, objętych tą grupą rynków.

Eksport na rynki pozaeuropejskie utrzymał się mn. w. na poziomie z ub. miesiąca, chociaż w wysyłkach do poszczególnych krajów zaszły dość poważne przesunięcia.

Wysyłki do W. M. Gdańska utrzymały się mn. w. na poziomie z maja, natomiast odbiór węgla okrętowego wykazał dalszy poważny wzrost, osiągając w okresie sprawozdawczym 179 tys. t.

Udział poszczególnych rynków zbytu w ogólnym eksporcie węgla w czerwcu w porównaniu z majem ilustruje poniższe zestawienie (w %-ach):

	Maj	Czerwiec
Rynki środkowo-europejskie	8'34	7'75
„ skandynawskie	27'06	23'97
„ bałtyckie	0'86	0'60
„ zachodnio-europejskie	23'74	24'57
„ południowo-europejskie	17'01	18'93
„ pozazoeuropejskie	4 38	3'93
Węgiel okrętowy	16'36	18'03
W. M. Gdańsk	2'25	2'22

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego za granicę wynosiła w czerwcu — przy 23 dniach roboczych — ok. 43 tys. t, a zatem wzrosła w porównaniu z majem o 4 tys. t, przy czym wysyłka ta wynosiła z rej. śląskiego ok. 35 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 8 tys. t.

Przeladunek węgla w portach Gdynia/Gdańsk w czerwcu w porównaniu z majem zmalał o 12 tys. t i wynosił 865 tys. t, przy czym przeladunek w Gdyni spadł o 31 tys. t — do 513 tys. t, a w Gdańsku wzrósł o 19 tys. t i wynosił 352 tys. t.

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA ŻELAZNEGO W I PÓŁROCZU 1938 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonach):

	I 9 3 8		I półrocze	
	Maj	Czerwiec	1938	1937
Surówka	64 907	68 482	430 179	338 431
Stal	114 671	117 752	725 159	679 701
Wytwory walcownicane	86 408	80 642	531 194	501 947
Kury żelazne i stalowe	7 555	6 400	39 411	45 894

Jak widać z tego zestawienia, produkcja surówki i stali w czerwcu b. r. w porównaniu z majem b. r. cokolwiek wzrosła, wytwórczość wyrobów walcowniczych utrzymała się na tym samym poziomie, a wytwórczość rur spadła. W I półroczu b. r. w porównaniu z I półroczem ub. r. wzrosła znacznie produkcja surówki, a w mniejszym stopniu stali i wyrobów walcowniczych, natomiast produkcja rur spadła.

W szczególności — wytwórczość surówki zwiększyła się w czerwcu b. r. w porównaniu z majem b. r. o 5,3% i stali o 2,6%, produkcja wyrobów walcowniczych nie uległa zmianie, a wytwórczość rur zmniejszyła się o 17,5%. W I półroczu b. r. w porównaniu z I półroczem ub. r. wytwórczość surowki wzrosła o 27,2%, stali o 6,6% i wyrobów walcowniczych o 5,8%, natomiast produkcja rur zmniejszyła się o 14,2%.

Stan zamówień wewnętrznych, przydzielonych hutom przez Syndykat P. H. Z., przedstawiał się następująco (w tonach):

	I 9 3 8		I półrocze	
	Maj	Czerwiec	1938	1937
Zamówienia rządowe	4 556	2 160	61 622	40 102
„ prywatne	36 464	35 327	206 457	231 973
Razem:	41 020	38 487	268 079	272 075

Z powyższego wynika, że w czerwcu b. r. w porównaniu z majem b. r. zmniejszyły się zarówno zamówienia rządowe, jak i prywatne. W I półroczu b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. ogólny wpływ zamówień cokolwiek się zmniejszył, przy czym wzrosły znacznie zamówienia rządowe, lecz zmniejszyły się prywatne. W szczególności — w czerwcu w porównaniu z majem ogólna ilość zamówień zmniejszyła się o 6%, przy czym zamówienia rządowe spadły o 30,5%, a prywatne — o 3,3%. W I półroczu b. r. w stosunku do I półrocza ub. r. ogólna ilość zamówień zmniejszyła się o 1,5%, przy czym zamówienia rządowe wzrosły o 54%, a prywatne spadły o 11%.

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA CYNKOWEGO I OŁOWIANEGO W I PÓŁROCZU 1938 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonach):

	I 9 3 8		I półrocze	
	Maj	Czerwiec	1938	1937
Cynk mufłowy i elektrolit	8 777	8 441	51 714	52 006
Blacha cynkowa	1 880	1 960	10 793	8 797
Kwas siarkowy	19 979	17 387	115 535	99 451
Ołów surowy	1 763	1 298	9 537	8 378

Jak wynika z powyższego zestawienia, wytwórczość wszystkich działów hutnictwa cynku i ołowiu w czerwcu b. r. w porównaniu z majem b. r. nieco zmniejszyła się; wyjątek stanowi jedynie blacha cynkowa. W okresie I półrocza b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. produkcja cynku pozostała prawie bez zmiany, a wytwórczość innych działów wzrosła dosyć znacznie.

W szczególności — wytwórczość cynku spadła w czerwcu b. r. w porównaniu z majem b. r. o 3,9%, kwasu siarkowego o 12,9% i ołowiu o 26,4%; natomiast produkcja blachy cynkowej zwiększyła się o 4,2%.

W I półroczu b. r. w porównaniu z I półroczem ub. r. produkcja cynku spadła o 0,6%, natomiast wytwórczość blachy cynkowej wzrosła o 22,7%, ołowiu o 13,0% i kwasu siarkowego o 16,3%.

KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH W I KWARTALE 1938 R. — Kopalnictwo rud żelaznych w okresie sprawozdawczym utrzymało się na dosyć wysokim poziomie, chociaż wykazało nieznaczny spadek wydobycia w styczniu i lutym w stosunku do IV kwartału ub. r.; w marcu wydobycie — z kolei — znacznie się poprawiło. W porównaniu z I kwartałem ub. r. zaznaczył się w analogicznym okresie b. r. znaczny wzrost wydobycia.

Wydobycie rud liczbowo przedstawiało się, jak następuje (w tonach):

	Okręgi górnicze:				Ogółem	Liczba robotników
	często- chowski	radom- ski	dąb- rowski	tarno- górski		
1937 — przec. mies.	53 553	9 271	1 249	283	64 356	6 266
I kwart. 1937 — przec. mies.	39 531	7 404	1 591	—	48 526	5 124
IV kwart. 1937 — przec. mies.	65 195	7 798	245	807	74 045	6 800
Styczeń 1938	60 472	6 413	386	—	67 271	7 239
Luty	60 553	6 775	776	—	68 104	7 114
Marzec	70 054	8 213	1 228	—	79 495	6 803
I kwart. 1938 — przec. mies.	63 693	7 133	797	—	71 623	7 052
I kwart. 1938	191 079	21 401	2 390	—	214 870	—
„ „ 1937	118 592	22 214	4 773	—	145 579	—

Poza wykazaną wyżej rudą otrzymano jeszcze rudę ze starych zwalów w ilości 301 t w styczniu, 220 t w lutym i 495 t w marcu — wobec 191 t w styczniu, 1927 t w lutym i 167 t w marcu ub. r. W I kwart. b. r. otrzymano tej rudy 1 016 t — wobec 2 285 t w analogicznym okresie ub. r. Oprócz właściwej rudy żelaznej wydobywano jeszcze piryt na kop. „Staszic” w okręgu radomskim w ilości 4 635 t w styczniu, 4 460 t w lutym i 5 357 t w marcu — wobec 4 326 t w styczniu, 5 434 t w lutym i 5 367 t w marcu ub. r. W I kwart. b. r. wydobyto pirytu 14 452 t — wobec 15 127 t w I kwart. 1937 r.

Jak widać z powyższych danych, ogólne wydobycie rudy zmniejszyło się nieco w styczniu i lutym w porównaniu z IV kwart. ub. r., lecz w marcu osiągnęło poziom, wyższy od przeciętnego IV kwart. Analogiczny rozwój zaznaczył się w poszczególnych okręgach górniczych, przy czym należy zaznaczyć zaniechanie eksploatacji rudy w okręgu tarnogórskim.

Wskaźniki wydobycia rudy żelaznej przedstawiały się następująco:

Okręgi	IV kwart.	I kwart.	I kwartał	
	1937	1938	1937	1938
Częstochowski	100	97'0	100	160'0
Radomski	100	91'2	100	95'2
Dąbrowski	100	327'0	100	50'0
Ogółem w Polsce	100	97'5	100	147'2

Udział poszczególnych okręgów w wydobyciu rudy w I kwart. b. r. wyniósł: częstochowskiego 88,5%, radomskiego 9,9% i dąbrowskiego 1,6%.

W ruchu kopalni większe zmiany nie zaszły. W styczniu pracowały 2 kopalnie, a w lutym i marcu po 21 — wobec 21 kopalni w październiku, 22 w listopadzie i 20 w grudniu ub. r. W styczniu 1937 r. pracowały 2 kopalnie, w lutym 20 i w marcu 21.

Zapasy rudy wszelkiej, znajdujące się na kopalniach i w hutach, zwiększyły się z 127 338 t w końcu grudnia ub. r. do 157 468 t w końcu marca (23,7%). Z tej ilości — zapasy rudy ilastej, przygotowanej do prażenia i znajdującej się na kopalniach, zwiększyły się z 37 922 t do 45 591 t (20%), a zapas rudy ilastej prażonej oraz brunatnej, przygotowanych do wielkiego pieca, wzrósł z 24 161 t do 26 535 t (10%), w tym rudy ilastej było 16 742 t i brunatnej 9 793 t. Zapasy rudy prażonej, znajdujące się w hutach, zwiększyły się z 65 255 t do 85 342 t (30%).

Ogólna liczba robotników w styczniu 7 239, w lutym 7 114 i w marcu 6 803, przeciętna za I kwart. b. r. stanowiła 7 052, czyli zwiększyła się w stosunku do przeciętnej za IV kwart. ub. r. o 4%, a w stosunku do przeciętnej za I kwart. ub. r. o 37,6%. Z ogólnej liczby robotników — w okręgu częstochowskim pracowało przeciętnie w okresie sprawozdawczym 5 928, w radomskim 1 085, w dąbrowskim 28 i w tarnogórskim 11. Procentowo w stosunku do ogólnej liczby robotników wynosiło to: w okręgu

częstochockim 84·2%, w radomskim 15·4%, w dąbrowskim i tar-nogórskim 0·4%.

Przeciętny zarobek robotników (bez potrąceń) w lutym w okrę-gach częstochockim i radomskim wynosił (w zł):

	Na dniówkę:		Miesięcznie:	
	okr. częstochock.	okr. radomski	okr. częstochock.	okr. radomski
Ogół robotników	3·95	3·42	87	71
Górnicy na dole	4·57	3·84	100	79
Wykwalifik. na górze	4·65	4·08	110	96
Niewykwalifikowani	3·40	2·85	75	62

Wydajność pracy robotnika podana jest w poniższym zesta-wieniu (w tonach miesięcznie i dziennie), przy czym uwzględnie-ni zostali w tym obliczeniu jedynie robotnicy w kopalniach, dają-cych wydobyć:

	Liczba robotn. w kop. z wydob.	Wydobycie na 1 robotn. miesięcznie	Wydobycie na 1 robotn. dziennie
Październik 1937	6 854	11·30	0·435
Listopad "	6 857	10·76	0·448
Grudzień "	6 478	10·94	0·456
Styczeń 1938	7 160	9·50	0·395
Luty "	7 041	9·70	0·422
Marzec "	6 680	11·80	0·437

Przywóz rudy żelaznej w kwartale sprawozdawczym zmniejszył się nieznacznie w porównaniu z IV kwart. ub. r., lecz był wyż-szy niż w I kwart. ub. r. Przywóz rudy manganowej zwiększył się znacznie w stosunku do IV kwart. ub. r., lecz był mniejszy niż w I kwart. ub. r. Wywóz rudy darniowej zanikł niemal zupełnie — wskutek skasowania ulgowej taryfy wywozowej. Liczbowo przywóz i wywóz przedstawiał się następująco (w tonach):

	Przywóz z zagranicy:		Wywóz rudy	
	rudy żelaznej	material., zawier. żelazo	rudy manganowej	darn. i żużli
1937 — przec. mies.	45 713	6 258	6 864	2 183
I kwart. 1937—przec. mies.	28 197	3 666	8 012	2 991
IV kwart. 1937—przec. mies.	42 270	4 634	833	748
Styczeń 1938	44 883	2 637	7 488	645
Luty "	35 543	4 487	891	20
Marzec "	35 470	1 043	11 059	20
I kwart. 1938 — przec. mies.	38 632	2 722	6 479	228
I kwart. 1938	115 896	8 167	19 438	685
„ „ 1937	84 591	10 997	7 173	7 173

Przywóz rudy żelaznej w okresie sprawozdawczym zmniejszył się w porównaniu z IV kwart. ub. r. o 8·5%, lecz był większy od przywozu w I kwart. ub. r. o 37%. Przywóz materiał., zawierających żelazo, był w I kwart. b. r. mniejszy o 42·5% niż w IV kwart. ub. r. i o 26·5% niż w I kwart. ub. r. Przywóz ru-dy manganowej zwiększył się w kwart. sprawozdawczym o 770% w porównaniu z IV kwart. ub. r., lecz był mniejszy o 20% niż w I kwart. ub. r. Wywóz rudy darniowej i żużli spadł w porów-naniu z IV kwart. ub. r. o 69·5%, a w porównaniu z I kwart. ub. r. o 92·4%.

HUTNICTWO ŻELAZNE W I KWARTALE 1938 R.—W kwar-tale sprawozdawczym wytwórczość hut żelaznych utrzymała się prze-ciętnie na wyższym poziomie niż w okresie najlepszej koniunktury powojennej w 1928 r. Natomiast zbyt—zarówno w kraju, jak i za granicę—wykazał pewne zmniejszenie w stosunku do IV kwart. 1937 r. Wskaźniki wytwórczości zasadniczych działów hutnictwa żelaznego (przy podstawie 1928 r.=100) przedstawiały się następująco:

	1 9 3 8			1 9 3 7	
	Styczeń	Luty	Marzec	Styczeń	Luty
Wielkie piece	121·0	121·0	144·2	102·6	94·2
Stalownie	92·0	92·5	119·2	81·3	87·0
Walcownie	88·5	110·0	116·0	85·8	89·3

Jak widać więc, wytwórczość surówki utrzymywała się na bardzo wysokim poziomie, znacznie przewyższającym produkcję 1928 r., wytwórczość stali i wyrobów walcowanych w pierwszych 2 miesią-cach b. r. była cokolwiek słabsza, lecz w marcu przewyższyła zna-cznie poziom z 1928 r.

Wytwórczość hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się, jak następuje (w tonach):

Su-
rówka   Stal
zlewna   Wytw.
walcow-
niane   Rury   Liczba
robotn.

a) w województwie kieleckim

1937 — przec. mies.	18 280	44 372	31 590	2 755	16 531
I kwart. 1937—przec. mies.	15 102	35 977	23 466	2 658	14 690
IV kwart. 1937—przec. mies.	24 830	52 865	34 842	2 530	18 027
Styczeń 1938	23 475	45 559	31 700	1 103	17 540
Luty	23 138	40 363	33 590	2 428	18 197
Marzec	26 787	50 070	40 228	2 751	18 644
I kwart. 1938 — przec. mies.	24 467	45 331	35 173	2 094	18 127
I kwart. 1938	73 400	135 992	105 518	6 282	—
„ 1937	45 307	107 932	80 388	7 967	—

b) w województwie śląskim

1937 — przec. mies.	42 077	76 539	55 320	5 242	25 452
I kwart. 1937—przec. mies.	40 856	71 499	53 658	4 311	23 937
IV kwart. 1937—przec. mies.	43 875	80 787	53 233	5 264	26 995
Styczeń 1938	45 351	64 683	45 886	2 752	27 170
Luty	43 477	70 563	53 514	3 922	27 406
Marzec	55 628	93 234	61 487	5 209	27 376
I kwart. 1937 — przec. mies.	48 819	76 160	53 629	3 961	27 317
I kwart. 1938	146 456	228 480	160 887	11 883	—
„ 1937	122 569	214 498	160 974	12 932	—

c) ogółem w Polsce

1937 — przec. mies.	60 357	120 911	86 947	7 997	41 993
I kwart. 1937—przec. mies.	55 958	107 476	77 124	6 969	38 627
IV kwart. 1937—przec. mies.	68 696	133 652	87 074	7 762	45 032
Styczeń 1938	68 826	110 242	77 586	3 855	44 720
Luty	68 615	110 926	87 104	6 350	45 613
Marzec	82 415	143 304	101 715	7 960	46 030
I kwart. 1937 — przec. mies.	73 286	121 491	88 802	6 055	45 444
I kwart. 1938	219 856	364 472	266 405	18 165	—
„ 1937	167 876	322 430	241 801	20 899	—

Małopolska huta „Kraków” w okresie sprawozdawczym była nie-czynna. W I kwart. 1937 r. huta ta wyprodukowała w swojej wal-cowni 439 t drobnych profili. Zatrudnionych robotników w końcu stycznia, lutego i marca było po 10. Zarówno wytwórczość, jak i liczba robotników tej huty włączone zostały w powyższym zesta-wieniu do liczb ogólnopolskich.

W dziale surówki nastąpiło w kwartale sprawozdawczym— w porównaniu z IV kwart. ub. r.—pewne zwiększenie wytwórczo-sci, które zaznaczyło się jednak tylko na Górnym Śląsku, podczas gdy produkcja surówki w b. Kongresówce nie uległa zmianie. W po-równaniu z I kwart. ub. r. zaznaczył się w obu dzielnicach znaczny wzrost wytwórczości surówki. Zmiany wskaźnika wytwórczości przedstawia poniższe zestawienie:

	IV kwart. 1937			I kwartał	
	—przec. mies.	Styczeń	Luty	Marzec	1937 1938
B. Kongresówka	100	94·5	94·0	108·0	100 162·0
Górny Śląsk	100	102·5	102·5	126·2	100 119·5
Ogółem w Polsce	100	100·0	100·0	120·3	100 131·0

Udział poszczególnych dzielnic w produkcji kwartału sprawozdaw-czego wynosił: b. Kongresówki 33·4% i Górnego Śląska 66·6%. Liczba wielkich pieców w ruchu wynosiła w styczniu i marcu po 15, z których 6 pracowało w b. Kongresówce, a 9—na Górnym Śląsku, w lutym zaś 13, w czym 5 w b. Kongresówce, a 8—na Górnym Śląsku. Ilość pieco-dni, przepracowanych w kwartale spra-wozdawczym, wynosiła ogółem 443, 407 i 438, z czego w b. Kon-gresówce—185, 166 i 174, a na Górnym Śląsku—258, 241 i 264. W odpowiednich miesiącach 1937 r. pracowało w styczniu i lutym po 12 wielkich pieców, a w marcu 11, dając ogółem 363, 327 i 338 pieco-dni.

Ogólny zbyt surówki wykazał w kwartale sprawozdawczym w po-równaniu z IV kwart. ub. r. dosyć znaczny spadek—zarówno na rynku wewnętrznym, jak i w wywozie, który zanikł niemal zupeł-nie. Również i w porównaniu z I kwart. ub. r. zmniejszył się zbyt surówki w kwartale sprawozdawczym—zarówno na rynku krajowym, jak i w wywozie. Liczbowo zbyt surówki w poszczególnych miesi-ącach przedstawiał się następująco (w tonach):

	Z	b	y	t:	Spżycie
	w kraju	za granicę	razem		własne
IV kwart. 1937—przec. mies.	16 576	938	17 514		76 698
Styczeń 1938	14 882	351	15 233		45 842
Luty „	10 304	—	10 304		57 412
Marzec „	15 574	—	15 574		72 016
I kwart. 1938	40 760	351	41 111		175 270
„ 1937	55 609	2 445	58 054		138 448

Jak widać z powyższego, zbył krajowy w porównaniu z przeciętną miesięczną IV kwart. ub. r. zmniejszył się w styczniu o 10%, w lutym o 37·8% i w marcu o 6%; wywóz zmniejszył się w styczniu o 62·8%, a w lutym i marcu zanikł zupełnie. Porównanie ogólnego zbytu w kwartale sprawozdawczym ze zbytem w I kwart. ub. r. wykazuje spadek o 29%, przy czym zbył krajowy zmniejszył się o 27%, a wywóz spadł o 85·6%. Natomiast spożycie własne wzrosło w kwartale sprawozdawczym w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. o 25·8%. Zapasy surowki wzrosły z 36 173 t w końcu grudnia ub. r. do 64 751 t w końcu marca b. r. (83%).

W stalowniach ogólna wytwórczość wykazała pewien spadek w stosunku do IV kwart. ub. r. Natomiast w porównaniu z I kwart. ub. r. ogólna wytwórczość stali zwiększyła się w kwart. sprawozdawczym o 6·2%. Zmiany wskaźnika wytwórczości wykazuje poniższe zestawienie:

	IV kwart. 1937 —przec. mies.	I 9 3 8			I kwartał	
		Styczeń	Luty	Marzec	1937	1938
B. Kongresówka	100	86·5	76·0	94·0	100	126·0
Górny Śląsk	100	80·0	85·5	115·3	100	107·0
Ogółem w Polsce	100	83·5	83·7	107·8	100	112·3

Wytwórczość stali—w porównaniu z przeciętną miesięczną IV kwart. 1937 r.—zmniejszyła się w b. Kongresówce w styczniu o 13·5%, w lutym o 24·0% i w marcu o 6·0%, na Górnym Śląsku zaś spadła w styczniu o 20·0% i w lutym o 14·5%, natomiast w marcu wzrosła o 15·3%. Wynik produkcji w kwartale sprawozdawczym był lepszy niż w analogicznym okresie ub. r. w b. Kongresówce o 26% i na Górnym Śląsku o 7%. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości I kwart. b. r. wynosił: b. Kongresówki 37·5% i Górnego Śląska 62·5%. Ogólna liczba pieców martenowskich w ruchu wynosiła w styczniu 34, w lutym 30 i w marcu 37, z czego w b. Kongresówce pracowało w styczniu 15, w lutym 12 i w marcu 14, a na Górnym Śląsku—odpowiednio—19, 18 i 23. Przepracowano w styczniu, lutym i marcu w ogólnej sumie 683, 761 i 972 pieco-dni, z czego na b. Kongresówkę przypada 353, 306 i 388, a na Górny Śląsk—330, 455 i 584. W odpowiednich miesiącach 1937 r. pracowały ogółem 29, 32 i 33 piece (680, 751 i 855 pieco-dni), z czego na b. Kongresówkę przypadało 10, 11 i 11 pieców (223, 279 i 316 pieco-dni) i na Górny Śląsk—19, 21 i 22 piece (457, 472 i 539 pieco-dni). Pieców elektrycznych pracowało ogółem w styczniu 10, w lutym 11 i w marcu 9, dając 249, 241 i 277 pieco-dni, w b. Kongresówce były czynne po 4 piece (93, 86 i 99 pieco-dni), a na Górnym Śląsku 6, 7 i 5 (156, 155 i 178 pieco-dni). Zapasy stali zmniejszyły się z 55 392 t w końcu grudnia do 51 876 t w końcu marca, tj. o 5%.

W walcowniach wytwórczość ogólna nie wykazała większych zmian w porównaniu z IV kwart. 1937 r. Wynik ogólny I kwart. b. r. w porównaniu z I kwart. ub. r. dał zwyżkę 10%, przy czym jedynie wytwórczość b. Kongresówki wzrosła o 31%, podczas gdy produkcja Górnego Śląska utrzymała się na tym samym poziomie. Zmiany wskaźnika wytwórczości wykazuje poniższe zestawienie:

	IV kwart. 1937 —przec. mies.	I 9 3 8			I kwartał	
		Styczeń	Luty	Marzec	1937	1938
B. Kongresówka	100	91·5	96·6	111·7	100	131·2
Górny Śląsk	100	86·2	100·0	116·0	100	100·0
Ogółem w Polsce	100	89·0	100·0	116·0	100	110·0

Wytwórczość walcowni zmniejszyła się—w porównaniu z przeciętną miesięczną IV kwart. 1937 r.—w b. Kongresówce w styczniu o 8·5%, w lutym o 3·4%, lecz w marcu wzrosła o 11·7%; na Górnym Śląsku w styczniu produkcja spadła o 13·8%, lecz w lutym już się zrównała z przeciętną miesięczną IV kwart., a w marcu przewyższyła ją o 16%. W kwartale sprawozdawczym w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. ogólna wytwórczość wyrobów walcownianych wzrosła o 10%, przy czym tylko b. Kongresówka wykazała wzrost o 31·2%, podczas gdy na Górnym Śląsku produkcja utrzymała się na tym samym poziomie. Udział poszczególnych dzielnic w produkcji I kwart. b. r. wynosił: b. Kongresówki 39·5% i Górnego Śląska 60·5%.

Zbyt wyrobów walcownianych w kwartale sprawozdawczym wykazał w porównaniu z IV kwart. 1937 r. nieznaczny wzrost na rynku wewnętrznym i poważny spadek eksportu. Zbyt ogólny w I kwart.

b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. wykazał pewną zwyżkę, przy czym zwyżka zaznaczyła się wyłącznie na rynku krajowym. Eksport bowiem uległ znacznemu zmniejszeniu.

Liczbowo zbył wyrobów walcownianych przedstawiał się, jak następuje (w tonach):

	Z	b	y	t:	Spżycie
	w kraju	za granicę	razem		własne
IV kwart. 1937 — przec. mies.	74 312	17 368	91 680		24 266
Styczeń 1938	60 764	12 116	72 880		29 607
Luty „	69 952	11 336	81 288		31 046
Marzec „	94 618	13 172	107 790		33 552
I kwart. 1938	225 334	36 624	261 958		94 205
„ 1937	188 174	64 674	252 848		72 793

Zbyt krajowy zmniejszył się—w porównaniu z IV kwart. 1937 r.—w styczniu o 18·5% i w lutym o 5·5%, w marcu zaś wzrósł o 26·3%; w I kwart. b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. zbył krajowy zwiększył się o 19·8%. Wywóz zmniejszył się o 31·8% w styczniu, o 35% w lutym i o 25% w marcu; w I kwart. b. r. w porównaniu z I kwart. ub. r. wywóz spadł o 44·3%. Zapasy gotowych wyrobów walcownianych wzrosły z 86 845 t w końcu grudnia do 98 804 t w końcu marca, tj. o 13·8%.

W dziale rur nastąpiło w kwartale sprawozdawczym w porównaniu ze średnią miesięczną IV kwart. ub. r. znaczne zmniejszenie się produkcji w styczniu, poczem w następnych miesiącach zaznaczyła się poprawa. W kwartale sprawozdawczym w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. produkcja rur uległa pewnemu zmniejszeniu. Wskaźniki wytwórczości rur przedstawiały się następująco:

	IV kwart. 1937 —przec. mies.	I 9 3 8			I kwartał	
		Styczeń	Luty	Marzec	1937	1938
B. Kongresówka	100	44·7	96·8	110·0	100	79·2
Górny Śląsk	100	52·2	75·0	100·0	100	91·3
Ogółem w Polsce	100	49·5	81·8	103·0	100	87·0

Jak widać z powyższego, produkcja w b. Kongresówce była w styczniu niższa od przeciętnej IV kwart. ub. r. o 55·3%, a w lutym o 3·2%, natomiast w marcu była wyższa o 10%; w kwartale sprawozdawczym w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. wytwórczość rur w b. Kongresówce była niższa o 20·8%. Na Górnym Śląsku produkcja rur była w styczniu niższa od przeciętnej IV kwart. o 47·8% i w lutym o 25%, natomiast w marcu była jej równa; w kwartale sprawozdawczym w stosunku do takiegoż okresu ub. r. produkcja rur na Górnym Śląsku była niższa o 8·7%. Udział poszczególnych dzielnic w produkcji okresu sprawozdawczego wynosił: b. Kongresówki 34·2% i Górnego Śląska 65·8%.

Zbyt rur zmniejszył się w stosunku do przeciętnej IV kwart. ub. r. i przedstawiał się liczbowo następująco:

	Z	b	y	t:	Spżycie
	w kraju	za granicę	razem		własne
IV kwart. 1937 — przec. mies.	4 806	3 214	8 020		122
Styczeń 1938	3 016	1 392	4 408		129
Luty „	3 474	1 014	4 480		72
Marzec „	3 762	4 582	8 344		96
I kwart. 1938	10 252	6 988	17 240		297
„ 1937	8 358	11 132	19 490		355

Zbyt krajowy zmniejszył się w styczniu w porównaniu z przeciętną IV kwart. o 37·8%, w lutym o 28% i w marcu o 20%, w kwartale zaś sprawozdawczym w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. zbył rur w kraju zwiększył się o 22·5%; wywóz za granicę zmniejszył się w porównaniu z przeciętną IV kwart. ub. r. w styczniu o 55·2% i w lutym o 67·5%, lecz w marcu wzrósł o 48·0%, w kwartale sprawozdawczym wywóz rur zmniejszył się w stosunku do I kwart. ub. r. o 36·5%.

Zapasy rur zwiększyły się z 5 400 t w końcu grudnia do 5 992 t w końcu marca, czyli o 11·1%.

Liczba robotników, zatrudnionych w hutach żelaznych, zmniejszyła się w styczniu—w porównaniu z grudniem—o 2%, lecz w lutym wzrosła o 1·8% i w marcu o 2·2%. W marcu 1937 r. pracowało 39 458 robotników, w okresie więc rocznym liczba ich wzrosła o 14%. Z ogólnej liczby robotników pracowało w marcu w b. Kongresówce 41% i na Górnym Śląsku 59%. W Małopolsce w końcu marca było zapisanych tylko 10 ludzi. Liczba świętówek na Górnym Śląsku wzrosła z 24 284 w grudniu do 27 397 w styczniu, lecz w lutym spadła do 9 220, wzrastając w marcu znowu do 11 565; w stosunku do ilości dniówek, jakie powinny były być pracowane normalnie, stanowiły świętówki w grudniu 3·54%, w styczniu 4·12%, w lutym 1·45% i w marcu 1·56%. W 1937 r. liczba świętówek wyniosła w styczniu 25 333 (1·15%), w lutym 8 469 (1·51%) i w marcu 9 338 (1·46%).

Przeciętne zarobki robotnicze (bez potrąceń) w lutym na dniówkę i miesięcznie wynosiły (w zł):

	Dniówka:		Miesięcznie:	
	b. Kongre-sówka	Górny Śląsk	b. Kongre-sówka	Górny Śląsk
Ogółem dla całej załogi	7:18	10:48	165	240
Dla wykwalifikowanych	12:40	14:32	260	305
Dla niewykwalifikowanych	7:04	8:40	175	198

Stan zamówień wewnętrznych wykazał we wszystkich miesiącach okresu sprawozdawczego spadek w porównaniu z grudniem ub. r. Zamówienia rządowe zmniejszyły się z miesiąca na miesiąc, natomiast zamówienia prywatne miały stałe tendencje zwykłą. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych zamówienia (bez surówki, rur i eksportu) wynosiły (w tonach):

	Grudzień 1937				I kwartał 1938	
	1	9	3	8	1937	1938
Rządowe	52 568	24 936	7 473	3 004	25 327	35 413
Prywatne	21 868	25 394	33 042	43 912	114 971	105 348
Razem:	74 436	50 330	40 515	46 916	140 298	140 761

Zamówienia rynku prywatnego—w porównaniu z grudniem—zwiększyły się w styczniu o 16%, w lutym o 50·5% i w marcu o 100%. W kwartale sprawozdawczym—w porównaniu z I kwart. 1937 r.—zmniejszyły się one o 8·5%.

Dostawa materiałów surowych odbywała się normalnie, przy czym ceny surowców zagranicznych uległy pewnej zniżce. Spożycie przez huty tworzyw w kwartale sprawozdawczym przedstawiało się następująco (w tonach): rudy żelaznej surowej do wielkich pieców 56 594, 46 595 i 62 568, rudy żelaznej prażonej wraz z aglomeratami i brykietami do wielkich pieców 42 020, 59 284 i 67 773, innych tworzyw, zawierających żelazo, 23 018, 21 736 i 25 705, koksu do wielkich pieców 76 620, 72 964 i 89 329, węgla dla wszystkich celów (z wyjątkiem koksowni) 136 096, 129 769 i 147 029, żelastwa

dla pieców wielkich i martenowskich 79 163, 77 114 i 89 669, w czym żelastwa własnego 27 588, 33 234 i 39 482, rudy manganowej 6 724, 6 083 i 4 162.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego wraz z obrotem uszlachetniającym podany jest w poniższym zestawieniu (w tonach i tys. zł); liczby wywozu zestawione są na podstawie danych Depart. Górno-Hutn. Min. Przem. i Handlu, liczby zaś przywozu—na podstawie danych Gł. Urz. Stat.:

		Styczeń 1938		Luty 1938		Marzec 1938	
		ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł
Surówka wszelka	wywóz	351	146	—	—	—	—
	przyw.	241	1 134	559	1 100	460	1 098
Błoki i półwytwór walcow.	wywóz	62	10	134	21	3	1
	przyw.	2 310	360	2 381	364	2 067	321
Żelazo i stal walc. (oprócz niżej wymien.)	wywóz	3 515	1 040	5 087	1 500	4 290	1 260
	przyw.	640	562	467	568	437	726
Szyny wszelk. wraz z akces.	wywóz	5 912	1 620	3 189	880	5 378	1 470
	przyw.	2	1	9	4	—	—
Blacha żelazna i stalowa	wywóz	2 520	998	2 927	1 140	3 501	1 370
	przyw.	464	319	403	319	656	520
Rury żelazne i stalowe	wywóz	1 392	760	1 014	550	4 582	2 500
	przyw.	35	97	44	80	23	59
Wytw. dalszej obróbki	wywóz	896	448	263	132	227	114
	przyw.	3 692	2 493	3 863	2 435	3 643	2 724
Razem		14 648	5 022	12 614	4 223	17 981	6 715

Ogólny tonaż, wywieziony w kwartale sprawozdawczym, wyniósł 45 243 t wartości zł 15 960 tys., w stosunku więc do IV kwart. ub. r. wywóz zmniejszył się wagowo o 31·8%, a wartościowo o 42·8%. W porównaniu z wywozem w I kwart. 1937 r. wywóz tegoroczny był mniejszy wagowo o 43·5% i wartościowo o 18%.

ROLNICTWO

PRZEMÓWIENIE PANA MINISTRA ROLNICTWA I REF. ROLN. JULIUSZA PONIATOWSKIEGO NA KONFERENCJI PRASOWEJ¹⁾

Postęp gospodarczy wsi daje się osiągnąć jedynie przez działarnia wielostopniowe, obejmujące szeroki front zagadnień. W szczególności nie wolno liczyć na to, że wystarczy stworzyć korzystniejsze warunki, a więc np. rozszerzyć rynki zbytu, udostępnić kredyt, poprawić strukturę agrarną—by w rolnictwie automatycznie nastąpiła dostateczna poprawa; trzeba jeszcze, aby rolnik potrafił w pełni wykorzystać owo bardziej sprzyjające warunki. To znów z kolei możliwe jest tylko przy właściwym zorganizowaniu rolniczego warsztatu pracy i stosowaniu w nim właściwych i nowoczesnych metod. Im szybsze jest tempo przemian w życiu—a przecież epokę dzisiejszą charakteryzuje właśnie szybkość tych przemian—tym potrzebniejsza, a równocześnie tym trudniejsza do osiągnięcia jest umiejętność, o której mowa.

Jedną z dróg rozwijania tej umiejętności jest szkolnictwo zawodowe rolnicze. Wykazuje ono znaczny postęp; w ostatnim 5-leciu liczba szkół wszelkiego typu wzrosła o 34·6%, liczba zaś uczniów—o 56%. Jednakowoż potrzeby kraju są zbyt wielkie, aby tak kosztowna (koszt kształcenia jednego ucznia w jednorocznej szkole ludowej wynosi zł 600÷800), choć pełna zalet metoda mogła wyczerpać poważniejszą część zadań oraz być wyłączną czy główną drogą działania. Sto kilkadziesiąt istniejących szkół rolniczych daje niespełna 6 tys. absolwentów, podczas gdy rok rocznie ponad 200 tys. młodzieży obojga płci obejmuje kierownictwo gospodarstw, istniejące zaś blisko 4 mln. warsztatów rolnych kierowane jest przez jednostki w lwiej części nieprzeszkolone, a przygotowane do pracy jedynie w drodze praktycznego doświadczenia. Nie można też liczyć na proste promieniowanie wpływu folwarków. Nie tylko—czy nie tyle dlatego—że przecież nie wszystkie gospodarstwa folwarczne są dostatecznie wzorowe i nie wszyscy ich kierownicy potrafią stać się krzewicielami

posiadanych umiejętności, lecz również ze względu na inne czynniki, a w szczególności na różnice organizacyjne, sprawiające, że metody, dobre w gospodarstwie folwarcznym, dla małego są bezwartościowe. Zresztą sam za siebie mówi fakt, że gdyby oddziaływanie folwarków mogło być naprawdę szerokie i skuteczne, to okres czasu—licząc już tylko od chwili uwłaszczenia chłopów—jest dość długi, byśmy dziś dostępnym widocznie podniesienie i wyrównanie poziomu.

Nasza rzeczywistość rolnicza wymaga—jak widać—innych form promieniowania umiejętności gospodarowania. Dla określenia ich używa się ostatnio terminu „agronomia społeczna”. Metody i zakres działania agronomii społecznej w Polsce ulegają w ostatnich latach poważnej ewolucji; instrumentami jej są instruktorzy i sami rolnicy. W ostatnich 4 latach personel agronomiczny zwiększył się o 35%, przekraczając dziś liczbę 3 tys. Liczba produkujących jednostek wiejskich, czynnych w krzewieniu umiejętności gospodarowania, daje się dziś ocenić na ok. 18 tys. (przodownicy akcji organizacji wsi i gospodarstw oraz przysposobienia rolniczego, prezesi i prezeski kół). Wolno już zatem twierdzić, że akcja nabrała przecież charakteru masowego.

Naczelne zasady pracy nad podniesieniem umiejętności gospodarowania określić można następująco: 1) praca ta nie może być dokonana przez samo Państwo i administrację narzuconą z góry, lecz musi się opierać na zawodowych organizacjach rolniczych, współdziałaniu Państwa i samorządu gospodarczego i terytorialnego; 2) nie może polegać—tak, jak było niegdyś—na słowym, dorywczym zalecaniu przypadkowym słuchaczom lepszych w zasadzie metod gospodarowania, lecz musi być systematyczna i dostosowana do konkretnych potrzeb danego warsztatu; 3) nie można traktować rolnika jako obiekt tylko oddziaływania, lecz należy wykorzystać współpracę w szerzeniu wiedzy i postępu samych zainteresowanych, a przede wszystkim wybit-

¹⁾ Wygłoszone w dn. 4/VII b. r.

niejszych z nich. W imię tych zasad i w imię dążenia do coraz większej masowości oddziaływania, siedzibą instruktora jest już dziś nieraz gromada wiejska, a nie dopiero miasto powiatowe czy wojewódzkie, jednostki przeszkolone same podejmują akcję szkolenia innych, w aparacie instruktorskim następuje specjalizacja i prowadzone jest systematyczne dokształcanie itd.

Na terenie młodzieży akcja krzewienia umiejętności gospodarowania prowadzona jest przez przysposobienie rolnicze. Dzięki aktywności organizacji młodzieżowych wszystkich kierunków oraz taniości tej formy (koszt szkolenia jednego ucznia wynosi zł 23), osiągnęła ona naprawdę imponujący rozmiar. Od 1929 r. liczba instruktorów zwiększyła się 5-krotnie, uczniów — przeszło 2-krotnie, wynosząc już blisko 70 tys. Kilkakrotne zwiększenie tej liczby pozwoli już nam zbliżyć się poważnie do powszechności przysposobienia. Metody pracy przysposobienia rolniczego, wprowadzone w Polsce z poważnymi zresztą modyfikacjami na wzór amerykańskich klubów młodzieży rolniczej, polegają na zbiorowym samokształceniu młodzieży pod ogólnym kierunkiem instruktorów w drodze praktycznego wykonywania konkretnych prac z zakresu rolnictwa; szczególnie często stosowaną metodą są konkursy wychowawcze zwierząt gospodarskich lub wzorowej uprawy niektórych roślin.

„Organizacja wsi i gospodarstw” — akcja, prowadzona wśród gospodarzy dorosłych — polega na doradztwie instruktorów co do całokształtu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Instruktor współpracuje przede wszystkim z wybranymi gospodarstwami chłopskimi (gospodarstwa przodownicze), ponadto zaś kilkakrotnie liczniejsza rzesza innych gospodarstw, skupiających się w zespoły wokół gospodarstw przodowniczych, korzysta z doświadczeń tych ostatnich gospodarstw i luźniejszej już opieki instruktora. Dąży się ponadto do uzyskania wpływu uczestników akcji na całokształt wsi, w której odbywa się akcja, i do realizowania zadań szerszych, jak np. zachęcanie wsi do organizowania spółdzielni. Liczba instruktorów org. wsi i gospod. w ostatnich 4 latach została podwojona, liczba gospodarstw, objętych akcją, wzrosła w tym samym czasie 6-krotnie, przekraczając 20 tys.

Bardzo spopularyzowała się akcja kół gospodyń wiejskich, stawiająca sobie zadania zarówno z zakresu gospodarstwa kobiecego, jak kultury i higieny życia codziennego oraz wychowania dzieci. Głównym środkiem działania są tu kursy (przetwórstwa spożywczego i rękodzielniczego, gotowania, szycia, ogródków domowych itp.) oraz konkursy. Liczba zrzeszonych gospodyń corocznie wzrasta o kilkanaście procent i wynosi dziś 100 tys.

Poza wymienionymi formami działania, zarówno część aparatu instruktorskiego, jak i szereg specjalnych organizacji rolników, zajmuje się działalnością, skoncentrowaną na określonych działach produkcji. Mamy więc instruktorów łakarstwa, ogrodnictwa, lnianstwa, hodowli i odpowiednie koła hodowców i planatorów.

Wreszcie rozrastająca się — jak wiadomo — sieć spółdzielcza w warunkach wiejskich jest nie tylko doskonalszą formą zbytu, lecz jednym z ogniw samowychowania wsi.

Wszystkim rodzajom omówionych wyżej działań wychowawczych towarzyszy pomoc rzeczowa w postaci kredytów, potaniania kosztów nabycia itp. — w celu ułatwienia zastosowania zaleconych metod.

Przystępując do analizy osiągniętych rezultatów, należy podkreślić, że chociaż rozwój umiejętności gospodarowania w drobnym warsztacie rolnym jest niezbędnym warunkiem postępu gospodarczego wsi, to jednak nie jest on warunkiem jedynym i samo przez się wystarczającym. Zazwyczaj mamy do czynienia z równoległym działaniem całego splotu czynników. Toteż nie zawsze można konstatować, że pewne pozytywne przemiany w rolnictwie zawdzięczamy głównie czy jedynie omawianym wyżej działaniom — najczęściej analiza ich efektu musi być równoznaczna z analizą całokształtu postępu w rolnictwie. Przy tym szczególnie ściśle z postępem w zakresie metod gospodarowania wiążą się przesunięcia w kierunkach produkcji oraz jej jakościowa poprawa, natomiast na wielkość produkcji rolniczej czynniki cen i pojemności

rynku oddziałują tak silnie, iż skutki działań „agronomii społecznej” są tu szczególnie trudne do odczytania.

Ostatnie lata w rolnictwie polskim znamionuje ewolucja od jednostronnej gospodarki zbożowej ku intensyfikacji hodowli, rozwojowi upraw pracochłonnych, rozbudowie podstawy paszowej itp. Gospodarstwa, objęte akcją organizacji wsi i gospodarstw, wykazują szybsze tempo przy tym samym kierunku przemian w organizacji warsztatu. Przodują one w zakładaniu sadów, powiększaniu obsiewu roślin pastewnych; uprawa okopowych uległa w nich podwojeniu, ilość bydła wzrosła o kilkanaście procent przy zwiększeniu wydajności o 50 i więcej procent.

W zakresie produkcji roślinnej podstawowymi czynnikami są: materiał siewny, uprawa mechaniczna i nawożenie. Nie możemy się na razie jeszcze kusić o to, by rolnik polski używał tylko najszlachetniejszego zboża siewnego, dążymy natomiast do tego, by stosował materiał siewny „poprawny”. Tym niemniej wzrost uprawy najszlachetniejszych, kwalifikowanych nasion, z których potem rolnik otrzymuje dalsze odsiewy, stosowane już dla produkcji zboża rynkowego, charakteryzuje wzrost zapotrzebowania na lepszy materiał siewny. Od 1934 r. do 1937 r. w zakresie zbóż mamy 100% wzrostu upraw nasiennych, w zakresie ziemniaków w tym samym czasie — 127%, w porównaniu zaś z 1933 r. — 250%. Ilość kwalifikowanych szkółek drzew owocowych w ostatnich 2 latach powiększyła się o 100%.

Drogą do rozpowszechnienia umiejętnego stosowania nawozów sztucznych są doświadczenia zbiorowe, których liczba w ostatnim 5-leciu uległa podwojeniu. Jeszcze bardziej potrzebna jest umiejętność wykorzystania nawozów organicznych. W roku 1937 przysposobienie rolnicze założyło prawidłowe komposty w 40 tys. gospodarstw. Na terenach górskich zbudowano przy pomocy specjalnych kredytów 3 tys. wzorowych gnojowni.

W dziedzinie planowego zaopatrywania w maszyny rolnicze stawiane są dziś dopiero pierwsze kroki; dotyczą one siewników ze względu na szczególniejsze w tym zakresie luki (drobna własność w woj. poznańskim posiada ponad 32 tys. siewników, w woj. wileńskim zaś — 21 sztuk). W pierwszym roku rozprowadzone zostanie ok. 5 tys. siewników; 1 tys. siewników, rozprowadzonych w b. zaborze rosyjskim w ciągu tegorocznej wiosny — przewyższa już cały zakup na tym terenie w ostatnim 5-leciu.

W produkcji hodowlanej kluczowe znaczenie posiadają zagadnienia hodowli zarodowej i podstawy paszowej w gospodarstwach. Akcja — jeśli chodzi o materiał hodowlany — prowadzona jest częściowo w kierunku zwiększenia liczby, przede wszystkim zaś w kierunku uporządkowania przez licencjonowanie istniejącego materiału zarodowego. Stopniowo, na mocy uchwał samorządu, wprowadzana w życie ustawa o nadzorze nad rozplodnikami objęła już w zakresie bydła rogatego $\frac{2}{3}$ kraju, a w zakresie trzody chlewnej — $\frac{1}{4}$. Ilość rozprowadzanych rocznie owiec hodowlanych (dział specjalnie popierany) powiększyła się w ciągu ostatnich 4 lat 4-krotnie. Ilość narybku najważniejszych ryb cenniejszych gatunków, wpuszczonego do wód otwartych, w ciągu tylko ostatniego roku wzrosła 2-krotnie.

W dziedzinie produkcji pasz w ciągu ostatniego 2-lecia widzimy np. przyrost obszaru, zajętego przez mieszanki pastewne, o 50%. Rozpoczęta w 1935/36 r. akcja zagospodarowania łąk w uzupełnieniu robót melioracyjnych przysporzyła rolnictwu dwadzieścia kilka tysięcy ha o szczególnie wysokiej wydajności, stanowiących poprzednio całkowite lub niemal całkowite nieużytki.

Tym przemianom w podstawach gospodarki rolnej towarzyszą pozytywne przemiany w jej wynikach, szczególnie w postaci poprawy jakości produkcji. W ostatnich 5 latach wzrosła przeciętna waga sztuki bitej: krów z 298 do 320 kg, wołów z 393 do 454 kg, świń z 114 do 120 kg (w tym ostatnim wypadku — przy znacznym skróceniu przeciętnego okresu wychowu). Specjalnie dla nas ważna dziedzina — produkcja bekonów — wykazuje stały wzrost produktów klasy wyższej (w 1937 r. I klasa wyniosła już 44% całości wywozu). Podobnie w eksporcie jajczarskim: spośród 2 typowych standartów, dających łącznie 80% wywozu — w 1934 r. standart lepszy stanowił $\frac{1}{4}$, a gorszy

$\frac{3}{4}$, dzisiaj zaś stosunek ten jest odwrócony. Szczególnie jaskrawe przemiany obserwujemy w dziedzinie tak niezmiernie dla drobnego rolnika ważnej, a tak niedawno jeszcze zaniedbanej, jaką jest mleczarstwo; zmiany te wiążą się z działaniem nowej ustawy mleczarskiej i z szybkim rozwojem spółdzielczości (prawie 50% wzrostu przerobu mleka w mleczarniach spółdzielczych w ostatnim 3-leciu) oraz z poprawą żywienia i całokształtu metod gospodarki hodowlanej. Dane kół kontroli obór, mało zresztą dotychczas rozwiniętych, wskazują na stopniowy wzrost zarówno mleczności, jak i procentu tłuszczu. Poprawę jakości masła charakteryzuje zarówno fakt, iż w wywozie masło standaryzowane, stanowiące przed rokiem tylko $\frac{2}{3}$ wywozu, dziś już stanowi 97·5%, jak i fakt, że ciągu ostatnich 2 lat, podczas gdy masło duńskie na rynku angielskim zwykowało o sh 8—to masło polskie o sh 15, zbliżając się do ceny masła duńskiego.

W produkcji ogrodniczej, a przede wszystkim w sadownictwie, poprawa jakości owocu i umiejętności jego przechowywania pozwoliła pomniejszyć import jabłek z 105 tys. q w 1930 r. do 1·5 tys. q w 1937 r. Postępy w zakresie pielęgnacji sadów charakteryzuje liczby posiadanych np. w jednym tylko woj. warszawskim opryskiwaczy

KREDYTY ZBOŻOWE W KAMPANII 1938/39

W dn. 21/VI Komitet Ekonomiczny Ministrów ustalił zasady rozprawiania kredytów zbożowych w roku gospodarczym 1938/39. Sfery rolnicze, wśród których kredyty te cieszą się wyjątkową popularnością, zwracają baczność uwagę na wszelkie poczynania w tej dziedzinie i z tych względów, poza omówieniem treści ostatniej uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów w tej sprawie, warto przypomnieć również historię zastawowych kredytów zbożowych, które stały się stopniowo najwygodniejszą formą kredytów obrotowych dla rolnictwa, stając się wzorem dla później stosowanych kredytów zastawowych w innych działach gospodarki rolnej, jak: rejestrowego zastawu drzewnego, kredytu zastawowego na bydło itp.

Zastawowe kredyty zbożowe są w Polsce, jak wiadomo, najstarszą formą zastawowego kredytu rolniczego. Uruchomione po raz pierwszy w 1928/29 r. w formie tylko zastawu rejestrowego, już w następnym roku zostają uzupełnione kredytem zaliczkowym pod zastaw zbóż, będącym specyficzną polską formą zbożowych kredytów zastawowych dla mniejszych gospodarstw rolnych.

Rejestrowy kredyt pod zastaw zbóż, pomyślany początkowo jako kredyt warrantowy (jednak bez obowiązku składowania zboża w publicznych instytucjach składowych) w nadziei, że dokumenty zastawowe uda się z czasem wprowadzić do obrotu pieniężnego, uległ bardzo szybko przeobrażeniu na kredyt zastawowo-wekslowy, która to forma kredytu okazała się bardziej odpowiednia w naszych warunkach gospodarczych. Dokument składowy, który miał być odstępowany w drodze żyra, został więc w praktyce zastąpiony przez weksle rolnika. Ułatwia to finansowanie kredytu przez instytucje rozprawiające, które odstępują sobie kolejno weksle rolników, aby doprowadzić je do redyskonta w Banku Polskim. Ponadto kredyt jest zabezpieczony wpisana do sądowego rejestru zastawowego notarialną umową zastawu. Na terenie b. zaboru pruskiego niektóre instytucje kredytowe, opierając się na obowiązujących dotychczas w tej części kraju przedwojennych (pruskich) przepisach prawnych, stosują zastaw w formie przewłaszczenia (tzw. umowa fiduciarna). Polega to na tym, że ponieważ prawodawstwo pruskie znało tylko zastaw w formie oddania przedmiotu do rąk wierzyciela—instytucja kredytująca zawiera z rolnikiem notarialną umowę kupna zboża, na które ma być udzielona pożyczka, przy czym oddaje rolnikowi przewłaszczone zboże na przechowanie (zwykle za symboliczną opłatą np. zł 1) i jednocześnie upoważnia go do zbycia tego zboża za sumę swej należności.

Już w pierwszym roku uruchomienia kredytu rejestrowego pod zastaw zboża spostrzeżono, że jest on w praktyce niedostępny dla mniejszych gospodarstw rolnych, którym przy małych ilościach zasta-

i zużywanym chemikaliów; liczby te od 1934 r. do 1937 r. wzrosły przeszło 20-krotnie. Liczba przechowalni owoców, wynosząca w 1935 r. zaledwie kilka, dosięga w 1938 r.—112. Liczba sadzonych drzewek poprawnych odmian powiększyła się nawet w porównaniu z okresem największej prosperity $2\frac{1}{2}$ -krotnie. W zakresie produkcji roślinnej na szczególną uwagę zasługuje wzrost uprawy roślin przemysłowych, których obszar zwiększył się od 1934 r. do 1937 r. odnośnie rzepaku o 80%, lnu o 55%, tytoniu o 60%. Burak cukrowy—jeszcze jedna uprawa pracochłonna, korzystnie wpływająca na całokształt gospodarki danego warsztatu—nie wykazuje tak poważnego wzrostu, jeśli chodzi o całość obszaru, widzimy natomiast 130%-owy wzrost produkcji w gospodarstwach drobnej własności.

Osiągnięcia te mówią nam o przeszłości i teraźniejszości. Natomiast nasze nadzieje co do przyszłości budować możemy na tym, że przy obecnej skali prac już około 300 tys. osób rocznie bierze czynny, aktywny udział w pracach nad podniesieniem umiejętności gospodarowania. Wyszliśmy zatem poza wąską grupę najświetlejszej elity chłopskiej, mamy już do czynienia z akcją masową, chociaż powszechność oddziaływania jest dopiero etapem, leżącym przed nami.

wionego zboża, nie opłaca się ponosić wysokich sżytych kosztów notarialnych i sądowych, związanych z rejestracją kredytu. Stworzono więc—na użytek drobnych gospodarstw rolnych—dla mniejszych pożyczek zastawowych, nie przekraczających sumy zł 2 tys.—nową oryginalną formę kredytu, tzw. kredyt zaliczkowy, będący właściwie kredytem osobistym rolnika, gdyż jest zabezpieczony przede wszystkim wekslem pożyczkobiorcy (bez dodatkowych żyr), a dodatkowo jego deklaracją zastawniczą, w której zobowiązuje się on utrzymywać do chwili spłaty kredytu ilość zboża, odpowiednią do wysokości zaciągniętej pożyczki.

Liczono, że ryzyko instytucji rozprawiających w kredycie zaliczkowym, mimo uproszczonej formy zabezpieczenia, nie będzie większe jak w kredycie rejestrowym, dzięki lepszej na ogół wypłacalności drobnych rolników oraz dzięki drobniawo opracowanym i corocznie dostosowywanym do aktualnej sytuacji gospodarczej—warunkom kredytu. Przewidywania te okazały się trafne, o czym świadczy z roku na rok zwiększająca się kwota tych kredytów, z drugiej zaś strony doskonała—bo dochodząca do 100%—ich spłacalność, która okazała się lepsza od spłacalności formalnie lepiej zabezpieczonych i bardziej kontrolowanych, pod względem ilości związanego zboża—kredytów rejestrowych.

Obraz stopniowego rozwoju zastawowych kredytów zbożowych wykazuje następujące zestawienie (w miln. zł):

Rok	Kredyt rejestrowy	Kredyt zaliczkowy
1928/29	10·0	—
1929/30	32·1	6·1
1930/31	50·7	7·6
1931/32	27·6	6·0
1932/33	12·9	2·5
1933/34	18·0	3·4
1934/35	20·0	2·8
1935/36	23·0	7·3
1936/37	24·8	7·0
1937/38	31·8	11·7

W roku gospodarczym 1938/39 zastawowe kredyty zbożowe uruchomione zostaną—w myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 21/VI b. r.—w wysokości zł 40 miln. kredytu rejestrowego i zł 15 miln. kredytu zaliczkowego. Przewidziano więc kwoty kredytów, identyczne z preliminowanymi na kampanię 1937/38. Przewidywać można, że zapotrzebowanie na kredyty nie przekroczy tych kwot, zwłaszcza w kredycie rejestrowym, gdyż tendencja zwykła cen zbóż w ciągu roku 1937 winna była spowodować wyjątkowo silne zapotrzebowanie tych kredytów ze strony rolników w okresie późniejszym tego roku. Na rok 1938/39, analogicznie do lat ubiegłych, terminy uruchomienia zastawowych kredytów zbożowych zostały ustalone w ten sposób, że kredyty zaliczkowe zostaną postawione do

dyspozycji rolników już z dniem 1/VII b. r., rozprowadzanie zaś kredytów rejestrowych rozpocznie się zaraz po żniwach—z tym, że instytucje rozprowadzające powinny do tego czasu przeprowadzić wszelkie czynności przygotowawcze do ich udzielenia, i mogą udzielać pożyczkobiorcom zaliczek do wysokości 25% przewidywanego kredytu jeszcze przed załatwieniem wszelkich formalności.

Ulgowe oprocentowanie kredytów zastawowych możliwe jest, jak wiadomo, dzięki dopłatom Skarbu Państwa, dokonywanym za pośrednictwem Komisji Popierania Obrótu Produktami Rolniczymi. Tendencja dostosowania oprocentowania tych kredytów do możliwości rolnika i uczynienie ich przez to bardziej atrakcyjnymi ujawniła się po raz pierwszy w 1932/33 r., gdy instytucje kredytujące złożyliżano do pobierania odsetek wyższych maksymalnie o 1/75 od stopy Banku Polskiego (czyli nie wyższych od 7.75%) oraz do pobierania najwyżej 0.5% od sumy pożyczki jednorazowo, tytułem zwrotu kosztów oszacowania. Od 1933/34 r. poczęto obniżać oprocentowanie przez dopłaty ze Skarbu Państwa, przy czym normy tych dopłat były niemal corocznie zmieniane—w celu dostosowania ich do faktycznych kosztów kredytu, ponoszonych przez instytucję kredytową.

Począwszy od 1933/34 r., wysokość oprocentowania i normy dopłat ze Skarbu Państwa kształtowały się następująco:

Rok	Oprocentowanie		D o p ł a t a	
	rejestr.	zaliczk.	rejestr.	zaliczk.
1933/34	5.75	5.5	2.00	2.50
1934/35	4.75	4.5	2.00	3.00
1935/36	3.00	3.0	5.75	6.25
1936/37	3.00	3.0	6.00	5.00
1937/38	4.50	4.0	woj. zach. 4.91	rozprowadzany pośrednio 4.50
			„ inne 4.41	rozprowadzany bezpośrednio 3.50
1938/39	4.50	4.0	ostatecznie nieustalona	

Należy zauważyć, że normy powyższe są tylko nominalne, gdyż z uwagi na przeciętnie 8-miesięczny okres trwania kredytu oraz miesięczne terminy jego spłaty, faktyczna wysokość oprocentowania i stopy dopłat ze Skarbu Państwa kształtuje się o przeszło połowę niżej.

Podczas 2-letniego okresu stosowania jednakowej stopy oprocentowania w obu rodzajach kredytu została ona, począwszy od 1937/38 r., ponownie zróżniczkowana, wynosząc dla kredytu zaliczkowego 4% rocznie, dla kredytu rejestrowego 4½% rocznie. Powodem zastosowania wyższej nieco stopy odsetkowej dla kredytów rejestrowych była konieczność przerzucenia na pożyczkobiorcę różnicy kosztów kredytu, wyższych w kredycie rejestrowym niż w zaliczkowym z powodu ponoszenia przez instytucję rozprowadzającą dodatkowych kosztów rejestracji i lustracji zastawionego zboża. Przerzucenie, niewielkiej zresztą, części kosztów kredytu rejestrowego na rolników nie może mieć większego dla nich znaczenia, gdyż pożyczki rejestrowe udzielane są w znacznych kwotach przeciętnych i większym gospodarstwom rolnym, bardziej predysponowanym, z natury rzeczy, do pokrycia z nadwyżką kosztów kredytu przez osiągnięcie lepszych cen na rynku.

Podobnie, jak w ub. r., będą kredyty udzielane na żyto i pszenicę w wysokości do 70% wartości zboża w ziarnie i 60% wartości zboża w sнопie, przy zachowaniu jednakże pewnych maksymalnych cen, które w 1937/38 r. wynosiły zł 14 za 1 q żyta i zł 17 za 1 q pszenicy. Przy nasionach oleistych pożyczka nie będzie mogła przekraczać 50% ich wartości, obliczonej wg ceny rynkowej.

W momencie uruchomienia kredytów zastawowych zbożowych miało na celu głównie dostarczenie tą drogą rolnikom wygodnego kredytu. Wprowadzona później obniżka oprocentowania zwiększyła dla rolnika atrakcyjność tych kredytów, wyróżniających się swym niskim kosztem i łatwością uzyskania przez przeciętne pożyczkobiorcę. Z czasem dzięki swej popularności kredyty te okazały się również doskonałym instrumentem do regulowania nierównomiernej podaży zboża na rynek, a przede wszystkim przeciwdziałania nadmiernej póżniwej podaży zboża, wywołanej jesienną kumulacją płatności zbo-

wiązań rolniczych. Jakkolwiek w okresach normalnego przebiegu cyklu koniunkturalnego kredyty te, wiążąc znaczne stosunkowo ilości zboża, z powodzeniem normują podaż, przy większych wahanich cen zaszła potrzeba uzupełnienia ich działania na rynku zbożowym również przez regulację popytu. W tym celu, począwszy od 1935/36 r., uruchomiono ulgowe kredyty obrotowe, przeznaczone na skup zboża przede wszystkim dla spółdzielni rolniczych i ich central, a w pewnej części udzielane również prywatnym przedsiębiorstwom skupu. Kredyty te udzielane były w trojakiś formie: w formie kredytów obrotowych na zapoczątkowanie skupu zboża, udzielanych w stosunkowo nie wielkich sumach (zł 5 000÷7 500) spółdzielniom słabszym finansowo; w formie kredytów lombardowych udzielanych do wysokości 75% wartości skupionego zboża, oraz w formie zaliczek pod wtórnik listów przewozowych, udzielanych do wysokości 75% wartości towaru zafrachtowanego, a przy dostawach dla wojska i instytucji państwowych—do 90% wartości.

Wraz ze wzrastającą popularnością tych kredytów wzrastała też ogólna kwota, rozprowadzona przez instytucje kredytowe, wynosząc w 1936/37 r. przeszło zł 5 miln.

Na rok gospodarczy 1938/39 przewidziane zostało uruchomienie kredytów tego typu w kwocie do zł 5 miln. Suma ta oznacza jednak tylko maksymalne natężenie akcji kredytowej w tym dziale, gdyż w ciągu przeciętnie 10 miesięcy trwania akcji kredytowej, pożyczkobiorcy mają możliwość kilkakrotnego obrotu sumą kredytu, postawioną do ich dyspozycji, i w ten sposób ogólny obrót osiągnie prawdopodobnie kwoty zł 15 miln. Oprocentowanie tych kredytów, wynoszące w ub. r. 4%, w kampanii 1938/39 podwyższone zostało do 5%, gdyż zarówno kalkulacja zysków, osiągniętych przy skupie zboża, jak i znaczne zapotrzebowanie kredytów w tym dziale wskazują, że ta nieznaczna wyżka oprocentowania nie wpłynie hamująco na rozwój akcji kredytowej. Dopłata ze Skarbu Państwa wyniesie w 1938/39 r.—2.5% w stosunku rocznym—wobec 4% w ub. r.

Dobre wyniki w zakresie regulacji cen zbóż przez kredytowanie popytu oraz wzrastające zapotrzebowanie na ten rodzaj kredytu nie tylko ze strony spółdzielni rolniczych i ich central, lecz również prywatnych przedsiębiorstw handlowych i przetwórczych wskazywały na konieczność rozszerzenia akcji kredytowej w tym dziale. Z tego względu w roku gospodarczym 1938/39 przewidziane zostało uruchomienie obok zastawowych kredytów zbożowych dla rolników również zastawowych kredytów zbożowych dla instytucji, przedsiębiorstw, spółdzielni i ich central, zajmujących się zawodowo skupem lub przetwórstwem produktów rolnych. Z tej nowej formy kredytów korzystać jednak będą w pierwszym rzędzie prywatne przedsiębiorstwa, handlujące zbożem, młyny, piekarnie oraz olejarnie, gdyż spółdzielnie mają zapewnione kredyty na skup zboża w tej samej formie jak w latach poprzednich. Kredyty zastawowe będą udzielane wymienionym instytucjom i przedsiębiorstwom pod zastaw zbóż chlebowych oraz nasion oleistych (rzepak, rzepik, słonecznik, siemie lniane i konopne). Oprocentowanie kredytów wyniesie dla pożyczkobiorcy 5% w stosunku rocznym, dopłata zaś Skarbu Państwa do oprocentowania tych kredytów wyniesie 2.5% w stosunku rocznym. Maksymalne natężenie kredytu przewidziane zostało w kwocie do zł 5 miln.

Kredytowany ma być zastaw tylko tych ilości zbóż i nasion oleistych, które stanowią nadwyżkę ponad normalnie utrzymywane przez dane przedsiębiorstwo zapasy w okresach jesiennego skupu w latach ubiegłych. Chodzi bowiem o to, aby zwiększyć ilość produktów rolnych, zakupywanych przez te przedsiębiorstwa w okresie silnej podaży rolniczej po żniwach, następnie zaś ułatwić tym przedsiębiorstwom stopniową likwidację posiadanych zapasów w późniejszych okresach normalnej wyżki cen—bądź drogą zbytu w stanie przerebionym, bądź drogą przerobu.

Z tych względów kredyty będą udzielane jedynie przedsiębiorstwom, prowadzącym prawidłowe księgi handlowe, które są w stanie wykażać się wysokością zapasów normalnych w latach ubiegłych. Spłata kredytu rozpocznie się w pewien okres czasu do daty jego zaciągnięcia i—podobnie, jak w kredytach zbożowych dla rolników—odbywać się będzie spłatami miesięcznymi.

Uzupełnieniem niejako kampanii kredytowej w zakresie zbóż są objęte również uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 21/VI b. r. kredyty pod zastaw bydła, które w roku gospodarczym 1938/39 będą uruchomione w kwocie zł 1 miln. kredytu rejestrowego i zł 2 miln. kredytu zaliczkowego. W kampanii 1938/39 zastosowana będzie obniżka oprocentowania tych kredytów w stosunku do ub. r. z 6% w stosunku rocznym do 4·5% w kredycie rejestrowym i 4% w kredycie zaliczkowym.

Podobnie jak w ub. r., kredyty te zostaną przeznaczone w pierwszym rzędzie na opas bydła i z tego względu większego ich wykorzystania spodziewać się należy dopiero w sezonie jesiennym. Letni sezon opasu, rozpoczynający się mniej więcej od dn. 1/V, może być zaspokojony z kwot, przeznaczonych na akcję kredytową w tym dziale w roku ubiegłym, a dotychczas — z uwagi na pionierski charakter tego kredytu — jeszcze całkowicie nie wykorzystanych.

H. O.

STAN ZASIEWÓW W DN. 15/VI 1938 R. — Według danych Gł. Urzędu Stat. stan zasiewów głównych zbóż oraz ziemniaków, ustalony na podstawie 4 020 sprawozdań korespondentów rolnych, przedstawiał się przeciętnie dla całej Polski w porównaniu ze stanem na początku czerwca b. r. oraz z przeciętnym stanem w tym miesiącu w ostatnim 10-leciu, jak następuje (5 — oznacza stan wyborowy, 4 — dobry, 3 — średni, 2 — mierny, 1 — zły):

	1938		Przeciętnie 1928 — 1937
	1/VI	15/VI	
Pszenica ozima	3·7	3·8	3·3
Zyto ozime	3·4	3·7	3·3
Pszenica jara	3·2	3·3	3·2
Jęczmień jary	3·2	3·2	3·1
Owies	3·1	3·1	3·1
Ziemniaki	3·0	3·3	3·2

W I połowie czerwca przeważnie dostateczna ilość ciepła i słońca (ok. 80% odpowiedzi) oraz dostateczna na ogół ilość wilgoci w roli (65% odpowiedzi) wpłynęły dodatnio na rozwój zasiewów. W po-

równaniu z oceną w dn. 1/VI b. r. nastąpiła dalsza poprawa stanu zasiewów żyta ozimego i ziemniaków. Stan pozostałych zbóż prawie nie uległ zmianom. Naturalnie, stan zasiewów w połowie czerwca jeszcze nie mógł być miarodajny dla dokładniejszej oceny tegorocznego urodzaju. Na razie można tylko stwierdzić, że zasiewy jare prz. d. stawały się gorzej od ozimych.

Sprzyjający na ogół przebieg pogody okazał się mniej pomyślny dla województw wschodnich (z wyjątkiem wołyńskiego), gdzie dał się odczuć dotkliwy brak wilgoci w roli. Szczególnie z woj. wileńskiego i nowogródzkiego prawie połowa korespondentów donosiła o kłeszkowej suszy, co ujemnie wpłynęło w tych województwach na rozwój zasiewów zbóż, zwłaszcza jarych, których stan był przeważnie poniżej średniego.

Kwitnienie zbóż odbywało się na ogół w warunkach pomyślnych (przeszło 80% odpowiedzi). Meldowano o ujemnym wpływie deszczów, chłódów i silnych wiatrów na przebieg zapylenia z woj. południowych i z woj. kieleckiego, ponadto z woj. warszawskiego, białostockiego i pomorskiego — o ujemnym wpływie chłódów, oraz z woj. wileńskiego — o wpływie silnych wiatrów.

Burze i grady w tym okresie jeszcze nie poczyniły znaczniejszych szkód w polu i sadach (ok. 90% odpowiedzi). Jednak z niektórych miejscowości woj. warszawskiego, kieleckiego i woj. południowych korespondenci donosili o gwałtownych burzach i gradach, które wyrządziły dość znaczne uszkodzenia w zasiewach i sadach.

Wyleganie zbóż stwierdziło 17% odpowiedzi korespondentów. Największa ilość informacji o wyleganiu zbóż nadeszła z woj. południowych (31÷75% odpowiedzi) oraz z woj. wołyńskiego (36%), jednak w większości wypadków określono je jako nieznaczne.

W b. r. stwierdzono w większym stopniu niż normalnie zachwaszczenie upraw, nadto zauważono znaczne wystąpienie szkodników. Wymieniano szkody, wyrządzone w burakach cukrowych przez pchełkę ziemną. W sadach, na drzewach owocowych, pojawiły się masowo gąsienice; w niektórych miejscowościach drzewa zostały ogołoczone z liści.

Stan koniczyn, łąk i pastwisk na ogół poprawił się, przy czym w części kraju, nawiedzonej suszą, nadal był najniższy. Przepiętnie dla Polski stan koniczyny wynosił 3·4, łąk polnych — 2·8, łąk nizinnych — 2·9, łąk meliorowanych — 3·5 i pastwisk — 2·6.

SPRAWA ODDŁUŻENIA ROLNICTWA I ODBUDOWY KREDYTU ROLNICZEGO — p. str. 1042.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

KOMITET ORGANIZACJI ZAGRANICZNEJ PRACY HANDLOWEJ. — Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 22/VI ustanowiony został przy Państwowym Instytucie Eksportowym Komitet Organizacji Zagranicznej Pracy Handlowej. W skład komitetu wchodzi: Dyrektor P. I. E., jako Przewodniczący, jeden przedstawiciel P. I. E., dwóch przedstawicieli Dep. Handlowego Min. Przemysłu i Handlu, jeden przedstawiciel Min. Spraw Zagranicznych i dwóch przedstawicieli Rady Handlu Zagranicznego.

Do zadań Komitetu należy przyznawanie subwencji zwrotnych na wyjazdy za granicę, względnie na pobyt za granicą polskich agentów handlowych (tj. kupców, wzgl. zastępców, reprezentantów, wysłanników handlowych) — sum, na ten cel przeznaczonych; badanie wyników akcji handlowej agentów handlowych i przedstawianie Ministrowi Przemysłu i Handlu wniosków w celu ewentualnego jej usprawnienia; kontrola działalności agentów handlowych, pracujących za granicą samodzielnie, względnie subwencionowanej przez instytucje i zrzeszenia polskie; ewidencja polskich agentów handlowych oraz wykaz ich kwalifikacji; współdziałanie z innymi instytucjami, zajmującymi się organizacją polskiego aparatu handlowego na rynkach zagranicznych.

Stroną techniczną prac Komitetu oraz opracowywaniem wniosków na posiedzenia zajmować się będzie Rada Handlu Zagranicznego (Komitet Organizacji Wywozu) na podstawie instrukcji, uchwalonych przez Komitet. Posiedzenia Komitetu odbywają się w miarę potrzeby według uznania przewodniczącego. Sekretariat Komitetu prowadzi P. I. E.

Komitet składa Ministrowi Przemysłu i Handlu kwartalne sprawozdanie ze swej działalności.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 20/VI ÷ 2/VII 1938 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	20 ÷ 25/VI	27/VI ÷ 2/VII	Różnica %
Pszenica			
Warszawa	27·35½	27·58	+ 0·8
Poznań	25·37½	26·00	+ 2·4
Lwów	25·37½	25·65	+ 1·1
Średnia	26·03	26·41	+ 1·4
Ż y t o			
Warszawa	21·37½	22·80	+ 6·6
Poznań	21·00	22·67½	+ 7·9
Lwów	20·12½	21·12½	+ 4·9
Średnia	20·83	22·20	+ 6·5
O w i e s			
Warszawa	21·50	21·17½	— 1·6
Poznań	19·25	19·00	— 1·3
Lwów	18·40	18·40	—
Średnia	19·72	19·52	— 1·0
J ę c z m i e ń z w y k ły			
Warszawa	18·00	17·75	— 1·4
Poznań	17·16	17·62½	+ 2·6
Lwów	—	—	—
Średnia	17·58	17·68½	+ 0·5

Jęczmień browarny	
Warszawa	} nie notowany
Poznań	
Lwów	
Średnia	nie notowany

— W okresie sprawozdawczym (od 27 czerwca do 2 lipca) na rynku zbóż i przetworów utrzymywała się w dalszym ciągu tendencja niejednorodna. Obróty zmalały, stosunkowo silniej na giełdzie warszawskiej niż na giełdach prowincjonalnych. Na giełdzie warszawskiej salda (w zł na 100 kg; ze znakiem plus—zwyżka notowań, ze znakiem minus—spadek) kształtowały się następująco: I standart żyta +0.50, wszystkie rodzaje jęczmienia (poza browarnym) -0.25, I standart owsa -0.50 oraz II standart -0.75, wszystkie rodzaje I gat. mąki pszennej +0.50, -II i III gat. +1.00 oraz pastewna +0.50, oba rodzaje I gat. mąki żytniej +1.25, -II gat. 50÷65% +2.25, -razowa 0÷95% +2.00, wszystkie rodzaje otrąb pszennych z przemiału standartowego -0.25 oraz otręby jęczmienne -0.25; na giełdzie poznańskiej poszczególne zboża i przetwory okres sprawozdawczy zamknęły następującymi saldami (analogicznie): pszenica +0.50, żyto +1.50, wszystkie rodzaje I i II gat. mąki pszennej +1.00, oba rodzaje I gat. mąki żytniej +2.50, otręby pszenne grube z przemiału standartowego -0.25, -średnie -0.75, otręby żytnie i jęczmienne -0.25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 5 635 t, w tym 1 313 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednio liczby wynosiły: 7 235 i 1 399).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 27.50÷28.00, -jednorodna 27.50÷28.00, -zbierana 27.00÷27.50, żyto I standart 22.50÷23.00 (21.75÷22.25), -I standart 683 grl bez notowań, jęczmień browarny bez notowań, -I standart 18.00÷18.25 (18.25÷18.50), -II standart 17.50÷17.75 (17.75÷18.00), -III standart 17.25÷17.50 (17.50÷17.75), owies I standart 21.50÷22.25 (22.00÷22.75), -eksportowy 478÷488 grl bez obrotów, -II standart 19.50÷20.25 (20.25÷21.00), mąka pszena: I gat. 0÷30% 43.50÷46.00 (43.00÷45.50), -I gat. 0÷50% 40.50÷43.00 (40.00÷42.50), -I gat. A 0÷65% 38.50÷40.50 (38.00÷40.00), -II gat. 30÷65% 32.50÷34.00 (31.50÷33.00), -II gat. A 50÷65% 28.00÷31.00 (27.00÷30.00), -III gat. 65÷70% 24.50÷27.50 (23.50÷26.50), -razowa 0÷95% bez notowań, -pastewna 17.00÷18.00 (16.50÷17.50), mąka żytnia I gat. 0÷50% 34.50÷35.50 (33.25÷34.00), -I gat. 0÷65% 32.25÷33.00 (31.00÷31.50), -II gat. 50÷65% 22.00÷23.25 (19.75÷20.75), -razowa 0÷95% 25.75÷26.75 (23.75÷24.50), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13.50÷14.00 (13.75÷14.25), -średnie z przemiału standartowego 12.25÷12.75 (12.50÷13.00), -miałkie z przemiału standartowego 12.25÷12.75 (12.50÷13.00), otręby żytnie z przemiału standartowego 12.50÷13.00 (12.75÷13.25), otręby jęczmienne 12.00÷12.50.

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 25.75÷26.50 (25.25÷25.75), żyto 22.75÷23.00 (21.25÷21.50), jęczmień 638/650 grl 16.50÷16.75, -673/678 grl 16.75÷17.25, -700/717 grl 17.50÷17.75, -browarny bez notowań, owies I standart 19.25÷19.75, -II standart 18.25÷18.75, mąka wraz z workiem: pszena I gat. 0÷30% 45.25÷46.25 (44.25÷45.25), -I gat. 0÷50% 42.25÷43.25 (41.25÷42.25), -I gat. 0÷65% 39.25÷40.25 (38.25÷39.25), -II gat. 30÷65% 34.75÷35.75 (33.75÷34.75), -II gat. A 50÷65% bez notowań, -III gat. 65÷70% bez notowań, -razowa 0÷95% bez

notowań, -pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 34.25÷35.25 (31.75÷32.75), -I gat. 0÷65% 32.75÷33.75 (30.25÷31.25), -II gat. 50÷65% bez notowań, -razowa 0÷95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13.25÷13.75 (13.50÷14.00), -średnie z przemiału standartowego 11.00÷12.00 (11.75÷12.75), otręby żytnie z przemiału standartowego 12.25÷13.25 (12.50÷13.50), otręby jęczmienne 11.50÷12.50 (11.75÷12.75).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 27 czerwca do 2 lipca 1938 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej panował nastrój niejednorodny. Obróty—w związku z ultimo miesiąca—zmalały. Poszczególne akcje okres sprawozdawczy zamknęły następującymi saldami (w zł): Banku Polskiego -0.50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru +0.50, Warsz. Tow. Kopalń Węgla +0.38, Starachowice -0.75, Tow. Zakładów Żyrardowskich +3.00 oraz Haberbuscha i Schiele -0.50. Z dniem 30/VI b. r. akcje Zakładów Chemicznych Ludwik Spiess i Syn oraz Banku Dyskontowego Warszawskiego są notowane bez bezwartościowego kuponu dywidendowego za rok 1937, a z dniem 1/VII b. r. akcje Zjedn. Browarów Warszawskich „Haberbusch i Schiele” bez kuponu dywidendowego za rok 1937 wartości zł 3.00.

Na giełdach prowincjonalnych zawierano drobne transakcje po kursach utrzymanych.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Handlowy w Warszawie	zł 100	.	.	47.00
Bank Polski	zł 100	120.00	119.50	119.50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	34.50	34.00	34.50
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	30.00	29.00	29.25 -29.38
Lilpop	zł 100	74.25	74.00	74.00
Modrzejów	zł 50	12.50	12.50	12.50
Norblin	zł 100	.	.	88.00
Ostrowiec ser. B	zł 100	57.25	57.25	57.25
Starachowice	zł 100	37.00	36.00	36.00
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	54.00	51.25	54.00 -53.50 -53.75
Haberbusch i Schiele	zł 100	48.00	47.50	47.50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Zieleniowski 39.50.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — w zł: Chodorów 91.50.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 119.50—119.25 (119.50—119.00), H. Cegielski 29.00 (28.50—28.00), Lubań—Wronki 29.00—28.00.

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

ZNIŻKI CELNE NA JABŁKA, MORELE, BRZOSKWINIE, ARBUZY I SOK WINOGRONOWY.—W „Dz. Ust. R. P.”

Nr 45/1938 (poz. 369) ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30/VI 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. o zniżkach celnych na jabłka, morele, brzoskwinie, arbuzy i sok winogronowy. Na mocy tego rozporządzenia przy przywozie wymienionego towaru pobiera się za pozwoleniem Ministra Skarbu cło niższe w następującej wysokości (w zł od 100 kg):

Jabłka świeże, sprowadzane luzem i we wszelkiego rodzaju opakowaniach—o wadze jednostki opakunkowej powyżej 40 kg, z wyjątkiem jablek, opakowanych indywidualnie i w oddzielnych rzędach — w okresie 1—31/VII 1938 r.	18
Morele świeże — w okresie 1—31/VII 1938 r.	50
Brzoskwinie świeże — w okresie 15/VII—15/IX 1938 r.	120
Arbuzy świeże w okresie:	
a) 1/VII—31/VIII 1938 r.	10
b) 1—15/IX 1938 r.	16
Sok winogronowy bez cukru—w okresie 1/VII 1938 r. — 30/VI 1939 r.	52

Wymienione zniżki celne obowiązywały w tych samych okresach ub. r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia, ogłoszonego w „Dz. Ust. R. P.” Nr 49/1937, poz. 381. Obecnie są one powtórzone w omawianym rozporządzeniu, które weszło w życie z dniem 6/VII b. r.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

TARYFY NA PRZEWÓZ PRZESYŁEK EKSPRESOWYCH W KOMUNIKACJI Z ANGLIĄ, FRANCJĄ, BELGIĄ I HOLANDIĄ.—W najbliższym czasie wejdą w życie na P. K. P. dwie nowe taryfy, które niewątpliwie przyczynią się znacznie do ułatwienia wymiany towarowej z Europą Zachodnią.

Taryfa dla komunikacji z Anglią—przez Niemcy, Belgię i Holandię—weszła już formalnie w życie z dniem 1/VII („Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 28, poz. 386), lecz dla kierunku z Polski do Anglii zostanie ona wprowadzona dopiero z dniem 1/IX b. r. wobec konieczności dokonania tłumaczenia jej na język polski, wydrukowania listów ekspresowych nowego wzoru, pouczenia ekspedycji itd. Taryfa dla komunikacji z Francją, Belgią i Holandią wejdzie również w życie przy-puszczalnie z dniem 1/IX.

Taryfy te umożliwią przesyłanie w pociągach, przeznaczonych do ruchu osobowego, wszelkich przesyłek, nadających się do przewozu w wagonie bagażowym, a które nie zostały wyłączone od przewozu w myśl konwencji międzynarodowej o przewozie towarów kolejami żelaznymi. Do chwili obecnej, poza możliwością przesyłania drobnych przesyłek drogą pocztową, istniała jedynie możliwość wysyłania z Polski do Francji i Belgii przesyłek pociągiem Nord Express, za specjalną dopłatą na rzecz Międzynarodowego Towarzystwa Wagonów Sypialnych. W komunikacji z Anglią i Holandią było wprawdzie dopuszczone przesyłanie tzw. bagażu bez podróznego za kwitem bagażowym bez okazania biletu, lecz jako przesyłki takie można było nadawać tylko przedmioty, posiadające charakter bagażu w ścisłym tego słowa znaczeniu, a więc przeznaczone do użytku podróznego. Dopiero od dn. 26/IV 1937 r. („Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 8, poz. 107), na podstawie specjalnego porozumienia, zawartego ad hoc, zostały dopuszczone do przewozu jako bagaż bez podróznego wyroby cukiernicze, wysyłane z Warszawy do Paryża. Złą stroną przesyłek, wysyłanych jako bagaż bez podróznego, jest konieczność przesyłania odbiorcy kwitu bagażowego, jedynie na podstawie którego przesyłka może być wydana.

Taryfa ekspresowa umożliwi nadawanie przesyłek za listem ekspresowym, w którym nadawca wskazuje odbiorcę, któremu przesyłka ma być wydana w miejscu przeznaczenia. Listy ekspresowe, opracowane dla komunikacji z Francją, Belgią i Holandią, zostały uznane za znacznie praktyczniejsze od używanych dotychczas w innych komunikacjach i będą mogły być stosowane w przyszłości we wszystkich komunikacjach sąsiedzkich z wyjątkiem komunikacji z Z. S. R. R., a również i w komunikacji z Włochami, Szwajcarią, Węgrami, Jugosławią, Bułgarią i Grecją. Zastąpienie szeregu wzorów dokumentu przewozowego przez jeden wzór jednolity ogromnie uprości odprawę i będzie stanowiło również znaczne ułatwienie dla nadawców. Tekst takiego listu ekspresowego dla komunikacji w kierunku z Polski zredagowany będzie w językach polskim, francuskim i niemieckim (dla komunikacji z Anglią listy ekspresowe zredagowane będą w języku polskim, angielskim i niemieckim), należy go wypełniać w języku polskim z dołączeniem tłumaczenia na język francuski lub niemiecki. Dla komunikacji w kierunku do Anglii konieczne jest dołączanie tłumaczenia na język angielski.

Opłaty przewozowe, oparte ściśle na taryfach wewnętrznych poszczególnych kolei, uiszczą się za całą drogę przewozu z góry przy nadaniu w złotych. Są one jednak podane w taryfie z Francją, Belgią i Holandią we frankach belgijskich, a w taryfie dla komunikacji z Anglią w markach niemieckich.

Do taryfy dla komunikacji z Francją, Belgią i Holandią zostały włączone wszystkie stacje polskie, posiadające na miejscu urząd celny,

a do taryfy dla komunikacji z Anglią—również prawie wszystkie te stacje.

Przewóz będzie się odbywał przez polskie punkty graniczne w Chojnicach, w Zbąszyniu i w Chorzowie (Bytom), a na zachodniej granicy Niemiec przez Bentheim, Akwizgran (Aachen), Wasserbillig i Kehl.

P.

ZAWARCIE UMOWY POLSKO-WĘGIERSKIEJ O KOMUNIKACJI LOTNICZEJ.—Prowadzone od szeregu lat zarówno ze strony Polski, jak i Węgier—starania, mające na celu uruchomienie bezpośredniej linii lotniczej Budapeszt—Warszawa, doprowadziły wreszcie częściowo do pozytywnego rezultatu. W zamian bowiem za udzielenie Czechosłowacji prawa do przelotu bez lądowania nad terytorium węgierskim dla linii Praga—Bukareszt, uzyskali Węgrzy zgodę Czechosłowacji na przeprowadzenie ponad terytorium czechosłowackim linii Budapeszt—Warszawa. Następnym tego było podpisanie w czerwcu b. r. umowy o komunikacji lotniczej między Polską i Węgrami, w której przewidziana została wspólna eksploatacja omawianej linii. Ponadto Polska uzyskała od Węgier prawo do przedłużenia tej linii dalej przez Belgrad w kierunku na Ateny, co pozwoli na omijanie na tej linii szczególnie groźnych w zimie pasm górskich w Bułgarii.

Wspólnej eksploatacji przez Polskę i Węgry linii Warszawa—Budapeszt stanęło jednak na przeszkodzie nieuregulowanie stosunków lotniczych polsko-czechosłowackich. Wobec tego, że w tych warunkach polskie linie lotnicze w dalszym ciągu nie mogą przelatywać nad terytorium Czechosłowacji, Węgrzy zdecydowali się rozpocząć oblatywanie tej linii na razie samodzielnie. Z ramienia Węgrów linię obsługiwać będzie towarzystwo „Malert”, używając w tym celu 17-osobowych samolotów Junkers Ju 52, które dystans Warszawa—Budapeszt przebywać będą w 2 godziny 45 minut. W Warszawie samoloty, przylatujące z Budapesztu, będą miały połączenie z linią bałtycką Warszawa—Wilno—Kowno—Ryga—Tallin—Helsinki, a samoloty, przybywające z Helsinek—będą miały połączenie z linią budapeszteńską. Przebycie odcinka Helsinki—Budapeszt wymagać będzie ok. 8 godzin.

Uroczyste otwarcie linii Budapeszt—Warszawa odbyło się w dn. 5/VII i było połączone z wizytą w Polsce węgierskiego Ministra Komunikacji.

Towarzystwo „Malert” jest—po francuskim towarzystwie „Air France”, niemieckim „Deutsche Lufthansa” i rumuńskim „Lares”—czwartym z rzędu zagranicznym przedsiębiorstwem lotniczym, utrzymującym komunikację z Polską.

POLSKA SIĘĆ KOMUNIKACJI LOTNICZEJ ROZCIĄGNIĘTA NA LITWĘ.—Uregulowanie stosunków politycznych między Polską i Litwą oraz będące tego następstwem uruchomienie komunikacji między tymi dwoma krajami—znalazło odbicie także na odcinku stosunków z zakresu komunikacji lotniczej. W II połowie czerwca podpisana została między litewskim Ministerstwem Komunikacji i P. L. L. „Lot” umowa, mocą której „Lot” uzyskał prawo włączenia Kowna do tzw. linii bałtyckiej Warszawa—Helsinki.

Samoloty polskie lądować będą w Kownie, lecąc z Wilna do Rygi i odwrotnie. Dystans Kowno—Wilno przebywany będzie w 15÷20 minut, a Kowno—Ryga—w 50 minut. Pomimo lądowania w Kownie i złączonego z tym dodatkowego postoju, czas przelotu na trasie Warszawa—Helsinki nie ulegnie zmianie, dotychczas bowiem samoloty, kursujące na linii Wilno—Ryga, zmuszone były do znacznego nadkładania drogi, aby omijać terytorium litewskie.

Z. R.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

LUSTRACJA WYBRZEŻA PRZEZ PANA WICEPREMIERA KWIATKOWSKIEGO.—Pan Wicepremier E. Kwiatkowski po wzięciu udziału w uroczystościach „Święta Morza” dokonał w dn. 29/VI objazdu wybrzeża, zwiedzając m. in. port rybacki w Władysławowie.

W dn. 30/VI Pan Wicepremier przeprowadził lustrację inwestycji portowych i miejskich w Gdyni, zwiedzając przed południem gmach giełdy bawlnianej, chłodnię i składy portowe oraz nowe magazyny w strefie wolnocłowej. Specjalną uwagę poświęcił Pan Wicepremier rozbudowie Stoczni Gdyńskiej i pracom przy budowie kanału Przemysłowego.

Następnie—na molo Południowym—Pan Wicepremier wysłuchał referatów w sprawie budowy pomnika Zjednoczenia Ziem Polskich oraz w sprawie projektów zabudowy reprezentacyjnej dzielnicy w Gdyni, po śniadaniu zaś, wydanym w pawilonie „Żegluga Polskiej”, zwiedził hale targowe, robotnicze bloki mieszkalne i szkoły powszechne na Grabówku i w Chylonii, rzeźnię miejską, dzielnicę działek leśnych, Redłowo, Orłowo i jego plażę, a wreszcie nowobudujące się koszarzy wojskowe.

NAJWIĘKSZY WĘGLOWIEC POLSKI „ROBUR VIII” W GDYNI.—W dn. 1/VII zawiął do Gdyni nowy statek firmy „Polskarob”, zbudowany przez stocznnię angielską w Burntisland. Statek ten

otrzymał nazwę „Robur VIII”; należy on do typu najbardziej nowoczesnych węglowców, będąc wyposażony w szereg urządzeń, gwarantujących szybkie otwieranie i zamykanie luków, odporność na lody oraz dużą szybkość.

Wymiary s/s „Robur VIII” wynoszą: długość 93,88 m, szerokość 13,56 m, tonaż — 2 865 brt i 1 640 nrt, nośność (DW) — 4 300 t łącznie z 200 t bunkru. Szybkość, przy ekonomicznym wykorzystaniu maszyn, wynosi 9,75 węzła, z tym, że w razie potrzeby maszyny statku mogą rozwinąć się do 1 300 HP, zwiększając szybkość bardzo znacznie.

Na szczególną uwagę zasługuje wyposażenie „Robura VIII” w najnowsze przyrządy nawigacyjne, sondę elektryczną, radio-pelengator i in. Załoga statku rozmieszczona jest w kabinach 2-osobowych. Personel pokładowy i maszynowy posiada osobne mesy i kąpiele.

W dn. 3 b. m. odbyło się w porcie gdyńskim poświęcenie tego statku, którego dokonał Ks. Kanonik Turzyński w obecności Panów: Dyrektora Departamentu Morskiego Moździenkiego, Komisarza Rządu m. Gdyni Sokoła, Dyrektora Urzędu Morskiego Łęgowskiego oraz przedstawieli sfer gospodarczych. Prowadził Prezes concernu „Robur” P. Falter.

Następnie wygłosił przemówienie w imieniu Pana Ministra Przemysłu i Handlu Dyrektor Moździenki, który wyraził zadowolenie, że polska flota powiększyła się o jeszcze jedną jednostkę.

Na zakończenie przed gośćmi, biorącymi udział w poświęceniu nowego statku, przedefiniowała cała flota „Polskarob”, składająca się z 8 statków.

	Motorowe i motorowo-żaglowe		ilość	P a r o w e		B e z n a p ę d u		R a z e m				
	ilość	pojemność		ilość	pojemność	ilość	pojemność	ilość	pojemność			
		brutto	netto		brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto		
Stan na dz. 1/I 1938 r.	38	37 853	21 351	47	59 300	32 978	12	1 533	1 386	97	98 686	55 725
Przybyło do dn. 1/VII 1938 r.	13	1 893	820	2	962	443	1	349	255	16	3 204	1 527
R a z e m:	51	39 746	22 190	49	60 262	33 421	13	1 882	1 641	113	101 890	57 252

Należy podkreślić objaw dodatni, jakim jest wzrost tonażu portowego, przeznaczonego do obsługi bunkrowej statków. Przybyły w omawianym okresie 3 jednostki bunkrowe, mianowicie: krypa ropowa „Polmin”—349 brt, statki bunkrowe węglowe „Robur VII”—879 brt i „Skarbopol”—606 brt. Przyczyną się to, bez wątpienia, do większego usprawnienia obsługi statków w porcie gdyńskim i potaniaenia kosztów bunkrowania, a tym samym winno wpłynąć na zwiększenie się frekwencji statków obcych w porcie.

Należy również uznać za bardzo dodatni stały wzrost floty rybackiej. Na 16 jednostek (zarejestrowanych), o które zwiększył się nasz tonaż w omawianym okresie—statków rybackich (kutrów) było 11 o łącznej pojemności 361 brt. Z tej liczby—10 statków zostało wybudowanych w kraju na Stoczni Rybackiej w Gdyni. Ponadto w tym okresie były eksploatowane 3 statki rybackie (niezarejestrowane), mianowicie: trawlerzy śledziwcy Towarzystwa Połowów Dalekomorskich „Pomorze”—podane już wyżej: „Adam”, „Barbara” i „Cezary” o łącznej pojemności 1 020 brt.

L.

PRZEDSTAWICIELE KONFERENCJI BAŁTYCKIEJ W GDYNI.—W dn. 30/VI bawili w Gdyni: Dyrektor Konferencji Bałtyckiej, mającej swoją stałą siedzibę w Kopenhadze, P. Stench, oraz P. Ankerman — członek Komitetu Wykonawczego Konferencji.

M/S PIŁSUDSKI W GDYNI.—W dn. 1/VII zawiął do Gdyni w drodze powrotnej z New Yorku m/s „Piłsudski”, przywoząc 657 pasażerów oraz ładunek: 1 064 t towarów, 300 worków poczty i 15 samochodów, stanowiących własność pasażerów. Z New Yorku statek zabrał 750 pasażerów, z których 283 wysiadło w Kopenhadze, gdzie wsiadło natomiast 190 nowych. Wśród przybyłych z Ameryki znajduje się wycieczka 135 członków Związku Narodowego Polskiego z Ameryki, pod przewodnictwem Dyrektora Synowca, Wiceprezesa Dymkowej i Komisarza Karłowskiego.

Na „Piłsudskim” przybyła również grupa 23 harcerzy norweskich, którzy zabawią w Polsce 2 tygodnie, objeżdżając szereg miast.

SYTUACJA RYNKU FRACHTOWEGO W CZERWCU 1938 R.

—Według oceny Polskiej Agencji Morskiej, stawki frachtowe utrzymały się w czerwcu mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca.

W dziedzinie eksportu drewna do Anglii panował nadal zastój—ze względu na niską cenę drewna. Główną trudnością przy frachto-

STAN POLSKIEJ FLOTY HANDLOWEJ NA DZ. 1/VII 1938 R.—W I półroczu b. r. przyrost tonażu, uwidoczniiony w rejestrze okrętowym w Gdyni (statki o pojemności 20 brt i wyżej), wyniósł 16 jednostek o łącznej pojemności 3 204 brt i 1 527 nrt. W liczbie tych statków—są 2 statki morskie (pozostałe są to statki rybackie oraz jednostki obsługi portowej)—bliźniacze „Oksywie” i „Rozewie”, S. A. „Żegluga Polskiej”—oba po 776 brt i 342 nrt, pierwszy eksploatowany na linii Gdynia/Gdańsk—Hamburg, drugi—na linii Gdynia/Gdańsk—Sztokholm; należy podkreślić ciekawy eksperyment „Żegluga Polskiej”, polegający na obsadzeniu obu statków załogą, całkowicie złożoną z Kaszubów.

W zestawieniu z tonażem na dz. 1/I 1938 r., który wyniósł 97 jednostek o pojemności 98 686 brt—przyrost w okresie I półroczu b. r. wynosi 3,8%, co potwierdza stały aczkolwiek powolny wzrost naszej floty handlowej, pomimo warunków niesprzyjających, jakimi są w pierwszym rzędzie brak odpowiednich kapitałów krajowych i w związku z tym słabe zainteresowanie inicjatywy prywatnej żeglugą morską. Postępujący stale wzrost tonażu morskiego uwydatnia się wyraźniej w zestawieniu podanych liczb ze stanem tonażu w 1926 r., w którym nasza flota handlowa składała z 19 jednostek starego typu o łącznej pojemności 9 544 brt. Faktyczny przyrost w omawianym okresie był większy niż podano wyżej, gdyż oprócz 16 statków zarejestrowanych były również w eksploatacji 4 dalsze statki, które nie zostały jeszcze zarejestrowane do dn. 1/VII b. r., mianowicie: 3 statki rybackie: „Adam”—324 brt, „Barbara”—312 brt i „Cezary”—384 brt, oraz bunkrowiec „Skarbopol”—606 brt.

Spśród statków, które przybyły w tym czasie, większość stanowią statki motorowe (wzgl. żaglowo-motorowe)—w liczbie 13, parowców było 2, oraz 1 statek bez napędu (bunkrowy). Ogółem na dz. 1/VII b. r. tonaż wyniósł 113 jednostek (zarejestrowanych) i po raz pierwszy przekroczył 100 tysięcy ton brutto łącznej pojemności, jak to widać z załączonego poniżej zestawienia (w tonach rejestrowych):

waniu tonażu pod drzewo są znaczne wahania stawek frachtowych. Armatorzy przeważnie żądają stawek minimalnych. Jednakże frachtowano na ogół poniżej stawek minimalnych, mianowicie: papierówka—2 statki po ok. 1÷300 fath. do Manchester po sh 38/6 (stawka minim. sh 46/9); kopalniaki — 3 statki po ok. 400 fath. do Boness po sh 34/- (stawka minim 38/3); 800 fath. do West Hartlepool sh 33/6 (stawka minim. sh 39/-); 425 fath. do Hull V. D. po sh 34/- (stawka minim. sh 39/-).

Fakt, że frachtowano poniżej stawek minimalnych, ustanowionych przez Konferencję Bałtycką, spowodował pewne wrzenie wśród armatorów i reakcję ze strony Konferencji, która przysłała do Gdańska swego specjalnego delegata na zebranie Związku Maklerów celem zbadania na miejscu, jakiego rodzaju trudności stanowią dla eksportu drewna polskiego stawki minimalne, a z drugiej strony dla stwierdzenia sposobu omijania ich. Na zebraniu tym stwierdzono, że istnieją w Gdańsku firmy, które poza czynnościami maklerskimi zajmują się głównie i innymi rodzajami handlu, bądź to spedytorstwem, bądź to sprzedażą bunkru itd., co pozwala im, mając w swym ręku więcej możliwości zarobkowania, akceptować oferowane przez frachtujących stawki, leżące znacznie poniżej stawek minimalnych.

W dziedzinie małego tonażu zauważono pewne ożywienie. Zafrachtowano kilka ładunków jęczmienia do Danii po RM 3:50 ÷ 3:75, a w końcu miesiąca zafrachtowano 300 t jęczmienia po RM 4:50. Ta wyższa tłumaczy się odplywem tonażu do Finlandii i Szwecji, skąd armatorzy otrzymują lepsze stawki frachtowe. Zafrachtowano również kilka ładunków tarcicy (D. B. B.) do Finlandii po Hfl. 15 za std. Do Danii zafrachtowano również kilka ładunków mąki pastewnej po kor. duńskich 8÷8:50 za 1 000 kg. Makuchy frachtowano do jednego portu Danii, położonego nie dalej na północ od Aarhus, po RM 4÷4:50. Wspomnieć należy również o zafrachtowaniu żaglowca pod ładunek żelaza sztabowego do Odense 125 t po kor. szwedzkich 8.

Ze względu na panującą ciszę w dziedzinie eksportu drewna, przewidywane polepszenie się stawek na węgiel w II połowie czerwca nie nastąpiło. Stawki utrzymały się nadal na poziomie ubiegłego okresu sprawozdawczego, przy czym należy zaznaczyć, iż na rynku jest coraz mniej ładunku. Szwecja posiada jeszcze wielkie zapasy węgla i dopiero z początkiem jesieni ma nastąpić zwiększenie zapotrzebowania rynku szwedzkiego. Również i do Francji w ostatnich dwóch tygodniach zanotowano tylko nieliczne transakcje.

POCZTA I TELEGRAF

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W MAJU 1938 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek, wzgl. zł):

Miejscowość	Przesyłki listowe:		Czasopisma	Listy wartościowe	Paczki:			Przesyłki za pobraniem	Zlecenia pocztowe	Wpłacone przekazy pocztowe i telegraficzne		Wpłaty P. K. O.		Rozmowy telefoniczne międzynarodowe i międzymiastowe	Telegramy	Rozmowy telef. miejscowe na stec. M.P., T. i P. A. S. T.	Wpływy brutto		
	zwyczajne	polecone			bez podanej wartości	z podaną wartością	ilość			na kwotę	ilość	na kwotę	i l o ś ć					kwota	
													ilość						kwota
Warszawa	wysłane 27 890·4 otrzymane 12 750·4	389·8 510·9	7 279·6 1 225·5	8·9 14·8	261·8 142·6	14·5 3·7	91·5 16·3	25·8 13·4	189·4 230·8	26 910·5 15 920·4	198·3 83·2	48 750·3 7 840·1	252·4 278·5	54·8 70·6	19 710·0	2 734·9			
Łódź	wysłane 2 820·3 otrzymane 3 357·3	132·5 129·5	300·0 320·5	0·7 0·2	42·3 36·9	10·4 1·1	13·5 9·5	62·4 15·2	43·5 108·3	4 109·2 7 920·8	72·9 24·5	27 690·8 6 254·6	68·9 56·3	14·4 17·2	3 855·7	570·5			
Lwów	wysłane 5 575·3 otrzymane 1 547·3	199·2 148·0	1 467·7 232·6	2·6 4·2	58·5 41·3	5·4 11·0	16·7 5·9	6·0 4·1	44·6 86·6	6 114·6 6 351·4	78·7 22·5	13 648·5 1 484·2	43·8 51·0	15·3 14·5	2 287·4	594·0			
Poznań	wysłane 7 700·1 otrzymane 3 358·0	90·7 84·3	1 749·3 135·4	2·0 4·7	54·4 37·8	1·4 2·0	23·8 7·4	2·1 2·9	40·1 66·3	3 451·9 3 493·7	51·6 26·3	10 720·5 1 553·8	61·3 77·4	9·1 11·5	1 493·9	693·3			
Kraków	wysłane 3 253·2 otrzymane 3 321·9	155·0 170·5	1 546·1 268·2	2·5 3·0	53·3 37·3	10·1 6·8	15·1 6·3	7·0 3·6	49·4 89·9	5 129·9 5 355·6	64·6 27·0	10 950·9 1 544·1	64·0 120·1	10·8 17·1	1 835·9	814·0			
Wilno	wysłane 1 369·5 otrzymane 1 227·3	51·7 49·8	467·8 157·2	1·3 3·8	14·7 14·4	4·2 1·3	8·1 3·9	5·4 4·3	20·7 49·4	2 355·4 3 135·6	29·3 16·8	3 180·5 1 001·1	12·7 15·6	7·1 7·2	1 936·6	260·0			
Katowice	wysłane 1 944·0 otrzymane 1 396·4	69·1 57·6	501·4 142·9	1·1 2·0	24·1 20·4	0·8 5·7	8·6 6·8	5·5 2·5	28·9 34·5	3 817·2 1 887·7	46·6 12·3	8 434·9 896·1	81·8 71·3	10·1 8·1	1 716·3	643·2			
Lublin	wysłane 726·2 otrzymane 896·2	36·1 17·4	40·2 71·9	1·2 1·5	10·2 6·3	1·4 0·3	2·2 2·6	2·5 0·9	15·4 6·3	1 837·7 1 130·6	24·9 3·3	5 017·4 296·6	15·2 8·7	3·4 1·7	292·4	106·7			
Bydgoszcz	wysłane 1 693·8 otrzymane 1 431·8	32·9 24·9	457·8 138·7	0·7 0·6	19·4 15·2	1·0 2·2	4·1 3·8	2·1 3·0	18·4 27·6	1 735·7 1 587·5	34·7 9·7	5 458·8 775·8	29·2 28·8	4·2 3·6	392·0	177·1			
Sosnowiec	wysłane 434·5 otrzymane 488·9	20·7 18·6	26·4 39·9	0·5 0·2	5·3 5·4	0·3 0·7	1·1 2·6	1·1 2·1	16·2 16·5	1 886·5 707·2	20·3 7·9	4 423·3 595·6	7·2 14·6	2·3 2·3	436·9	182·0			
Białystok	wysłane 582·3 otrzymane 520·3	20·4 21·8	25·5 82·2	0·2 2·2	5·2 8·0	0·6 1·3	1·2 2·1	2·1 1·5	10·0 12·9	942·1 1 320·6	20·2 5·5	3 125·3 508·5	7·2 8·9	2·6 2·6	535·1	84·3			
Chorzów	wysłane 996·5 otrzymane 702·4	16·7 18·4	246·9 79·6	0·4 0·5	4·8 6·4	0·5 0·9	1·1 2·0	1·6 1·5	10·1 9·2	1 059·6 366·7	18·6 5·4	4 252·3 450·9	0·3 0·1	1·1 1·2	483·4	216·7			
Toruń	wysłane 842·0 otrzymane 625·9	29·5 27·8	223·3 107·8	0·2 0·4	10·7 11·5	0·4 1·2	5·0 2·7	0·6 1·1	13·8 19·8	1 062·4 986·1	22·3 7·7	3 125·1 519·8	25·3 27·0	3·2 3·2	231·1	136·7			
Gdynia	wysłane 1 035·5 otrzymane 1 071·8	37·8 33·2	38·8 78·8	0·2 0·2	18·4 12·6	0·6 1·9	5·0 3·4	0·9 3·0	23·6 16·9	1 754·7 1 810·3	33·5 11·6	7 651·6 746·0	43·3 36·1	4·2 9·8	843·4	367·3			

Weksli w maju b. r. nadesłano do urzędów i agencji pocztowych 322·1 tys. sztuk na kwotę zł 31 793 tys., z tego: zainkasowano 245·4 tys. sztuk na kwotę zł 25 575 tys., zaprotestowano 39·1 tys. sztuk na kwotę zł 3 871 tys.

WPŁYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON“ W MAJU 1938 R. przedstawiały się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje okr. poczt. i telegr.	384·16	65 454·05
Urzędy pocztowe	10 961 476·93	3 950 674·12
Urzędy telefoniczne i telegr.	5 048 566·73	871 153·29
Radiotelegraf	583 437·04	77 954·22
Państwowy Instytut Telekomun.	1 751·00	53 765·57
Główna Składnica Materiałów Pocz- towych	259·06	1 010·91
Główna Składnica Materiałów Tele- technicznych	68·40	1 169·92
Izba Kontroli Rachunkowej Poczty i Telekomunikacji	3 244·50	43 817·63
Emerytura	5 930·01	1 407 699·97

Długi i gwarancje	—	1 380 572·85
Wpływy wspólne	2 184 577·79	—
Rozchody wspólne	—	163 066·00
Rozchody na poczet nadwyżki eks- ploatacyjnej	—	2 116 956·26

Razem: 18 789 695·62 10 142 284·79

Wpływy urzędów obejmują dochód z następujących źródeł (w zł):

Oplaty pocztowe	10 313 958·77
„ telegraficzne	537 160·96
„ telefoniczne	4 475 303·16
„ radiotelegraficzne	157 079·37
„ radiofoniczne	416 582·32
Wpłata za świadczenia na rzecz P. K. O.	551 566·00
Inne wpływy	2 338 045·04

Nadwyżka wpływów nad rozchodami z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” w maju 1938 r. wynosiła zł 8 647 410·83.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, stanowiły: zł 341·55 w dochodach i zł 27 473·98 w wydatkach.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

UMOWA:

Umowa polsko-litewska o komunikacji kolejowej wraz z oświadczeniem rządowym o wymianie dokumentów ratyfikacyjnych— „Dz. Ust. R. P.” Nr 44/1938, poz.: 363 i 364.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW:

Zniżki celne na jabłka, morele, brzoskwinie, arbuzy i sok winogronowy — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 30/VI 1938 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 45/1938, poz. 369).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

24 lipca:

— „Wieluński Przem. Drzewny i Budowlany”, S. A.— o g. 14 w lok. Straży Pożarnej w Wieluniu.

25 lipca:

— Zakł. Amun. „Pocisk”, S. A.— o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Mińska 25.

— „Górnośląski Bank Związkowy”, S. A.— o g. 16 w lok. Agrar- und Commerzbanku w Katowicach, Dworcowa 13.

— „Agrar- und Commerzbank”, S. A.— o g. 16½ w lok. B-ku w Katowicach, Dworcowa 13.

26 lipca:

— Śląskie Zakł. Graf. i Wyd. „Polonia”, S. A.— o g. 11 w lok. S-ki w Katowicach, Sobieskiego 11.

— Jen. Komp. Przem. Przędz., T-wo Anon. Zakł. „Allart, Rousseau i S-ka” (dawn. L. Allart i S-ka)— o g. 15 w lok. T-wa w Roubaix, 152, Grande Rue (Francja).

— T-wo Akc. „Quebracho”— o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Rybaki 6.

— Zjedn. Fabr. Dykt Klej. „Bracia Braun”, S. A.— o g. 12 w kanc. Not. L. Gostyńskiego w W-wie, Miodowa 7.

28 lipca:

— Kolej Lok. „Dolina—Wygoda”, S. A.— o g. 10 w kanc. Adw. E. Semkowicza w Stryju, Grunwaldzka 2.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PIENIĄDZ I KREDYT

SPRAWA ODDŁUŻENIA ROLNICTWA I ODBUDOWY KREDYTU ROLNICZEGO

Zgodnie z zapowiedzią, złożoną w dn. 23/III b. r. przez Pana Wiceministra Skarbu Morawskiego na posiedzeniu Komisji Specjalnej dla Spraw Oddłużenia Rolnictwa — podjęło Ministerstwo Skarbu w ub. miesiącu w ścisłej współpracy z posłami, którzy złożyli wnioski o nowelizację ustaw oddłużeniowych, prace badawcze nad szeregiem zagadnień z dziedziny kredytu rolniczego i zadłużenia rolnictwa.

Po ukończeniu tych prac przyjął Pan Wicepremier Kwiatkowski Panów Posłów: Jabłońskiego, Krzeczunowicza, Michalskiego i Świątopelk-Mirskiego.

W toku rozmowy podkreślił Pan Wicepremier kilka momentów zasadniczych, mianowicie:

1. Globalna kapitałowa suma wydatków, poniesionych przez Skarb Państwa w związku z akcją oddłużenia rolnictwa, dochodzi do zł 1 milj., a bieżące obciążenie budżetu państwowego z tego tytułu przekracza zł 40 milj. Zrealizowanie poselskich projektów oddłużeniowych w proponowanej obecnie formie wymagałoby w krótkim stosunkowo okresie czasu dodatkowego jednorazowego wysiłku budżetowego w sumach bardzo znacznych, a zatem naruszyłoby musiałoby równowagę budżetu, uniemożliwiając Państwu spełnienie zadań podstawowych w innych dziedzinach życia publicznego. Niezależnie od tego dalsza rozbudowa ustawodawstwa oddłużeniowego oddziaływałaby musiła ujemnie na aparat kredytowy, służący potrzebom całości rolnictwa.

2. Stwierdzić natomiast należy, że ulgi, przysługujące rolnictwu na mocy obowiązującego obecnie ustawodawstwa, nie zostały jeszcze w całości wykorzystane. W chwili obecnej pozostaje jeszcze do wprowadzenia ulg i umorzeń na ogólną sumę przeszło zł 70 milj., na co odpowiednie fundusze są zarezerwowane. Niewątpliwie, dodatkowe ulgi na taką znaczną sumę wpłyną poważnie na sytuację finansową rolnictwa, a rezultaty tej akcji odczute będą w pierwszym rzędzie przez rolnictwo drobne i średnie.

3. Najdonioślejszą jednak dla rolnictwa sprawą jest — wedle założeń programowych Ministerstwa Skarbu — przywrócenie warsztatom rolnym zdolności kredytowej oraz przywrócenie zaufania do tej zdolności. Osiągnięcie celu tego związane jest ściśle z uchronieniem aparatu kredytowego rolniczego, który po okresie kryzysu zdołał się już częściowo odbudować. Wychodząc z tego założenia, Pan Wicepremier uruchomił już na terenie Ministerstwa Skarbu prace, zmierzające do zupełnie nowej akcji kredytowej rolniczej. Warunki tej akcji ustalone zostaną na zasadach, wynikających z doświadczeń okresu przesilenia. Jako pierwszą najbardziej palącą potrzebę, która znajdzie swój wyraz w przedłożeniu ustawowym na najbliższej zwyczajnej sesji sejmowej, uznaje się kredyt długoterminowy dla średniego i drobnego rolnictwa ze specjalnym uwzględnieniem kredytu na spłaty rodzinne,

który zarazem przeciwdziałać będzie nadmiernemu rozdrabnianiu warsztatów rolnych, oraz kredytu na konwersję obecnych zadłużeń krótkoterminowych na kupno ziemi i inwestycje.

Ze względu na to, że kredyt taki dla zapewnienia prawidłowej jego obsługi nie może być drogi, przewiduje się możliwe potaniecie tego kredytu w drodze dotacji ze środków budżetowych, które zaprelimirowane zostaną w następnym budżecie. Ponieważ, dalej, gospodarstwa najdrobniejsze ze względu na ich właściwości nie będą mogły zaciągać długoterminowego kredytu, zabezpieczonego hipotecznie — przewidywane jest stworzenie dla nich innych możliwości kredytowych za pośrednictwem ich naturalnego aparatu kredytowego, jakim są spółdzielnie rolnicze i gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, kasy kredytu bezprocentowego, wreszcie komunalne kasy oszczędności.

Jak wynika z powyższego, dążeniem Ministerstwa Skarbu jest, aby równoległe z wysiłkami Rządu, idącymi w kierunku podtrzymania cen rolniczych i, co za tym idzie, opłacalności warsztatów rolnych — odbudować kredyt rolniczy i umożliwić przez to rolnikowi spłatę szczególnie uciążliwych zobowiązań z przeszłości oraz zapewnić mu na przyszłość pokrycie istotnych potrzeb kredytowych w warunkach, odpowiadających jego zdolności płatniczej. Do tych, oczywiście, którzy, mimo takich możliwości, nie będą się wywiązywać ze swych zobowiązań, będą musiały być stosowane rygory egzekucyjne jako wyraz pełnej normalizacji stosunków pomiędzy kredytodawcą i kredytobiorcą.

Pan Wicepremier podkreślił wreszcie, że jeśli wypowiada się przeciw dalszej rozbudowie ustawodawstwa oddłużeniowego, to czyni to m. in. w przeświadczeniu, iż uniemożliwiłaby ona wykonanie naszkicowanego wyżej programu — programu, który uważa za znacznie skuteczniejszy i donioślejszy dla interesów rolnictwa. Niemniej stoi Pan Wicepremier, oczywiście, na stanowisku pełnego wykonywania ustaw i rozporządzeń oddłużeniowych już obowiązujących, czemu dał wyraz, wydając w marcu b. r. rozporządzenie o spłacie rat Banku Akceptacyjnego papierami.

Posłowie-wnioskodawcy ustaw oddłużeniowych, ustosunkowując się pozytywnie do planu, przedstawionego przez Pana Ministra Skarbu, wyrazili pogląd, że inicjatywa Ministerstwa Skarbu, konsekwentnie i w całej rozciągłości realizowana, przyczyni się niewątpliwie do poprawy stosunków gospodarczych na wsi.

Natomiast stopień, w jakim wprowadzenie w życie tej inicjatywy ułatwi poruszone we wnioskach poselskich sprawy, zależy będzie przede wszystkim od zasięgu, w jakim uda się przejście z dotychczasowych form zadłużenia na nowe dogodniejsze kredyty, oraz od rezultatów polityki gospodarczej w zakresie cen rolniczych.

Jednakże różnorodność charakteru warsztatów rolniczych oraz stopnia i źródeł ich zadłużenia pozwala przypuszczać, że niezbędne będzie jeszcze wydanie zarządzeń dodatkowych, mających na celu umożliwienie pełnego wykorzystania warunków, stworzonych przez nowy plan gospodarczy oraz polepszenie sytuacji tych, którzy znajdą się poza zasięgiem jego oddziaływania.

Na zakończenie konferencji Pan Wicepremier stwierdził, że doceniając potrzeby rychłego umożliwienia rolnictwu wyciągnięcia wszystkich korzyści z planowej akcji kredytowej, wyda podległym mu organom i instytucjom zarządzenia, mające na celu jak najszybsze zrealizowanie do końca całości ustalonego w istniejącym ustawodawstwie planu oddłużeniowego. Idąc po tej linii, zamierza Pan Wicepremier poczynić obecnie dalsze kroki celem umożliwienia wyzyskania przez rolnictwo udogodnień, wynikających z marcowych rozporządzeń o spłacie papierami, oraz przedłużyć na dalszy okres roczny odroczenie spłat zaległości sprzed 1934 r. w kredycie długoterminowym i melioracyjnym Państwowego Banku Rolnego. Równocześnie dał Pan Wicepremier wyraz przekonaniu, że szereg postulatów, zgłaszanych ze strony rolnictwa, znajdzie właściwe załatwienie w ramach dotychczasowych przepisów oddłużeniowych oraz w granicach środków, znajdujących się jeszcze na ten cel w dyspozycji Ministra Skarbu.

KREDYTY ZBOŻOWE W KAMPANII 1938/39 — p. str. 1035

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 27 czerwca do 2 lipca 1938 r.

Okres sprawozdawczy na rynku dewiz minął pod znakiem tendencji słabej, co wyraziło się zniżką niemal wszystkich notowań. Również i obroty — w związku z ultimo miesiąca — zmalały. Poza zwiększającymi o zł 0-00¹/₈ na \$ 1 dolarami gotówkowymi — pozostałe dewizy okres sprawozdawczy zamknęły następującymi stratami (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0-01, franki szwajcarskie 0-15, belgi 0-15, korony czechosłowackie 0-01, liry włoskie 0-02, floreny holenderskie 0-25, korony szwedzkie 0-30, korony duńskie 0-30 oraz korony norweskie 0-40; poza tym funty szterlingi straciły zł 0-02 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·30 ⁷ / ₈	5·30 ¹ / ₂	5·30 ⁷ / ₈
" " " telegr. . .	\$ 1	5·31	5·30 ³ / ₄	5·31
Funty szterlingi . .	£ 1	26·33	26·29	26·33
Franki francuskie .	100 fr.	14·82	14·80	14·82
Franki szwajcarskie .	100 fr.	122·00	121·70	121·85
Belgi	100 blg.	90·20	90·10	90·10
Marki niemieckie .	100 RM	—	—	—
Korony czechosłow. .	100 kor.	18·45	18·44	18·44
Liry włoskie . . .	100 lir.	27·95	27·92	27·95
Floreny holenderskie	100 fl.	294·25	293·70	294·25
Guldeny gdańskie .	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie .	100 kor.	135·85	135·60	135·65
Korony duńskie . .	100 kor.	117·55	117·40	117·40
Korony norweskie .	100 kor.	132·30	132·10	132·10

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych utrzymał się nadal nastrój mocniejszy, ale już nie tak jednolity, jak w okresie poprzedzającym. W grupie pożyczek premiowych — sztuki I emisji 3% Poż. Inwestycyjnej zyskały zł 0-62, serie te same emisji straciły zł 0-25, a 4% Poż. Dolarowa zwiększyła o zł 0-13. Wśród pozostałych pożyczek — jedynie 4¹/₂% Poż. Wewnętrzna zwiększyła o 0-25% nom., a pozostałe pożyczki utrzymały dotychczasowy poziom notowań.

Również i na rynku papierów lokacyjnych prywatnych nastrój był mocny — przy ograniczonych obrotach; silną redukcję wykazały w szczególności obroty listami zastawnymi towarzystw kredytowych miast prowincjonalnych. Zyski kursowe (w % -ach nominalu) kształtowały się następująco: 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy zwykle — 1-00 oraz skonwertowane (z 1933 r.) 1-75, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r. 1-50 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. 1-00.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	82·00	81·25	81·50 -82·00

	I emisja	serie	zł w zł 100	91·25	91·00	91·00
II „ „	„	sztuki	„ „ „ „	82·50	82·00	82·38
						-82·25
						-82·38
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	„ „	serie	„ „ „ „	92·50	92·38	92·38
						42·50
						-42·63
						w % % nominalu
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.			67·25	66·75	67·13
						-67·25
4 ¹ / ₂ % „ Wewnętrzna	zł			66·50	66·00	66·00
						-66·50
5% „ Konwersyjna	zł			71·00	71·00	71·00
5% „ Konwers. Kol.	zł			—	—	—

Listy zastawne i obligacje banków

7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	94·00	94·00	94·00
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93·00	93·00	93·00
5 ¹ / ₂ %	L. Z. „ „	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ %	„ „ „ „	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ %	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5 ¹ / ₂ %	„ „ „ „	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

4 ¹ / ₂ %	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie	zł	65·00	64·25	64·75
4 ¹ / ₂ %	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego we Lwowie	zł	—	—	63·50
4 ¹ / ₂ %	L. Z. Pozn. Ziem. Kred.	zł	—	—	63·00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł	—	—	79·25
					-79·75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	76·25	74·25	76·00
					-75·88
					76·25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	74·50	74·50	74·50
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	62·00	61·25	62·00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	68·00	67·50	68·00

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 CZERWCA 1938 R. — Po silnym dopływie walut do Banku Polskiego w maju b. r., w czerwcu nastąpił odpływ i obroty walutowe w pierwszych 2 dekadach charakteryzowały się nadwyżką sprzedaży nad skupem dewiz.

W związku z ujemnym kształtowaniem się bilansu walutowego Banku Polskiego następowało również kurczenie się rezerwy dewizowych, które w maju podniosły się o zł 5·8 miln. Rezerwy te w I dekadzie czerwca skurczyły się o zł 6·2 miln., a w II dekadzie — w dalszym ciągu o zł 0·8 miln.

Zato rezerwy złota wzrastały nieprzerwanie. W I dekadzie czerwca doznały one nawet specjalnej zwwyżki, mianowicie aż o zł 5·1 miln., poczem w II dekadzie powróciły do swego normalnego ruchu zwykłego, wyrażającego się kilkasettysięcznym przyrostem co dekadę, osiąganym dzięki drobnemu skupowi złota przez oddziały Banku. Wzrost w II dekadzie czerwca wyniósł zł 0·3 miln. i rezerwy osiągnęły kwotę zł 445·9 miln., gdy przed miesiącem, tj. na ultimo II dekady maja, stanowiły zł 440·2 miln., a przed rokiem, tj. na ultimo II dekady czerwca ub. r. — tylko zł 416·0 miln.; w ciągu roku nastąpił więc 7%-owy wzrost.

Powyższe rezerwy złota w stosunku do sumy obiegu biletów bankowych i podlegającej pokryciu części natychmiast płatnych zobowiązań Banku (przewyżki ich ponad zł 100 miln., uznane przez statut za pewne niezmiennie minimum tych zobowiązań) stanowiły w końcu I dekady sprawozdawczej 35·13%, czyli więcej niż w końcu poprzedniej dekady, mniej jednak niż przed miesiącem, a zwłaszcza niż przed rokiem — jak to wskazuje następujące zestawienie procentowego pokrycia złotem obiegu i zobowiązań:

¹) \$ 5 = zł 44·57.

	%
20/V 1938	35.53
10/VI „	34.88
20/VI „	35.13
20/VI 1937	37.05

Wzrost procentu pokrycia w II dekadzie czerwca nastąpił częściowo dzięki wyższym sumy pokrycia, tj. rezerw złota, częściowo zaś — dzięki obniżeniu się podlegającej pokryciu sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań Banku (a właściwie części ich, uwzględnianej przy obliczaniu pokrycia), która to suma skurczyła się z zł 1 377.5 miln. do zł 1 369.3 miln. (względnie z zł 1 277.5 miln. do zł 1 269.3 miln.). Właściwie zmniejszył się tylko jeden składnik tej sumy, mianowicie — jak zwykle w środku miesiąca — obieg biletów bankowych (z zł 1 105.4 miln. do zł 1 077.6 miln.), podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — zwiększył się jednocześnie z zł 272.1 miln. do zł 291.7 miln.

Wzrost zobowiązań w dekadzie sprawozdawczej nastąpił częściowo na skutek wyższej salda pozycji „różne rachunki” (z zł 67.4 miln. do zł 69.9 miln.), jednak w głównej mierze został spowodowany dopływem lokat żyrowych do Banku, których suma podniosła się z zł 204.7 miln. do zł 221.9 miln. Normalny w środku miesiąca dopływ lokat żyrowych wystąpił tylko w grupie tzw. pozostałych rachunków, obejmujących rachunki banków państwowych i prywatne, natomiast z rachunków kas państwowych nastąpił jednocześnie odpływ lokat — tak, że osiągnęły one poziom znacznie niższy niż przed miesiącem, choć wielokrotnie wyższy niż przed rokiem, kiedy lokaty te utrzymywały się na minimalnym poziomie zaledwie setek tysięcy złotych. Lokaty „pozostałe” osiągnęły na ultimo II dekady czerwca poziom znacznie wyższy niż przed miesiącem i niewiele co niższy niż przed rokiem. Ten ruch lokat żyrowych liczbowo ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
20/V 1938	54.7	162.7
10/VI „	37.7	167.0
20/VI „	30.9	190.9
20/VI 1937	0.5	197.8

Obieg biletów bankowych obniżył się w II dekadzie czerwca o zł 27.8 miln., tj. o 2½%. W poprzednim miesiącu, tj. w maju, spadek obiegu w środkowej dekadzie miesiąca był nieco silniejszy, wyniósł mianowicie zł 30.3 miln. Podobnie zresztą silniejszy był w analogicznej dekadzie spadek obiegu w pozostałych miesiącach I półrocza (kwiecień — zł 42.6 miln., luty — zł 29.9 miln., styczeń — zł 36.3 miln.) — z wyjątkiem jedynie marca, kiedy na skutek reperkusyj na rynku pieniężno-kredytowym zaniepokojenia politycznego na świecie — obieg uległ w II dekadzie — zamiast niżki — wyższe, mianowicie o zł 75.5 miln.

Stosunkowo słabszy spadek obiegu w pierwszych 2 dekadach czerwca — przy silnym wzroście na ultimo poprzedniego miesiąca — spowodował, że poziom obiegu na ultimo dekady sprawozdawczej okazał się wyższym niż przed miesiącem, przy czym wobec utrzymującej się już od pewnego czasu tendencji wyżkowej jednocześnie znacznie przekroczył poziom sprzed roku, jak to stwierdza poniższe zestawienie (w miln. zł):

20/V 1938	1 059.0
10/VI „	1 105.4
20/VI „	1 077.6
20/VI 1937	930.4

Spadek obiegu w dekadzie sprawozdawczej znalazł częściowo odpowiednik w dopływie lokat żyrowych do Banku, częściowo zaś związany był z odpływem dewiz, a zwłaszcza ze skurczeniem się działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytów Banku Polskiego — to wszystkie trzy wykazały w II dekadzie czerwca spadek. Portfel wekslowy obniżył się o zł 5.3 miln., pożyczki zastawowe skurczyły się o zł 3.1 miln., a portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego zmniejszył się o zł 2.5 miln.

W okresie miesięcznym — od końca II dekady maja do końca II dekady czerwca — nastąpił wzrost portfela wekslowego o blisko 5%, silny spadek portfela biletów skarbowych (o blisko 26%) i prawie pełna stabilizacja sumy pożyczek zastawowych. W liczbach absolutnych te zmiany w stanie kredytów przedstawia nam poniższe zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe	+ 27.9
Pożyczki zastawowe	+ 0.0
Bilety skarbowe	— 9.6

W okresie rocznym 20/VI 1937 ÷ 20/VI 1938 nastąpił silny wzrost portfela wekslowego, natomiast portfel biletów skarbowych oraz pożyczki zastawowe uległy niżce — jak to wskazuje poniższe zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe	+ 144.5
Pożyczki zastawowe	— 4.9
Bilety skarbowe	— 3.5

Co się tyczy innych — poza omówionymi wyżej 3 rodzajami kredytów — operacyj czynnych Banku, to poważniejsza zmiana nastąpiła jedynie w zakresie skupu przez Bank na własność monet srebrnych i bilonu, których zapas podniósł się w II dekadzie czerwca o zł 8.7 miln., natomiast zapas skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego wzrósł zaledwie o zł 0.06 miln., a dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w ogóle niezmienny (zresztę już od miesiąca — po ostatniej częściowej spłacie w II dekadzie maja).

Cale bankowe pokrycie obiegu i zobowiązań, obejmujące rezerwy walutowe i wszystkie formy działalności kredytowej Banku, przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	20/V	10/VI	20/VI
Waluty i dewizy	18 791	14 073	13 316
Weksle krajowe	606 291	639 480	634 177
Bilety skarbowe	38 361	31 262	28 725
Polskie monety srebrne i bilon	51 818	45 178	53 863
Pożyczki, zabezpieczone zastaw.	22 712	25 823	22 718
Dług Skarbu Państwa	45 000	45 000	45 000
Razem:	782 973	800 816	797 804

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

NIEMCY

NOWA USTAWA O OCHRONIE MŁODZIEŻY. — Dn. 30/IV b. r. wydana została w Niemczech ustawa o pracy dzieci i o czasie pracy młodocianych tzw. ustawa o ochronie młodzieży („R. G. Bl.” I. S. 437). Ustawa ta, kodyfikująca i zmieniająca dotychczasowe normy z zakresu ochrony pracy młodzieży, posiada doniosłe znaczenie dla życia gospodarczego. W porównaniu z dotychczasowym stanem rzeczy najważniejsze

zmiany, wprowadzone przez tę ustawę, polegają na rozszerzeniu zakresu osobowego działania przepisów ochronnych, na przedłużeniu wieku, do ukończenia którego młodociany podlega specjalnej ochronie, oraz na zwiększeniu długości urlopu. Oprócz zmian powyższych ustawa zawiera szereg nowych postanowień o mniejszym znaczeniu. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem 1/1 1939 r. — z wyjątkiem przepisów o długości urlopów i o upoważnieniu Ministra Pracy i Rzeszy do wydawania rozporządzeń wykonawczych,

które już weszły w życie. Właściwy tekst ustawy poprzedzony jest wstępem, wyluszcującym motywy, które skłoniły Rząd Rzeszy do wydania takich przepisów.

Treść tych motywów jest następująca: wychowanie wszystkich młodocianych na zdrowych duchowo i cieleśnie członków wspólnoty narodowej jest koniecznością narodową i narodowo-socjalistycznym obowiązkiem. Wolą Rządu jest zapewnienie młodzieży należytej ochrony oraz podniesienie jej zdolności do pracy. W tym celu należy urze-

czywistnie następujące założenia: praca dzieci jest zupełnie wzbroniona; ograniczenie czasu pracy i zakaz pracy nocnej ochroni młodocianych od nadmiernych wysiłków; młodociani mają zapewniony ustawą czas, konieczny dla doszkalania zawodowego, wychowania fizycznego, kształcenia osobowości i wychowania państwowego; mają oni, wreszcie, zagwarantowane należyte wykorzystanie urlopu.

Osobowy zakres działania ochrony młodzieży został rozszerzony przez usunięcie postanowień, na mocy których ochronie podlegali wyłącznie młodociani, zatrudnieni w większych zakładach. Obecnie ustawa dotyczy dzieci i młodocianych, zatrudnianych na podstawie umowy o naukę albo o pracę, lub też na podstawie innych podobnych umów. Zatrudnianie dzieci i młodocianych w gospodarstwie domowym, w rolnictwie, leśnictwie, ogrodnictwie, rybołówstwie, żegludze i w lotnictwie uregulowane zostanie odrębnymi przepisami. W zakładach pracy, w których pracują członkowie jednej rodziny, związani pokrewieństwem do trzeciego stopnia włącznie, ma zastosowanie jedynie przepis o pracach, wzbronionych młodocianym; pozostałe przepisy ustawy są tylko wytycznymi dla przywódców tego rodzaju zakładów pracy. Dokładne określanie rodzajów zakładów pracy i zatrudnień, które mogą być wyłączone spod działania tej ustawy, należy do Ministra Pracy Rzeszy, gdy zaś nie wyda on odrębnych postanowień — w każdym konkretnym wypadku do urzędu nadzoru przemysłowego.

W myśl ustawy — za dziecko uważany jest ten, kto nie ukończył 14 lat, za młodocianego — ten, kto nie ukończył 18 lat życia. Dotychczasowe przepisy przewidywały koniec małoletności w stosunkach pracy już dla 16-letnich, obecne więc przesunięcie granicy wieku jest poważnym krokiem naprzód. Praca dzieci jest wzbroniona; jednakże od tej zasady czynione są wyjątki dwojakiego rodzaju: jedne dotyczą dzieci, które ukończyły 12 lat i podlegają obowiązkowi szkolnemu — dzieci te mogą po uzyskaniu karty pracy dziecka pracować po 2 godziny dziennie przy lekkich pracach, jak np. przy roznoszeniu towarów ze sklepów, przy podawaniu piłek tenisowych itp.; drugie dotyczą dzieci po odbyciu obowiązku szkolnego — dzieci te mogą pracować po 6 godzin dziennie, zresztą stosują się do nich przepisy o czasie pracy młodocianych. Tego rodzaju zatrudnianie dzieci, podlegających obowiązkowi szkolnemu, może odbywać się tylko między godz. 8 a 19 i po nauce przedobiedniej. Podczas ferij dzieci muszą mieć co najmniej 15 dni roboczych odpoczynku. Między nauką a pracą zarobkową musi być co najmniej jednogodzinna przerwa. Nie wolno zatrudniać dzieci w niedziele ani w święta z wyjątkiem lekkich prac przy ćwiczeniach sportowych. Urząd nadzoru przemysłowego może w drodze wyjątku zezwalać na zatrudnianie dzieci w filmie, widowiskach i słuchowiskach wszelkiego rodzaju; zezwolenia takie nie powinny dotyczyć dzieci poniżej 3 lat, chyba że wymagałyby tego szczególnie poważne względy. Urząd nadzoru przemysłowego, wydając zezwolenie na zatrudnianie dzieci przy pracach tego rodzaju, określa jednocześnie warunki bezpieczeństwa i higieny pracy oraz długość czasu pracy i częstość przerw wypoczynkowych.

Za czas pracy uważa się okres od zaczątku do zakończenia pracy bez wliczania przerw wypoczynkowych. Czasem pracy jest również czas, w którym pracownik jest zatrudniany na zewnątrz zakładu pracy. W razie wykonywania pracy w kilku miejscach ogólna długość czasu pracy nie może przekraczać granic ustawowych. Jeżeli dzieci lub młodociani są zatrudniani w dużej liczbie w gałęziach produkcji,

wyłączonych spod przepisów tej ustawy, przy pracach, które podlegają przepisom ochronnym, to stosują się do nich przepisy o czasie pracy.

Czas pracy wynosi 8 godzin dziennie i 48 godzin na tydzień. Do czasu pracy wlicza się godziny, spędzone w szkole zawodowej — chyba że Minister Pracy Rzeszy czasowo i w stosunku do pewnych rodzajów szkół zawodowych zarządzi inaczej. Daje to Państwu możliwość regulowania dopływu młodzieży do pewnych zawodów. Za czas nauki w szkole zawodowej należy się pracownikowi takie same wynagrodzenie za pracę lub naukę, jak normalnie pobierane. Od ogólnej zasady 8-godzinnego dnia pracy ustawa przewiduje liczne wyjątki. Wyjątki te jednak odnoszą się prawie wyłącznie do młodocianych powyżej 16 lat. Przy robotach, nie dopuszczających przerw, młodociani tacy mogą być zatrudniani przez 2 tygodnie po 52 godziny tygodniowo; przy robotach, poprzedzających produkcję lub następujących po produkcji, młodociani ci mogą być zatrudniani o 1/2 godziny dziennie dłużej (oznacza to, jakie roboty należą do tej kategorii, jest rzeczą urzędów nadzoru przemysłowego); gdy wymaga tego dobro zbiorowości albo potrzeby produkcyjne danego zakładu pracy, urząd nadzoru przemysłowego może udzielić pozwolenia na pracę do 10 godzin dziennie i 54 godzin tygodniowo. Granice te nie mogą być przekroczone nawet w razie zbiegu różnych przyczyn, uzasadniających potrzebę przedłużenia czasu pracy. Jeżeli praca w jakichś dni tygodnia jest regularnie skracana, można rozłożyć nieprzepracowane godziny na inne dni w obrębie poprzedzającego lub następującego tygodnia. Rozłożenie to może być dokonane w okresie 5 tygodni, jeżeli strata czasu wynika ze święta partyjnego, zakładowego albo narodowego. Przy rozkładaniu nieprzepracowanych godzin na inne dni, dzienny czas pracy nie może przekroczyć 9 godzin. Za pracę w godzinach nadliczbowych należy się wynagrodzenie tylko młodocianym, pozostającym w stosunku pracy. Wynagrodzenie to wynosi, jeżeli władze nie postanowią inaczej, stawkę normalną z dodatkiem 25%.

Po pracy młodocianym przysługuje prawo do co najmniej 12-godzinnego odpoczynku. Czas ten w piekarniach, cukierniach oraz w przemyśle hotelowym może być dla młodocianych powyżej 16 lat skrócony do 10 godzin. Młodocianych nie wolno zatrudniać w czasie pomiędzy 8 wieczorem a 6 rano. W przemyśle hotelowym jednakże wolno zatrudniać młodocianych poniżej 16 lat do 9 wieczorem, powyżej 16 lat — do 11 wieczorem. W przypadkach szczególnych nadzór przemysłowy może zezwolić na zatrudnianie starszych młodocianych do północy; dziewczętom wolno pracować najwyżej do 10 wieczorem. Osobne przepisy regulują sprawę zatrudniania młodocianych w piekarniach i cukierniach. W zakładach, pracujących na kilka zmian, młodocianych powyżej 16 lat wolno zatrudniać do 11 wieczorem. W zakładach pracy, wreszcie, w których pracownicy narażeni są na wysoką temperaturę, nadzór przemysłowy może zezwolić na zatrudnianie w cieplejszych porach roku młodocianych przed 6 rano.

Po co najmniej 4 1/2 godzinach pracy młodocianym przysługuje prawo do odpoczynku. Długość przerw wynosi: po pracy do 6 godzin — 20 minut, do 8 godzin — 1/2 godziny, do 9 godzin — 3/4 godziny i powyżej 9 godzin — 1 godzinę. Za przerwy w pracy uważa się zaprzestanie roboty na co najmniej 15 minut. Podczas przerw w pracy wolno przebywać w miejscu pracy tylko w tym wypadku, gdy praca zostaje całkowicie przerwana i jakość wypoczynku nie dozna przez to

uszczerbku. Regułą jest wykorzystywanie odpoczynku w specjalnie do tego przeznaczonych pomieszczeniach; dopuszczalne jest wykonywanie w tym czasie ćwiczeń fizycznych. O ile wymaga tego wzgląd na zapewnienie lepszej ochrony pracy, urząd nadzoru przemysłowego może zezwolić na inne rozłożenie przerw w pracy.

Praca w dniu przedświąteczny powinna być kończona najpóźniej o godz. 2 w południe. Przepis ten, od którego jak i od poprzednich ustawa przewiduje czynienie szereg wyjątków, ma na celu umożliwienie młodocianym brania udziału w zebraniach organizacyj partyjnych, a w szczególności w pracach Hitler-Jugend. Abstrahując od motywacji wprowadzenia tego postanowienia, zaznaczyć należy, że jest ono nowością w prawodawstwie ochronnym Niemiec.

Zatrudnianie młodocianych w niedziele i święta jest wzbronione. Dopuszczalne jest zatrudnianie młodocianych powyżej 16 lat w zakładach o ruchu ciągłym; muszą oni wtedy otrzymać co drugą niedzielę do swej dyspozycji. W przemyśle restauracyjnym i hotelowym oraz w zakładach widowiskowych wolno zatrudniać młodocianych w niedziele z zastrzeżeniem, że zamiast niedziel będą mieli w tygodniu dzień wolny od zajęć, oraz że co czwartą niedzielę będą mieli dla siebie. Dalej, wolno zatrudniać młodocianych przy sprzedaży oraz przy lekkich pracach, związanych z ćwiczeniami sportowymi. Wykonywanie pracy jest ograniczone przy sprzedaży do 6 niedziel rocznie, przy sporcie — do 6 godzin dziennie. Gdy tego wymaga w sposób nagły dobro ogólne, albo gdyby przez to zakład pracy miał ponieść niepowetowaną szkodę — urząd nadzoru przemysłowego może zezwolić na zatrudnianie w niedziele młodocianych powyżej 16 lat. Pozwolenie to może dotyczyć najwyżej 6 niedziel na rok i najwyżej 2 po sobie następujących niedziel.

Przepisy o normalnym czasie pracy oraz o przerwach w pracy, odpoczynku niedzielnym i świątecznym, pracy nocnej i okresie przerwy pomiędzy normalnymi okresami pracy nie mają zastosowania do prac dorywczych, które muszą być natychmiast przedsięwzięte. Przywódca zakładu pracy musi zgłosić wykonywanie takich prac do wiadomości urzędu nadzoru przemysłowego.

Minister Pracy Rzeszy może zabronić wykonywania pewnych prac przez młodocianych ze względu na szkodliwość ich dla zdrowia lub moralności, albo wykonywanie ich uzależnić od spełnienia przepisanych warunków. Niezależnie od tego — w poszczególnych wypadkach urząd nadzoru przemysłowego może zabronić wykonywania niebezpiecznych prac, albo ich wykonywanie uzależnić od spełnienia określonych warunków.

Urlop przysługuje młodocianemu, który w danym roku kalendarzowym przepracował bez przerwy dłużej niż 3 miesiące w jednym zakładzie pracy. Młodociany nie posiada prawa do urlopu, jeżeli w danym roku już wykorzystał urlop w innym zakładzie pracy. Urlopu należy udzielić w miarę możliwości w okresie ferij szkolnych i w czasie obozu lub wędrowki Hitler-Jugend. Długość urlopu wynosi dla młodocianych poniżej 16 lat co najmniej 15 dni, dla starszych — 12 dni. Długość ta wzrasta do 18 dni roboczych, jeżeli młodociany spędza co najmniej 10 dni na obozie lub wędrowce Hitler-Jugend. Dla długości urlopu miarodajny jest wiek młodocianego na początku roku kalendarzowego.

Przywódcy zakładów pracy, którzy zatrudniają młodocianych, muszą prowadzić wykazy młodocianych oraz wywieścić przewidziane w ustawie obwieszczenia. Nad wykonaniem postanowień ustawy czuwają urzę-

dy nadzoru przemysłowego. Przepisy wykonawcze wydaje Minister Pracy Rzeszy — w porozumieniu z Wodzem Młodzieży Rzeszy oraz z Ministrem Gospodarki Rzeszy.

Praktyczne znaczenie tej ustawy zależne będzie od wykorzystywania przez władze przyznanych im praw do czynienia odchyłań od postanowień zasadniczych.

W. Iwaszkiewicz

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 20/VI—25/VII 1938 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	20—25/VI	27/VI—2/VII	Różnica %
Pszenica			
Berlin . . .	21:10	21:10	—
Praga . . .	171:30½	176:55	+ 3:0
Chicago . . .	2:84	2:82	— 0:8
Buenos Aires	3:02½	3:00	— 0:7
Liverpool . .	4:13	4:20	+ 1:6
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	5:16	4:97½	— 3:7
Ż y t o			
Berlin . . .	18:80	18:80	—
Praga . . .	138:12½	134:62½	— 2:6
Chicago . . .	2:11	2:08	— 1:5
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

O w i e s

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	124:20	128:20	+ 3:2
Chicago . . .	2:07	2:01	— 2:9
Buenos Aires	2:05½	2:03½	— 1:0
Liverpool . .	4:30	4:30	—
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2:55	2:55	—

Jęczmień browarny

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	137:00	—	—
Chicago . . .	—	—	—
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

BIBLIOGRAFIA

„LUDWIK KRZYWICKI”. — PRACA ZBIOROWA, POŚWIĘCONA JEGO ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI.—Wydawcy na wstępie tej olbrzymiej monografii zaznaczają, że: „głównym powodem, dla którego podjęliśmy wydanie książki o Ludwiku Krzywickim, jest potrzeba serca”, bowiem „Ludwik Krzywicki jest symbolem, który chciał i umiał złączyć swoje wysiłki z wyzwoleniczym ruchem mas pracujących, z ich walką o urzeczywistnienie ideałów sprawiedliwości społecznej”.

Ludwik Krzywicki znakomity socjolog, ekonomista i antropolog, napisał w ciągu swej blisko 60-letniej działalności naukowej (ur. w 1859 r.) ogromną ilość dzieł, artykułów, broszur. Spośród nich wybija się na jedno

z pierwszych miejsc kapitalne dzieło pt. „Kwestia rolna”, które ukazało się w 1903 r.— w okresie ostrych sporów teoretycznych na temat tych zagadnień. Do dziś praca ta posiada walory dzieła o wielkiej świeżości i śmiałości myśli oraz głębokim, rzetelnym podejściu do poruszanych zagadnień. Jako antropolog wydał szereg niezwykle cennych dzieł: „Charakterystyka fizyczna ludności ziem polskich i dzielnic ościennych”, „Kurpie”, „Żmudź starożytna”, „Ustroje społeczno-gospodarcze w okresie dzikości i barbarzyństwa”, wreszcie — znajdujące się w opracowaniu kapitalne dzieło pt. „Horda pierwotna”.

Omawiane wydawnictwo zbiorowe zawiera m. in. następujące artykuły: K. Krzeczowski—„Zarys życia i pracy Ludwika Krzywickiego”, M. Birzyski—„Stosunki L.

Krzywickiego z działaczami ruchu społecznego litewskiego na pocz. XX w.”, A. Grodka—„Krzywicki jako historyk rozwoju gospodarczego”, Prof. E. Lipińskiego—„Ludwik Krzywicki—teoretyk ekonomii”, Józefa Poniałowskiego—„Ludwika Krzywickiego „Kwestia rolna”, Kazimiery Zawistowicz—„Zasługi Ludwika Krzywickiego dla ludoznawstwa polskiego” itp. We wszystkich tych pracach zobrazowana została dotychczasowa wielostronna działalność znakomitego uczonego oraz podkreślone jego wielkie zasługi dla nauki polskiej. W zakończeniu książki podana jest możliwie dokładna bibliografia prac L. Krzywickiego, obejmująca imponującą ilość pozycji.

Omawiane dzieło ukazało się nakładem Instytutu Gospodarstwa Społecznego.

St. L.

P R Z E D R U K D O Z W O L O N Y , L E C Z Z P O D A N I E M Ź R Ó D Ł A

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **Z A GRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, ½ str. — 200, ¼ str. — zł 125, ⅛ str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, ¼ str. — zł 80, ⅛ str. — zł 70, ⅜ str. — zł 55, ⅙ str. — zł 40, ⅓ str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Sprawozdanie Likwidacyjne Komisji Likwidacyjnej

Towarzystwa Akcyjnego Cukrowni Młodzieszyn Fabryczny

Likwidacja Towarzystwa Akcyjnego Cukrowni Młodzieszyn Fabryczny została uchwalona przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów tegoż Towarzystwa w dn. 20 (dwudziestym) lipca roku 1920 (tysiąc dziewięćset dwudziestego), przy czym do Komisji Likwidacyjnej wybrani wówczas zostali: Michał Lubiński, Stanisław Ciechanowski, Jan Mazurkiewicz, Rafał Alfred Rafałowicz, Andrzej Rotwand i jako zastępcy: Michał Tabęcki i Jan Wortman. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dniu czwartym marca roku ubiegłego (1937) dokonało wyboru nowego składu Komisji Likwidacyjnej w osobach: Stefana Dąbrowskiego, Stanisława Grzybowskiego i Andrzeja Rotwanda.

Ogłoszeniami zamieszczonymi w „Monitorze Polskim”: Nr 273 z dn. 23 listopada 1936 r., Nr 289 z dn. 12 grudnia 1936 r. i Nr 303 z dn. 31 grudnia 1936 r. oraz w „Polsce Gospodarczej”: Nr 48 z dn. 28 listopada 1936 r., Nr 50 z dn. 12 grudnia 1936 r. i Nr 1 z dn. 2 stycznia 1937 r. Komisja Likwidacyjna wezwała wierzycieli Spółki do zgłoszenia swych roszczeń w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia. Roszczeń do Towarzystwa nikt nie zgłosił, podług zaś ksiąg Towarzystwa i podług wiadomości Komisji Likwidacyjnej Towarzystwo żadnych wierzycieli nie ma. Z realizacji majątku Towarzystwa osiągnięto brutto złotych 27 235 31 (dwadzieścia siedem tysięcy dwieście trzydzieści pięć groszy trzydzieści jeden), koszty likwidacji wyniosły złotych 10 727 60 (dziesięć tysięcy siedemset dwadzieścia siedem groszy sześćdziesiąt), spisano na straty złotych 771 (siedem groszy siedemdziesiąt jeden), razem zł 10 735 31 (dziesięć tysięcy siedemset trzydzieści pięć groszy trzydzieści jeden), osiągnięto więc z likwidacji netto zł 16 500 (szesnaście tysięcy pięćset). Ponieważ ogólna ilość akcji wynosi 1 500 (tysiąc pięćset) sztuk, przeto na każdą akcję przypada po złotych 11 (jedenaście).

Wyplacono akcjonariuszom na 1 154 (tysiąc sto pięćdziesiąt cztery) sztuk akcji złotych 12 694 (dwanaście tysięcy sześćset dziewięćdziesiąt cztery), złożono do depozytu sądowego na 346 (trzysta czterdzieści sześć) sztuk akcji zł 3 806 (trzy tysiące osiemset sześć), razem jak wyżej zł 16 500 (szesnaście tysięcy pięćset). Z powyższego wynika, że majątek Towarzystwa został całkowicie zlikwidowany i podzielony, a wskutek tego likwidację należy uznać za ukończoną i Spółkę za ulegającą wykreśleniu z rejestru handlowego. 1546

Rada Banku Handlowo-Przemysłowego w Włocławku

SPÓŁKA AKCYJNA

komunikuje, że Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki w dn. 15 lipca 1937 r. uchwaliło

powiększyć kapitał akcyjny Spółki o zł 300 000

do pierwotnej wysokości zł 500 000 przez wypuszczenie 3 000 sztuk akcji nowej emisji po zł 100 nomin. wart. każda. Akcje nowej emisji zostały zaoferowane dotychczasowym akcjonariuszom zgodnie z art. 436 K. H. w drodze trzykrotnych ogłoszeń.

Obecnie Rada Banku po raz ostatni — po myśli art. 437 K. H. — wzywa niniejszym PP. Akcjonariuszy do subskrypcji nierozzebranych jeszcze akcji nowej emisji i pełnej wpłaty po zł 100 za akcję, które przyjmowane będą w lokalu Spółki ul. Cyganka 19 we Włocławku w terminie do dn. 5 sierpnia 1938 r. Po tym terminie Rada Banku przydzieli nieobjęte akcje według własnego uznania.

Jeżeli do dn. 12 września 1938 r. nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania, zapisujący się na akcje przestają być zapisem związani, uiszczono zaś wpłaty ulegają zwrotowi. 1551

III OGŁOSZENIE

Zamierzamy mającemu się odbyć wkrótce Nadzwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu zaproponować

połączenie majątku banku

Górnośląski Bank Związkowy, Sp. Akc., Chorzów I

z naszym majątkiem.

Agrar- und Commerzbank, Spółka Akc. w Katowicach

1510-26-27-28

W dniu 23 czerwca 1938 r. odbyło się we Lwowie XXI Walne Zgromadzenie Spółki Akcyjnej

„Branka“ Fabryka Cukrów, Czekolady i Kakao

we Lwowie

na którym uchwalono:

1) przedłożone sprawozdanie Zarządu oraz bilans za 1937 r. przyjąc do wiadomości, 2) udzielić pokwitowania władzom Spółki za ten okres, 3) by podwyżka kapitału zakładowego, uskuteczniła w maju 1937 r., partycypowała w dywidendzie od 1 stycznia 1938 r., 4) wykazaną nadwyżkę w kwocie zł 299 828 67, rozdzielić jak następuje: zł 75 000 jako 7½% dywidendę, zł 19 623 11 jako 10% tantiemy dla Rady Nadzorczej, zł 90 000 na zwiększenie funduszu zapasowego, zł 60 000 na zasilenie konta wydatków 1937 r., zł 55 205 56 przenieść na rok 1938, razem zł 299 828 67, 5) wybrać ponownie PP. Dra Jakuba Reicha i Bena Brandstaettera na członków Rady Nadzorczej na okres 3-letni, 6) wybrać ponownie PP. Feliksa Łanowskiego, Dra Jakóba Mehrera, Ludwika Schumera, Henryka Süssera oraz P. Dra Karola Zippera na członków Komisji Rewizyjnej na rok 1938.

Bilans za 1937 r.

STAN CZYNNY. — Nieruchomości zł 862 641 74; Maszyny i urządzenia zł 1 562 483 86; Gotowizna zł 108 588 55; Papiery wartościowe zł 262 334 10; Weksle w portfelu i inkasie zł 383 211 09; Fabrykaty i surowce zł 857 577 22; Dłużnicy zł 857 364 06; Wątpliwe pretensje zł 20 732 73; Rachunek przechodni zł 5 218 04; Gwarancje zł 658 313 95; **Razem zł 5 578 465 34.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne zł 2 110 000 00; Kapitał amortyzacyjny zł 1 497 652 34; Wierzyciele zł 531 912 69; Rachunek przechodni zł 30 757 69; Rezerwy zł 450 000 00; Przeniesienie z 1936 r. oraz zysk z 1937 r. zł 299 828 67; Gwarancje zł 658 313 95; **Razem zł 5 578 465 34.**

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Zużyte surowce zł 2 773 888 12; Koszty fabrykacji zł 826 860 79; Koszty administracyjne zł 150 141 66; Koszty ogólne zł 154 268 37; Koszty sprzedaży zł 417 476 40; Koszty kredytów zł 16 526 80; Ubezpieczenia społeczne zł 65 524 14; Podatki i należności skarbowe zł 229 191 90; Premie obrotowe zł 69 643 64; Nieściągalne pretensje zł 45 158 26; Różnice kursowe zł 247 68; Amortyzacja zł 113 578 49; Straty na ruchom. i nieruchomościach zł 38 691 40; Rezerwa na nieprzewidziane straty zł 50 000 00; Pozostałość z 1936 r. oraz zysk z 1937 r. zł 299 826 67; **Razem zł 5 251 026 32.**

MA. — Nadwyżka z 1936 r. zł 53 597 66; Odsetki z papierów państwowych zł 6 261 00; Rachunek gotowych wyrobów zł 5 172 546 56; Dochód z realności zł 4 508 66; Wpływ z odpisanych pretensyj zł 14 112 44; **Razem zł 5 251 026 32.** 1544

II OGŁOSZENIE

Likwidator Towarzystwa Przemysłowego „Polromania“

Spółka Akcyjna w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 19 lipca 1938 r. o godz. 9 w lokalu Zarządu Tow. Starachowickich Zakładów Górniczych S. A. w Warszawie przy ul. Wareckiej Nr 15 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania likwidacyjnego i ostatecznego obrachunku likwidatora, zatwierdzenie tychże oraz udzielenie likwidatorowi pokwitowania z wykonanych obowiązków w okresie likwidacji Spółki;
- 3) Powzięcie uchwały w sprawie ukończenia likwidacji Spółki.

PP. Akcjonariusze będą mogli wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia będą zapisani do księgi akcyjnej, znajdującej się w Biurze Zarządu Towarzystwa Starachowickich Zakładów Górniczych S. A. w Warszawie, przy ul. Wareckiej Nr 15.

1533-27-28

Przemysłowo - Handlowe Zakłady Chemiczne Ludwik Spiess i Syn
Spółka Akcyjna, Warszawa

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — 1) Majątek stały: Place zł 3 385 273'44; Budynki zł 5 020 403'95; Maszyny i aparaty zł 1 964 595'59; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 855 487'68; 2) Majątek płynny: Gotówka w kasie i w bankach zł 386 092'12; Waluty obce zł 161'38; Weksle w portfelu i w inkasie zł 312 972'38; Papiery procentowe zł 27 217'00; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 687 824'50; Surowce i materiały pomocnicze zł 614 148'23; Półfabrykaty zł 199 644'27; Gotowe wyroby i towary zł 2 746 996'97; Dłużnicy zł 3 169 986'41; Należności rolnicze z układów konwersyjnych na Bank Akceptacyjny zł 2 584 635'42; Akcepty Banku Akceptacyjnego w portfelu zł 121 060'00; Sumy przechodnie zł 22 029'13; Akcje własne do umorzenia zł 401 584'75; **Razem zł 22 500 113'22.**

Pozycje pozabilansowe. — Różni za kaucje i gwarancje hipoteczne zł 2 880 476'55; Różni za obligo wekslowe zł 3 857 797'16.

STAN BIERNY. — 1) Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 8 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 930 733'16; Kapitał specjalny rezerwowy zł 699 771'40; 2) Kapitał amortyzacyjny zł 3 112 812'27; 3) Zobowiązania: Wierzyciele zł 5 581 033'22; Rezerwa na dodatkowe wynagrodzenie pracowników zł 122 834'65; Rezerwa na podatki skarbowe zł 508 255'92; Bank Akceptacyjny zł 2 496 591'00; Sumy przechodnie zł 46 759'67; Pozostałość zysku z 1935/36 r. zł 261 351'53; Zysk netto zł 739 970'40; **Razem zł 22 500 113'22.**

Pozycje pozabilansowe. — Kaucje i gwarancje hipoteczne zł 2 880 476'55; Obligo wekslowe zł 3 857 797'16.

Rachunek strat i zysków

DEBET. — Koszty administracji ogólnej zł 338 410'00; Koszty fabrykacji zł 945 968'70; Koszty sprzedaży zł 1 841 947'59; Koszty handlowe zł 1 425 598'16; Koszty kredytów zł 261 472'72; Podatki państwowe i komunalne zł 278 851'61; Świadczenia socjalne zł 92 862'74; Utrzymanie kuchni i herbaciarni dla pracowników zł 24 745'82; Wydatki na cele ogólnospołeczne zł 13 405'16; Strata na odbiorach aptecznych i nawozowych zł 396 356'66; Strata na inwestycjach zł 39 402'16; Strata na odsetkach od układów nawozowych zł 28 193'88; Razem zł 5 687 215'20; Amortyzacja zł 255 677'45; Rezerwa na podatki skarbowe zł 400 000'00; Zysk netto zł 739 970'40; **Razem zł 7 082 863'05.**

KREDYT. — Zysk brutto na produkcji i handlu zł 6 868 541'64; Odzyskane należności zł 17 227'67; Różnice kursowe zł 913'49; Różne zł 250'00; Nadwyżka amortyzacji za 1926/27 zł 2 720'01; Różnica na umorzonych akcjach zł 193 210'24; **Razem zł 7 082 863'05.**

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki Akcyjnej „Providentia“
Towarzystwo Powiernicze i Gestyjne w Polsce**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 28 lipca 1938 r. o godz. 17 w siedzibie Spółki w Warszawie przy al. Ujazdowskiej 37, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie za rok operacyjny 1937; 2) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1937 r.; 3) Udzielenie absolutorium władzom Spółki za 1937 r.; 4) Wybory władz Spółki; 5) Sprawa wpłaty dalszych rat na kapitał akcyjny; 6) Wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni dopełnić formalności, przepisanych art. 399 Kod. Handl. 1562-28-29

**PODRÓŻUJCIE
SAMOLOTAMI**

Odol Cie, Spółka Akcyjna, Lwów

Bilans per 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA		zł
I. Majątek stały:		
1) R-k inwentarza		134 959'65
2) R-k prawa używania marki		25 000'00
II. Rachunek udziałów		
		10 000'00
III. Majątek płynny:		
1) R-k kasy		15 432'13
2) R-k rymes		13 893'48
3) R-k banków (P. K. O.)		11 448'53
4) R-k dłużników		531 861'59
5) R-k zapasów		289 937'72
6) R-k materiału reklamowego		12 768'18
7) R-k papierów wartościowych		19 300'00
8) Wydatki, dotyczące okresu przyszłego		21 196'80
IV. Rachunek strat i zysków:		
Strata z ubiegłych lat	zł 79 259'85	
Zvsk w roku 1937	zł 29 086'48	50 173'37
		<u>1 135 971'45</u>

PASYWA		zł
I. R-k kapitału akcyjnego		
		600 000'00
II. R-k funduszu rezerwowego		
		3 000'00
III. Zobowiązania:		
1) Wierzyciele		452 600'22
2) Zobowiązania, dotyczące okresu przyszłego		80 371'23
		<u>1 135 971'45</u>

Rachunek strat i zysków per 31 grudnia 1937 r.

		zł
Koszty produkcji		616 154'98
Koszty administracji		93 103'99
Koszty zastępców		90 737'49
Koszty wysyłki towarów		38 263'29
Koszty odsetek i prowizji bankowej		24 557'02
Koszty reklamy		237 572'19
Koszty amortyzacji		14 401'95
Zvsk w roku 1937		29 086'48
		<u>1 143 877'39</u>
Dochód ze sprzedaży		
		<u>1 143 877'39</u>
		<u>1 143 877'39</u>

1573

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Przemysłowo-Handlowe Zakłady Chemiczne Ludwik Spiess i Syn

niniejszym zawiadamia, że na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki, odbytym w Warszawie w dn. 25 czerwca 1938 r., powzięta została uchwała

obniżenia kapitału akcyjnego Spółki o zł 500 000 tj. do zł 7 500 000, przez umorzenie skupionych 5 000 sztuk akcji Spółki.

Wobec powyższej uchwały i zgodnie z wymogami art. 411 § 1 Kodeksu Handlowego, Zarząd niniejszym wzywa wierzycieli Spółki, aby, jeżeli nie zgadzają się na obniżenie, wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego (III) ogłoszenia. 1561-28-30-32

I OGŁOSZENIE

Zarząd Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska“, Sp. Akc. w Warszawie Świętojańska 4

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że od dn. 1 sierpnia b. r. uskuteczniiana będzie w lokalu Spółki w dniu powszednie między godz. 10 rano a 12 pp.

zamiana świadectw tymczasowych na akcje oraz wymiana dawniejszych akcji markowych na akcje złotowe w stosunku 1 akcji 100-złotowej za 40 dawniejszych akcji 500 markowych, zgodnie z Rejestrem Handlowym R. H. B. XLII — 6133 z dn. 24. VII 1930 r. 1572-28-30

Lubelski Syndykat Rolniczy, Spółka Akcyjna

w l i k w i d a c j i

Lublin, Krakowskie Przedmieście Nr 68

Bilans w dn. 31/XII 1937 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
w dn. 17 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Nieruchomości: place zł 516 801'80, budynki gospodarcze zł 998 891'27, urządzenia techniczne zł 78 903'00 = zł 1 594 596'07 Budowle na gruntach dzierżawnych: budynki gospodarcze zł 50 668'58, urządzenia techniczne zł 37 820'40 = zł 88 488'98; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 8 555'00, b) martwy zł 160 049'53; II. Majątek płynny: Kasa zł 18 333'80; Banki zł 47 482'52; Papiery % zł 2 458'00; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 2 025'00; Weksle w portfelu zł 5 512'45; Weksle w inkasie zł 258 033'45; Towary zł 608 388'64; Transakcje zbożowe na giełdzie — remanent zł 9 628'00; Dłużnicy: Należności zabezp. hipotecznie zł 890'00; Odbiorcy zł 262 756'14; Dostawcy zł 67 336'92; Różni zł 18 678'60; Weksle protestowane zł 105 568'22; Dłużnicy w rewindykacji zł 2 903'25; Inne: Awanse pracowników zł 8 108'26; Kaucje i depozyty zł 1 802'00; Weksle protestowane, pokryte przez wystawców zł 7 000'00; Weksle grzeźnościowe w proteście zł 47 008'00; III. Sumy przechodnie: a) wydatki dotyczące okresu przyszedłego zł 3 661'33, b) inne zł 6 674'94 = zł 10 336'27, razem zł 3 335 939'10; IV. Straty z lat ubiegłych zł 4 432 632'26; **Ogółem zł 7 768 571'36.**

Sumy pozabilansowe. — Weksle w dyskoncie zł 190 438'07; Dłużnicy za żyro-weksle zł 32 000'00; Różni za papiery procentowe w zastawie zł 1 595'00; Towary konsygnacyjne zł 49 985'57; Różni za towary konsygnacyjne zł 298'50; Towary komisowe zł 31'72; Różni za zastawy zł 164 769'52; Różni za akcepty gwarancyjne (24 szt.) zł 24'00; Różni za kaucje hipoteczne zł 2 107 164'00 = zł 2 546 306'38.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 200 000'00; Kapitał zasobowy zł 149 085'10; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 909 177'25, dopisano w roku sprawozdawczym zł 28 593'33, odpisano w roku sprawozdawczym zł 12 705'72 = zł 925 064'86; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Akcepty zł 126 110'00; Banki zł 3 340 644'07; Pożyczki hipoteczne zł 2 234'40; Izba Skarbowa: rk. I zł 16 789'27, rk. II zł 76 959'17, rk. III zł 9 759'70; Dostawcy zł 1 239 502'27; Odbiorcy zł 76 448'28; Weksle protestowane zł 1 244'47; Dłużnicy w rewindykacji zł 1 631'42; Różni zł 301 365'99; Kaucje i depozyty zł 2 072'40; Różni za wpłaty na weksle zł 8 884'18; Weksle grzeźnościowe zł 55 008'00; Awanse pracowników zł 6 217'25; Dywidenda niepodniesiona zł 18 891'69; IV. Sumy przechodnie: a) wpłaty na weksle płatne w 1938 r. zł 2 296'00, b) wydatki operacyjne, opłacone w 1938 r. zł 1 270'42, c) gratyfik. kierown. filij i remuneracja pracowników zł 45 027'00, d) inne zł 28 980'57 = zł 67 573'99; V. Zysk netto za 1937 r. zł 143 084'85; **Ogółem zł 7 768 571'36**

Sumy pozabilansowe.—Obligo weksli w dyskoncie zł 190 438'07; Żyro-weksle zł 32 000'00; Papiery procentowe w zastawie zł 1 595'00; Dostawcy za towary konsygnacyjne zł 50 284'07; Komitenci zł 31'72; Towary w zastawie zł 164 769'52; Akcepty gwarancyjne (24 szt.) zł 24'00; Kaucje hipoteczne zł 2 107 164'00 = zł 2 546 306'38.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

STRATY. — Koszty handlowe zł 269 214'67; Patenty, podatki i świadczenia socjalne zł 91 246'59; Procenty zł 72 370'07; Koszty sądowe zł 3 115'79; Amortyzacja zł 28 593'33; Administracja nieruchomości zlikwidowanych filij zł 5 997'87; Różne: odpisane należności zł 28 859'62, strata na sprzedanych i zniszczonych ruchomościach, budynkach i inwentarzu żywym zł 14 615'41, gratyfikacje kierowników filij i bilansowe buchalt. zł 15 027'00, remuneracja dyrekcji i pracowników zł 20 000'00, rezerwa na podatek dochodowy zł 7 084'00, inne zł 10 415'10, razem zł 566 539'45; Zysk netto zł 143 084'85; **Ogółem zł 709 624'30.**

ZYSKI. — Zysk brutto na towarach zł 467 446'82; Transakcje zbożowe na giełdzie zł 21 733'53; Prowizje komisowe zł 11 609'76; Procenty zł 45 848'40; Administracja nieruchomości zlikwidowanych filij za lokal zł 10 207'77; Różne: odzyskane należności zł 9 538'27, agentura Tow. Ubezpieczeń „Florjanka” zł 6 029'99, lokal i dzierżawa magazynów zł 10 661'89, odpisana

amortyzacja sprzedanych i zniszczonych ruchomości, rozebranych budynków i na padłym i sprzedanym inwentarzu żywym zł 12 705'72, inne zł 5 272'73, bonifikaty i umorzenia zł 108 756'42; **Ogółem zł 709 624'30.**

Zestawienie zysku brutto na towarach

WINIEN. — Remanent towarów na 1 I 1937 r. zł 563 319'65; Zakup zł 3 174 070'26; Opakowanie zł 4 947'89; Przewozy zł 359 768'28; Prowizje zł 14 010'52; Koszty dodatkowe zł 9 102'84; Robocizna zł 89 057'02 Utrzymanie koni i taborów zł 42 197'49; Razem zł 4 256 473'95; Zysk brutto zł 467 446'82; **Ogółem zł 4 723 920'77.**

MA. — Sprzedaż zł 4 115 532'13; Remanent towarów w dn. 31/XII 1937 r. zł 608 388'64; **Ogółem zł 4 723 920'77.** 1543

Bank Dyskontowy Warszawski, Spółka Akcyjna

Bilans netto w dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY.—Kasa i sumy do dyspozycji zł 3 304 253'23; Waluty zagraniczne zł 103 476'60; Papiery wartościowe zł 824 631'68; Papiery wartościowe ustawowego kapitału zapasowego zł 2 541 004'86; Udziały konsorcjalne zł 6 600 694'64; Banki krajowe zł 231 562'62; Banki zagraniczne zł 3 033 874'70; Dyskonto zł 20 534 336'15; Protesty zł 965 087'53; Kredyty w rachunkach bieżących zł 11 071 882'70; Pożyczki terminowe zł 9 670 552'90; Kredyty akceptacyjne i rembursowe zł 971 046'75; Nieruchomości zł 4 679 500'00; Różne rachunki zł 873 729'17; **Suma bilansowa zł 65 465 633'53.**

Dłużnicy z tytułu gwarancji zł 3 356 951'36; Inkaso zł 11 882 148'27.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 10 000 000'00; Kapitały rezerwowe zł 3 265 000'00; Fundusz amortyzacyjny nieruchomości zł 846 795'00; Wkłady zł 18 260 429'60; Rachunki bieżące zł 17 013 449'25; Różne natychmiast płatne zobowiązania zł 486 253'59; Banki krajowe zł 2 646 019'04; Banki zagraniczne zł 2 080 639'21; Redyskonto weksli zł 9 025 071'63; Zastaw walorów zł 2 069'00; Zobowiązania z tytułu kredytów akceptacyjnych i rembursowych zł 971 046'75; Różne rachunki zł 626 285'70; Procenty pobrane na 1938 r. zł 133 278'79; Zysk zł 109 295'97; **Suma bilansowa zł 65 465 633'53.**

Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji zł 3 356 951'36; Różni za inkaso zł 11 882 148'27.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Procenty i prowizje wypłacone zł 1 880 103'16; Koszty handlowe: a) wydatki osobowe zł 2 290 624'67, b) emerytury i świadczenia socjalne zł 400 985'91, c) wydatki rzeczowe zł 413 574'44, razem zł 3 105 185'02; Podatki zł 172 494'93; Amortyzacja nieruchomości zł 46 795'00; Odpisy zł 948 533'27; Różne zł 17 726'65; Zysk zł 109 295'97; **Ogółem zł 6 280 134'00.**

MA. — Pozostałość zysków z lat ubiegłych zł 52 749'55; Procenty i prowizje pobrane zł 4 734 683'38; Różnice kursowe zł 168 029'33; Różne zyski zł 1 229 077'93; Dochody z nieruchomości zł 69 462'98; Zwrot sum, dawniej odpisanych zł 26 130'83; **Ogółem zł 6 280 134'00.** 1545

Jeneralna Kompania Przemysłu Przędzalnianego

Towarzystwo Anonimowe Zakładów Allart, Rousseau i S-ka

(dawniej Leon Allart i S-ka)

z kapitałem fr. fr. 40 025 000

zaprasza swoich akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE OGÓLNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się we wtorek dn. 26 lipca 1938 r. o godz. 15 w siedzibie Towarzystwa w m. Roubaix, 152 Grande Rue (Francja).

Porządek dzienny:

Sprawozdanie Rady Zarządu i rewizora rachunkowości; sprawdzenie i zatwierdzenie rachunków roku operacyjnego 1937/38; udzielenie absolutorium Radzie Zarządu; ustalenie dywidendy; częściowe statutowe odnowienie Rady Zarządu; zatwierdzenie i uprawnienie, przewidziane w art. 40 ustawy z dn. 24 lipca 1867 r.; nominacja rewizorów rachunkowości i ustalenie ich wynagrodzenia; wolne wnioski. 1547

„Polropa“ Naftowa Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1934 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Prawa naftowe zł 532 782'33; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 136 372'96; Papiery procentowe zł 576'00; Dłużnicy różni zł 57 750'00; III. Strata zł 67 307'36; **Razem zł 794 788'65.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 600 000'00; Kapitał rezerwowy zł 4 831'25; II. Zobowiązania: Wierzyciele różni zł 114 042'40; III. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 75 915'00; **Razem zł 794 788'65.**

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — 1) Koszty ogólne zł 14 918'60; 2) Podatki państwowe i komunalne zł 359'65; 3) Przeniesienie straty z lat ubiegłych zł 52 029'11; **Razem zł 67 307'36.**

MA. — 1) Strata: a) z lat ubiegłych zł 52 029'11, b) z roku bieżącego zł 15 278'25, suma zł 67 307'36; **Razem zł 67 307'36.**

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1935 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Prawa naftowe zł 532 782'33; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 122 612'93; Papiery procentowe zł 946'00; Dłużnicy różni zł 57 750'00; III. Strata zł 82 141'99; **Razem zł 796 233'25.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 600 000'00; Kapitał rezerwowy zł 4 831'25; II. Zobowiązania: Wierzyciele — różni zł 115 802'00; III. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 75 600'00; **Razem zł 796 233'25.**

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — 1) Koszty ogólne zł 14 563'18; 2) Podatki państwowe i komunalne zł 294'45; 3) Przeniesienie straty z lat ubiegłych zł 67 307'36; **Razem zł 82 164'99.**

MA. — 1) Odsetki zł 23'00; 2) Strata: a) z lat ubiegłych zł 67 307'36, b) z roku bieżącego zł 14 834'63, suma zł 82 141'99; **Razem zł 82 164'99.**

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Prawa naftowe zł 532 782'33; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 117 866'84; Papiery procentowe zł 1 096'00; Dłużnicy zł 33 802'77; III. Strata zł 105 812'27; **Razem zł 791 360'21.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 600 000'00; Kapitał rezerwowy zł 4 831'25; II. Kapitał amortyzacyjny zł 21 311'29; III. Zobowiązania: Wierzyciele — różni zł 99 985'67; IV. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 65 232'00; **Razem zł 791 360'21.**

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — 1) Koszty ogólne zł 12 864'24; 2) Podatki państwowe i komunalne zł 425'75; 3) Amortyzacja praw naftowych zł 21 311'29; 4) Przeniesienie straty z lat ubiegłych zł 82 141'99; **Razem zł 116 743'27.**

MA. — 1) Odsetki zł 26'00; 2) Różnice kursowe zł 10 905'00; 3) Strata: a) z lat ubiegłych zł 82 141'99, b) z roku bieżącego zł 23 670'28, suma zł 105 812'27; **Razem zł 116 743'27.**

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Prawa naftowe zł 533 782'33; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 117 911'94; Papiery procentowe zł 1 096'00; Dłużnicy zł 9 888'65; III. Strata zł 128 420'98; **Razem zł 791 099'90.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 600 000'00; Kapitał rezerwowy zł 4 831'25; II. Kapitał amortyzacyjny zł 42 662'58; III. Zobowiązania: Wierzyciele — różni zł 89 156'07; IV. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 54 450'00; **Razem zł 791 099'90.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — 1) Podatki państwowe i komunalne zł 348'50; 2) Koszty ogólne zł 11 757'52; 3) Amortyzacja praw naftowych zł 21 351'29; 4) Przeniesienie straty z ubiegłego roku zł 105 812'27; **Razem zł 139 269'58.**

MA. — 1) Odsetki zł 48'60; 2) Różnice kursowe zrealizowane zł 10 800'00; 3) Strata zł 128 420'98; **Razem zł 139 269'58.**

1569

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego „Chemimetal“ w Krakowie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 38 024'58; Budynki: a) fabryczne zł 467 215'07, b) gospodarcze zł 7 291'77, c) mieszkalne zł 225 699'12, razem zł 700 205'96; Urządzenia techniczne napędowe zł 362 415'80; Urządzenia laboratoryjne zł 1 505'94; Maszyny zł 378 174'59; Ruchomości zł 63 777'85; Samochody zł 54 478'05; Wozy zł 4 229'58; Prawa markowe (nabyte w latach 1934/1935) zł 50 000'00; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 5 191'61, P. K. O. zł 3 903'55, razem zł 9 095'16; Papiery procentowe zł 13 200'00; Weksle w portfelu zł 4 249'50; Udział w innym przedsiębiorstwie zł 2 741'25; Materiały: a) surowce zł 127 218'45, b) pomocnicze i pedne zł 16 321'66; Półfabrykaty zł 81 265'78; Towary gotowe zł 94 763'58; Razem zł 319 569'47; Dłużnicy: a) akcjonariusze zł —, b) odbiorcy zł 170 930'93, c) dostawcy zł 2 308'59, d) różni zł 131 339'21, e) wątpliwe należności: 1) weksle protestowane zł 4 553'56, 2) inne zł 9 374'91, razem zł 318 507'20; Wydatki dotyczące okresu przyszłego zł 4 850'63; **Ogółem aktywa zł 2 325 025'56.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za zryta na wekslach różnym zł 61 717'58; Gwarancja zł 16 000'00.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 500 000'00; Fundusz rezerwowy: a) saldo z ubiegłego roku zł 151 110'58, b) dopis w roku sprawozdawczym — zysk 8% z 1936 r. zł 2 392'62, razem zł 153 503'20; Specjalny fundusz rezerwowy I: a) saldo bilansu otwarcia zł 31 379'16, b) dopis — zysk z 1936 r. zł 27 515'15, razem zł 58 894'31, c) odpis dywidendy zł 50 000'00, razem zł 8 894'31; Specjalny fundusz rezerwowy II zł 191 626'47; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z ubiegłego roku zł 893 370'87, b) minus sprzedaż samochodu zł 1 500'00, razem zł 891 870'87, c) dopisy w roku sprawozdawczym zł 84 601'49, razem zł 976 472'36; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty zł 83 921'13, b) banki zł 97 966'00, c) zaległe podatki zł 7 428'20, d) dostawcy zł 172 320'19, e) odbiorcy zł 5 736'50, f) różni zł 120 451'48, razem zł 487 823'50; Dochody dotyczące okresu przyszłego zł 2 000'00; Zysk z 1937 r. zł 4 705'72; **Ogółem pasywa zł 2 325 025'56.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za zryta na wekslach różnym zł 61 717'58; Gwarancja zł 16 000'00.

Ogólna suma zobowiązań zagranicznych zł 5 061'60.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty ogólne administracji i różnych opłat (podatki) zł 112 907'80; Koszty fabrykacji zł 369 500'93; Koszty sprzedaży zł 472 363'12; Koszty kredytu zł 26 080'70; Różnice kursowe zł 206'17; Straty na dłużnikach zł 4 036'57; Odpisy amortyzacyjne zł 84 601'49; Zysk za 1937 r. zł 4 705'72; **Razem zł 1 074 402'50.**

MA. — Rachunek towarów zł 1 074 402'50.

1576

I OGŁOSZENIE

Likwidatorzy firmy „Tissages et Manufacture de Soieries“ „Tkalnia i Manufaktura Jedwabi“, Spółka Akcyjna

mającej siedzibę w Warszawie przy ul. Leszno 12, zawiadamiają

o otwarciu likwidacji tej firmy

i wzywają wierzycieli do zgłoszenia swych wierzytelności w ciągu 6 miesięcy od daty trzeciego ogłoszenia w siedzibie Spółki.

Likwidatorzy: Ludwik Wachtel, Natan Reinhertz, Henryk Sulkes. 1563

OGŁOSZENIE LIKWIDATORÓW

o ukończeniu likwidacji

Spółki Akcyjnej w likwidacji Kolej L. Okalna Drohobycz — Truskawiec

Likwidatorzy Spółki Akcyjnej w likwidacji „Kolej Lokalna Drohobycz — Truskawiec“

ukończyli likwidację Spółki

a majątek Spółki rozdzielony został w ten sposób, że za każdą akcją wypłacono po zł 632'83.

1552

Likwidatorzy

Zakłady Przemysłowe H. B. Raabe, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 129 000'00; Budynki: fabryczne zł 172 422'46, gospodarcze zł 15 482'62, mieszkalne zł 54 199'73, razem zł 242 104'81; Urządzenia techniczne zł 421 594'32; Inwentarz zakł. i biur.: żywy zł 1 350'00, martwy zł 27 426'99, razem zł 28 776'99; Razem zł 821 476'12; Majątek płynny: Gotówka w kasie i w bankach zł 12 443'22; Akcje i udziały w przedsiębiorstwach innych zł 6 850'00; Weksle w portfelu zł 57 107'41; Razem zł 76 400'63; Materiały: surowce zł 118 277'57, pomocnicze i pędne zł 33 639'84, półfabrykaty zł 101 613'77, wyroby gotowe zł 204 329'13 razem zł 457 860'31; Dłużnicy: z tytułu operacyj handl. kartel. zł 14 279'10, odbiorcy zł 233 060'59, dostawcy zł 49 784'37, różni zł 130 234'74, razem zł 427 358'80; Banki r-k inkasa zł 200'00; Weksle protestowane zł 12 263'41; Należności hipoteczne zł 53 692'00; Należności wątpliwe zł 5 647'60; Wydatki okresu przyszłego zł 11 178'50; Rachunek specj. przejśc. różnic kursowych zł 36 381'62; Straty lat ubiegłych zł 18 045'15; Straty w 1937 r. zł 11 217'37; **Ogółem stan czynny zł 1 931 721'51.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 500 000'00; Kapitał amortyzacyjny dn. 1/I 1937 r. zł 161 148'47, odpisano w 1937 r. zł 569'70, dopisano w 1937 r. zł 9 483'80, razem zł 170 062'57; Zobowiązania: akcepty zł 81 314'46, banki zł 138 799'16, zaległe podatki zł 24 720'32, dostawcy zł 95 903'23, odbiorcy zł 117 923'04, różni (za zobow. długoterm. zł 248 438'73, inne zł 414 445'21) zł 662 883'54; R-k specj. przejśc. różnic kursowych zł 140 114'79; **Ogółem stan bierny zł 1 931 721'51.**

Pozycje pozabilansowe. — Udzielone przez nas żyra zł 30 435'00; Gwarancje zł 320 000'00; Obligo wekslowe zł 342 209'34.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej: pensje zł 65 047'38, koszty handlowe zł 46 698'21, świadczenia socjalne zł 4 154'52, koszty fabrykacji i remontów zł 2 225 346'84, koszty sprzedaży zł 45 713'50; Podatki państw. i komun. zł 53 749'31; Koszty kredytów (od zobowiązań długoterm. zł 42 905'08, od zobowiązań innvch i dyskonta weksli zł 90 394'44) razem zł 133 299'52; Asekuracja zł 5 730'01; Straty na dłużnikach zł 2 571'46; Straty na inwentarzu żywym zł 100'00; Odpisy amortyzacyjne zł 9 483'80; **Ogółem zł 2 591 894'55.**

MA. — Różnice kursu zł 180'44; Wpływy z produkcji zł 2 577 701'74; Inne wpływy zł 2 795'00; Strata zł 11 217'37; **Ogółem zł 2 591 894'55.**

1574

„Bitumen“ Naftowa Spółka Akcyjna

Rachunek bilansu na dz. 31 grudnia 1934 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Budynki: a) fabryczne zł 111 043'07, b) gospodarcze zł 298'52, c) mieszkalne zł 20 076'42; Urządzenia techniczne zł 1 000 688'00; Inwentarz biurowy zł 826'62; Prawa naftowe zł 1 622 904'42; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 153 636'71; Papiery procentowe zł 12 768'00; Akcje zł 132 500'00; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 8 057'82, b) różni zł 2 165 323'80; III. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 493 580'45; IV. Strata zł 1 195 965'87; **Razem zł 7 917 669'70.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 200 000'00; Kapitał rezerwowy zł 3 081'43; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z ubiegłego roku zł 670 110'06, umniejszenie z powodu kop. „Gustaw” zł 19 595'68, zost. zł 650 514'38, dopisano w roku sprawozdawczym zł 78 358'74, suma zł 728 873'12; III. Zobowiązania: Wierzyciele — różni zł 3 618 689'82; IV. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 2 367 025'33; **Razem zł 7 917 669'70.**

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — 1) Koszty ruchu zł 108 782'20; 2) Koszty ogólne zł 62 736'17; 3) Koszty odsetek zł 2 766'83; 4) Podatki państwowe i komunalne zł 1 859'85; 5) Różnice kursowe zł 102 970'21; 6) Amortyzacja: a) odpisy amortyzacyjne zakładów zł 78 358'74, b) odpisy amortyzacyjne urzędzenia biurowego zł 51'66; 7) Przeniesienie straty z lat ubiegłych zł 977 436'10; **Razem zł 1 334 961'76.**

MA. — 1) Przychody z produkcji kopalni zł 119 400'21; 2) Umniejszenie funduszu amortyzacyjnego z powodu kop. „Gustaw” zł 19 595'68; 3) Strata: a) z lat ubiegłych zł 977 436'10,

b) z roku bieżącego zł 218 529'77, suma zł 1 195 965'87; **Razem zł 1 334 961'76.**

Rachunek bilansu na dz. 31 grudnia 1935 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Budynki: a) fabryczne zł 127 853'11, b) gospodarcze zł 298'52, c) mieszkalne zł 20 076'42; Urządzenia techniczne zł 1 159 743'09; Inwentarz biurowy zł 1 499'71; Prawa naftowe zł 1 831 506'29; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 644 329'12; Papiery procentowe zł 16 692'00; Akcje zł 132 500'00; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 3 447'89, b) różni zł 354 911'78; III. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 245 636'76; IV. Strata zł 144 577'87; **Razem zł 4 683 072'56.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 200 000'00; Kapitał rezerwowy zł 2 115'56; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z ubiegłego roku zł 728 873'12, dopisano w roku sprawozdawczym zł 106 679'01, suma zł 835 552'13; III. Zobowiązania: Wierzyciele — różni zł 1 606 789'57; IV. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 038 615'30; **Razem zł 4 683 072'56.**

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — 1) Koszty ruchu zł 104 917'40; 2) Koszty ogólne zł 83 953'68; 3) Podatki państwowe i komunalne zł 16 597'00; 4) Amortyzacja: a) odpisy amortyzacyjne zakładów zł 106 679'01, b) odpisy amortyzacyjne urzędzenia biurowego zł 89'81; **Razem zł 312 236'90.**

MA. — 1) Przychody z produkcji kopalni zł 74 347'64; 2) Dochody z udziałów brutto zł 1 301'62; 3) Różnice kursowe zł 72 834'49; 4) Odsetki zł 19 175'28; 5) Strata zł 144 577'87; **Razem zł 312 236'90.**

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Budynki: a) fabryczne zł 121 866'52, b) mieszkalne zł 16 825'22; Urządzenia techniczne zł 1 061 565'63; Inwentarz biurowy zł 1 796'16; Prawa naftowe zł 1 821 506'29; II. Majątek płynny: Gotówka w bankach zł 599 207'08; Papiery procentowe zł 15 592'00; Akcje zł 132 500'00; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 8 166'37, b) różni zł 315 928'56; III. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 189 108'16; IV. Strata zł 272 101'61; **Razem zł 4 556 163'60.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 200 000'00; Kapitał rezerwowy zł 2 115'56; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z ubiegłego roku zł 835 552'13, umniejszono z powodu kop. „Gustaw” zł 118 899'09, pozostaje zł 716 653'04, dopisano w roku sprawozdawczym zł 165 921'53, suma zł 882 574'57; III. Zobowiązania zł 1 487 741'87; IV. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 983 731'60; **Razem zł 4 556 163'60.**

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — 1) Koszty ruchu zł 90 524'20; 2) Koszty ogólne zł 28 240'01; 3) Podatki państwowe i komunalne zł 21 418'60; 4) Amortyzacja: a) odpisy amortyzacyjne zakładów zł 92 675'02, b) odpisy amortyzacyjne urzędzenia biurowego zł 89'81, c) odpisy amortyzacyjne praw naftowych zł 72 860'25; 5) Przeniesienie straty z ubiegłego roku zł 144 577'87; **Razem zł 450 385'76.**

MA. — Przychody z produkcji kopalni zł 73 351'10; 2) Dochody z udziałów brutto zł 18 222'06; 3) Różnice kursowe zł 3 610'83; 4) Odsetki zł 40 753'90; 5) Dochód z likwidacji szybu „Gustaw” zł 39 346'26; 6) Strata: a) z roku ubiegłego zł 144 577'87, b) z roku bieżącego zł 127 523'74, suma zł 272 101'61; **Razem zł 450 385'76.**

1571

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Kapiela na Wielkim Morzu Jastrzębie Góry „Jastgór“

odbędzie się w dn. 31 lipca 1938 r. w niedzielę o godz. 10 rano w Warszawie, ul. Kolejowa 57, lokal „Parowozów”, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie, wybór przewodniczącego i sekretarza; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za okres od 1/I do 31 VII b. r. oraz udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Wybory nowego Zarządu i Rady Nadzorczej; 4) Sprawa pożyczki.

W Zgromadzeniu mają prawo wziąć udział akcjonariusze, którzy swoje akcje lub kwity bankowe złożyli na 7 dni przed Zgromadzeniem w biurze Spółki, Kolejowa 57. 1556

THE PRUDENTIAL ASSURANCE COMPANY LIMITED

w Londynie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

R A Z E M

P A S Y W A

	£	£	£	£	£	£	£	£
	Dział zwykłych ubezpieczeń na życie	Dział ludowych ubezpieczeń na życie	Dział ubezpieczeń rzeczowych	Ogólny Fundusz na nieprzewidziane wydatki	Spec. Fundusz na nieprzewidziane wydatki	Rachunek nadwyżki kursu akcji		
Zatwierdzony kapitał:								
1 250 000 akcji „A” po £ 1 każda	—	1 250 000, 0, 0	—	—	—	—	—	1 250 000, 0, 0
1 000 000 akcji „B” po £ 1 każda	—	—	—	—	—	—	—	200 000, 0, 0
								<u>£ 2 250 000</u>
Kapitał emitowany:								
1 250 000 akcji „A” po £ 1 każda całkowicie wpłaconych	—	—	—	—	—	—	—	1 250 000, 0, 0
1 000 000 akcji „B” po £ 1 każda, wpłacone 4/8	—	—	—	—	—	—	—	200 000, 0, 0
Nadwyżka kursu akcji	—	—	—	—	—	—	—	372 647,10, 3
Fundusz działu Zwykłych Ubezpieczeń na Życie	119 341 889, 0, 5	—	—	—	—	—	—	119 341 889, 0, 5
Fundusz ubezpieczeń Ludowych Ubezpieczeń na Życie	—	186 195 821,10, 0	—	—	—	—	—	186 195 821,10, 0
Fundusz ubezpieczeń działów Rzeczowych:								
działu Ogniwego	—	—	381 154, 0, 0	—	—	—	—	—
Wypadkowego i Chorobowego	—	—	220 721, 0, 0	—	—	—	—	—
„ Odpowiedzialności Pracodawców	—	—	1 49 997, 0, 0	—	—	—	—	—
„ Pojazdów Motorowych	—	—	298 357, 0, 0	—	—	—	—	—
„ Różnych Ubezpieczeń	—	—	146 730, 0, 0	—	—	—	—	—
„ Funduszu Amortyzacyjnego	—	—	3 711 908, 0, 0	—	—	—	—	—
„ Transportowego	—	—	283 966,14,11	—	—	—	—	—
Fundusz na dodatkowe rezerwy	—	—	1 143 376, 0, 0	—	—	—	—	—
Razem	—	—	—	—	—	—	—	6 336 209,14,11
Rezerwowe fundusze lokat	—	—	—	—	—	—	—	5 100 000, 0, 0
Ogólny fundusz na nieprzewidziane wypadki	2 500 000, 0, 0	2 500 000, 0, 0	100 000, 0, 0	—	—	—	—	2 733 142,19, 3
Specjalny fundusz na nieprzewidziane wypadki	—	—	—	—	—	—	—	4 630 113, 5, 9
Szkody przyjęte lub zgłoszone, lecz niewypłacone:								
Z ubezpieczeń Życiowych	646 037, 5, 0	160 759, 7, 0	—	—	—	—	—	806 796,12, 0
„ „ Ogniwych	—	—	—	—	—	—	—	227 653, 9, 8
„ „ Pojazdów Motorowych	—	—	417 192, 0, 0	—	—	—	—	417 192, 0, 0
„ „ Różnych	—	—	153 096, 0, 0	—	—	—	—	153 096, 0, 0
„ „ Funduszu Amortyzacyjnego	—	—	1 572, 0, 0	—	—	—	—	1 572, 0, 0
Renty należne lecz niewypłacone	6 363,13, 0	—	—	—	—	—	—	6 363,13, 0
Zaległe prowizje i inne wydatki	111 286,18, 7	100 000, 0, 0	—	—	—	—	—	226 286,18, 7
Szkadki wpłacone z góry	21 910,13, 8	—	—	—	—	—	—	21 910,13, 8
Sumy należne innym towarzystwom z tytułu reasekuracji:								
Działy Rzeczowe:								
Dział Ogniwowy	—	—	121 708,12, 5	—	—	—	—	—
„ Wypadkowy i Chorobowy	—	—	291,13, 0	—	—	—	—	—
„ Pojazdów Motorowych	—	—	147 19, 9	—	—	—	—	—
„ Różnych Ubezpieczeń	—	—	5 114,19, 3	—	—	—	—	—
„ Transportowy	—	—	7 704, 4, 0	—	—	—	—	—
Razem	—	—	—	—	—	—	—	134 967, 8, 5
Sumy należne Towarzystwom afiliowanym	—	100, 0, 0	26 819, 7, 9	—	—	—	—	26 919, 7, 9
Rezerwa na zabezpieczenie wartości pożyczonych	22 435, 0, 0	104 000, 0, 0	—	—	—	—	—	126 435, 0, 0
Różni wierzyciele	25 314, 9, 0	1 541, 3, 2	6 392,12,10	—	—	—	—	33 248, 5, 0

Rezerwa na podatek dochodowy	16 763, 4, 1	—	71 128, 3, 1	648, 2, 3	3 333, 2, 3	4 343,13, 6	96 216, 5, 2
Rezerwa na kontrybucję na Obronę Narodową	—	—	15 000, 0, 0	—	—	—	15 000, 0, 0
Pozyczki na polisy w granicach wartości wykupu, przypadające Reaseku- ratorom	33 182, 0, 0	—	—	—	—	—	33 182, 0, 0
Bonus przyznany dla personelu pozabirurowego . . . . . £ 706 628,17, 9 plus przeniesione saldo . . . . . £ 5 449,16, 3	—	712 078,14, 0	—	—	—	—	712 078,14, 0
Niepodjęte dywidendy	—	295,19, 9	71,17, 6	—	—	—	367,17, 3
Saldo kredytowe na rachunku Zysków i Strat	212 022, 6, 4	657 769, 7, 0	346 937,16, 6	—	—	—	1 216 729, 9,10
U W A G A:							
a) Raty procentów od lokat platne po 31 grudnia 1937							1 044 781
b) Niepodjęte kapitały na lokaty							1 943 018
c) Nieprzewidziana odpowiedzialność za akcje itd.							1 129 038
d) Lokaty nabyte do zrealizowania po 31 grudnia 1937							1 033 195

122 937 204,10, 1 191 682 366, 0,11 8 052 040,10, 8 2 733 791, 1, 6 4 633 446, 8, 0 376 991, 3, 9 330 415 839,14,11

A K T Y W A

Hipoteki na posiadłościach w Zjednoczonym Królestwie	8 104 995, 9, 4	2 767 134,10,10	—	—	—	—	10 872 130, 0, 2
Hipoteki na posiadłościach Irlandii	13 415, 2, 0	—	—	—	—	—	13 415, 2, 0
Hipoteki na posiadłościach poza Zjednocz. Królestwem	3 176 755,18, 0	2 461 619,14, 1	16 000, 0, 0	—	—	—	5 654 375,12, 1
Pozyczki bez specjalnego zabezpieczenia w granicach Zjednoczonego Kró- lestwa	—	102 500, 0, 0	—	—	—	—	102 500, 0, 0
Pozyczki bez specjalnego zabezpieczenia poza granicami Zjednoczonego Kró- lestwa	566 505, 9, 4	262 500, 0, 0	—	—	—	—	829 005, 9, 4
Pozyczki pod zastaw parafialnych i innych publicznych opłat	1 281 667, 7, 6	7 749 803,14, 8	—	—	—	—	9 031 471, 2, 2
Pozyczki pod zastaw dochodów z dożywocia	24 349,18, 0	—	—	—	—	—	24 349,18, 0
" " roszczeń spadkowych i innych	1 454,14, 8	—	—	—	—	—	1 454,14, 8
" " akcji i papierów wartościowych	4 105 188,16, 7	5 177 271,13, 0	—	—	—	—	9 282 460, 9, 7
" " polis T-wa w granicach wartości ich wykupu	5 066 708,17, 5	—	—	—	—	—	5 066 708,17, 5
Pozyczki dla instytucji Naukowych zabezpieczone na dochodach tychże	131, 6, 4	—	—	—	—	—	131, 6, 4
Pozyczki dla Towarzystw afiliowanych	719 152,17, 5	1 604 772, 1, 7	—	—	—	—	2 323 924,19, 0

Investycje:

Depozyty w Sądzie Najwyższym:	16 043,19,11	—	—	—	—	—	16 043,19,11
£ 17 122 148, 3½% Pożyczka Wojenna	—	19 956,16, 8	—	—	—	—	19 956,16, 8
£ 20 000 3½% Pożyczka Wojenna	—	—	19 000, 0, 0	—	—	—	19 000, 0, 0
£ 22 000 3% Pożyczka Lokalna	—	—	22 000, 0, 0	—	—	—	22 000, 0, 0
£ 22 000 3½% Pożyczka Wojenna	—	—	—	—	—	—	—
Depozyty w Sądzie Najwyższym Irlandii:	19 956,16, 8	—	—	—	—	—	19 956,16, 8
£ 20 000 3½% Pożyczka Wojenna	—	—	20 000, 0, 0	—	—	—	20 000, 0, 0
£ 20 000 3½% Pożyczka Wojenna	—	—	—	—	—	—	—
Brytyjskie Państwowe Papierzy Wartościowe	33 029 307,13,11	50 650 572,14, 2	2 082 982,12, 7	2 212 811,16, 4	3 141 121, 1, 0	322 617, 9,10	91 439 413, 7,10
Papierzy gwarantowane przez Rząd w myśl Ustaw Handlowych oraz Ko- lejowej (Umowy) z 1935 r.	1 821 100, 0, 0	3 711 569, 1, 0	225 581, 5, 0	—	—	—	5 758 250, 6, 0
Zobowiązania afiliowanych Towarzystw gwarant. przez Rząd w myśl Ustaw Handlowych	—	400 000, 0, 0	—	—	—	—	400 000, 0, 0
Akcje Banku Angielskiego	330 000, 0, 0	130 000, 0, 0	—	—	—	—	460 000, 0, 0
Obligacje Muncypalne i Hrabstw Zjedn. Królestwa	1 792 293, 9, 0	3 484 762, 1, 8	693 190, 5,10	36 517, 1, 2	58 406, 1, 8	—	6 065 168,19, 4
" " Instytucji Komunalnych	2 023 280,11, 0	3 644 207, 4, 6	241 453, 5, 0	122 600, 0, 0	45 000, 0, 0	—	6 076 541, 0, 6
" " Rządowe, Dominijne, Indyj i Kolonij	3 873 273,13, 7	4 304 870, 2,11	596 283, 4,10	123 340, 0, 0	330 255,18, 8	—	9 228 023, 0, 0
" " prowincjonalne Dominijów	346 067,17,10	333 208,18, 7	—	—	115 000, 0, 0	—	794 276,16, 5
" " muncypalne Dominijów	1 567 513, 9, 2	1 249 714, 9, 2	—	—	19 366, 5, 0	—	2 840 844,13, 4
" " Rządów Zagranicznych	4 104 474, 4, 0	4 192 158, 2, 6	411 762,16, 8	—	—	—	8 708 395, 3, 2
" " Krajowe Zagraniczne	193 216, 9, 7	366 789,11, 1	20 492,13, 2	—	—	—	580 498,13,10
" " Muncypalne Zagraniczne	675 087, 6, 2	698 056,13, 4	97 579, 9,11	—	—	—	1 470 723, 9, 5
Obligacje kolejowe i inne oraz bonny Złote i Funtowe—krajowe i zagra- niczne	16 490 931, 9, 7	29 994 226,16, 9	1 457 559, 2, 3	84 315,13, 7	140 630, 3, 9	—	48 167 663, 5,11
Zobowiązania i obligacje afiliowanych T-stw	175 000, 0, 0	500 000, 0, 0	—	—	—	—	675 000, 0, 0
Akcje i obligacje kolejowe i inne—uprzywilejowane i gwarantowane	11 280 140, 5, 3	17 316 978,17, 7	462 483, 7,11	—	57 000, 0, 0	—	29 116 602,10, 9
Uprzywilejowane akcje afiliowanych T-stw	70 698, 0, 0	170 073, 7, 0	—	—	—	—	240 771, 7, 0
Kolejowe i inne zwykłe akcje i obligacje	15 386 395,10, 8	21 290 976,14, 4	165 072, 3, 8	—	—	—	36 842 444, 8, 8
Akcje zwykłe afiliowanych Towarzystw	507 384, 3,10	436 103, 9,10	625 504, 0, 0	—	—	—	1 568 991,13, 8
Opłaty za komorne	73 776, 0, 2	—	—	—	—	—	73 776, 0, 2

	Dział zwykłych ubezpieczeń na życie	Dział ludowych ubezpieczeń na życie	Dział ubezpieczeń rzeczowych	Ogólny Fundusz na nieprzewidziane wydatki	Specj. Fundusz na nieprzewidziane wydatki	Rachunek nadwyżki kursu akcyj
Dochody z dzierżaw wolnych gruntów i Szkockich majątków	£	£	£	£	£	£
Dochody z innych dzierżaw	—	7 552 004.10. 9	—	—	—	7 552 004.10. 9
Nieruchomości:						
Domy biurowe	—	3 531. 1. 6	—	—	—	3 531. 1. 6
" w Zjednoczonym Królestwie	—	3 412 522. 8. 4	—	—	—	3 412 522. 8. 4
" poza granicami Zjednoczonego Królestwa	1 581 049. 7. 0	11 453 725. 9.11	—	—	—	13 034 774.16.11
Wartość przyszłych rozczeń spadkowych	739 612.18. 8	10 000. 0. 0	—	—	—	749 612.18. 8
Salda aienów	35 429. 4. 1	—	—	—	—	35 429. 4. 1
Zaległe składki	136 240.13. 4	—	—	—	—	136 240.13. 4
Zaległe procenty, dywidendy i czynsze	474 846. 4. 9	288 526. 9. 3	283 547. 8. 1	—	—	283 547. 8. 1
Narosłe procenty, dywidendy i czynsze, których termin płatności jeszcze nie nastąpił	233 793. 7. 0	169 321.11. 4	66 718.16.11	—	—	830 091.10.11
Należności zatrzymane w kraju i za granicą przez Cedentów z tytułu reasekuracji oraz sumy przypadające z umów reasekuracyjnych	536 444. 4. 8	671 844. 8. 2	—	—	—	403 114.18. 4
Kwoty przypadające od Towarzystw afiliowanych	—	—	—	—	—	1 208 288.12.10
Różni dłużnicy	25 023.11. 7	20 059.18. 3	317 510. 1. 9	—	—	317 510. 1. 9
Wzaksle płatne	37 704. 0.11	6 425.17. 3	43 640.16.11	—	—	88 724. 6. 9
Znaczkii stemploswe morskie	50 000. 0. 0	47 083. 6. 0	709.15. 3	—	—	44 839.13. 5
Gotówka: W depozycie:	—	—	270.15. 8	—	—	97 083. 0. 0
W Zjednoczonym Królestwie	1 000 000. 0. 0	3 200 000. 0. 0	—	—	—	4 200 000. 0. 0
W kasie i na rachunku bieżącym:	353 773.12. 0	—	55 001.16.10	—	—	408 775. 8.10
W Zjednoczonym Królestwie	572 119. 2. 0	1 806 134.14. 4	86 710.14. 8	154 206.10. 5	726 666.17.11	3 395 961. 3. 3
W tranzycie	324 155. 1.10	21 359.16. 7	40 985.17. 9	—	—	386 500.16. 2
	746. 5. 4	—	—	—	—	746. 5. 4
	122 937 204.10. 1	1 191 682 366. 0.11	8 052 040.10. 8	2 733 791. 1. 6	4 633 446. 8. 0	376 991. 3. 9
						330 415 839.14.11

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1937 r.

Saldo z roku ubiegłego:	£	£
Dział zwykłych ubezpieczeń na życie	202 520. 0. 0	877 083. 6. 8
" ubezpieczeń Ludowych	641 230. 0. 0	100 000. 0. 0
" ubezpieczeń Rzeczowych	390 922.10. 2	312 500. 0. 0
Przeniesienie z rachunku działu ubezpiecz. Zwykłych	288 198. 0. 0	30 000. 0. 0
Przeniesienie z rachunku działu ubezpiecz. Ludowych	894 093.13. 4	15 000. 0. 0
Ubezpieczenia Ogniove	98 332.16. 7	42 743. 7. 8
" Chorobowe i od nieszcześliwych wypadków	45 726.12.10	100 000. 0. 0
" od Odpowiedzialności Pracodawców	4 000. 3. 9	47 600. 0. 0
" Różne	28 498.19. 2	—
" Funduszu Amortyzac.	23 201. 7.11	—
" Transportów	71 832. 1. 8	—
Dochód z rachunku działów Rzeczowych nieprzeniesiony na inne rachunki	£ 66 407.19. 1	—
Po potrąceniu podatku dochodowego	„ 13 308. 0. 4	—
		£ 212 022. 6. 4
		„ 657 699. 7. 0
		£ 869 791.13. 4

Wydatki dla właścicieli akcji serii „A” za rok 1936

Dywidenda dla właścicieli akcji serii „B” za rok 1936

Tymczasowa dywidenda dla właścicieli akcji serii „A” na poczet 1937 roku

Podatek dochodowy (działu Rzeczowe)

Kontrybucja na Obronę Narodową (działu Rzeczowe)

Przeniesienie na rachunek działu ubezpieczeń Rzeczowych:

  Ubezpieczenia Pojazdów Motorowych

  Przeniesienie na rachunek Funduszu Rezerwowego (działu Rzeczowych)

  Przeniesienie na Fundusz dodatkowej rezerwy działów Rzeczowych

Salda przeniesione do:

a) bilansu działu ubezpieczeń Zwykłych

  bilansu działu ubezpieczeń Ludowych

  jako podział zysków pomiędzy właścicieli akcji serii „A” za rok 1937.

b) bilansu działów ubezpieczeń Rzeczowych jako podział zysków za rok 1937, pomiędzy właścicieli:

  akcji serii „A”

  akcji serii „B”

oraz przeniesienie na rok następnny

Po przeniesieniu:

£ 312 100. 0. 0 na Specjalny Fundusz na nieprzewidziane wydatki.

Przeznaczając:

£ 706 628.17. 9 dla pracowników pozabiurowych Towarzystwa

oraz rezerwując na „bonusy”:

£ 2 729 683. 0. 0 dla właścicieli polis działu ubezpieczeń Zwykłych

„ 4 044 192. 6. 6 dla właścicieli polis działu ubezpieczeń Ludowych

Angielska Spółka Akcyjna

Towarzystwo Ubezpieczeń „Prudential” — „The Prudential Assurance Company Limited”

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY			STAN BIERNY				
Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia od ognia	Razem	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia od ognia	Razem		
zł	zł	zł	zł	zł	zł		
Kasa	459-17	65-35	524-52	Kaucja	1 000 000-00	1 000 000-00	2 000 000-00
Instytucje kredytowe	921 493-02	1 449-13	922 942-15	Rezerwa na należności wątpliwe	41 841-78	32 638-46	74 480-24
Papiery wartościowe z kuponami bieżącymi	6 001 414-49	1 381 410-46	7 382 824-95	Fundusz ubezpieczeniowy	7 976 348-60	318 673-20	8 295 021-80
Pożyczki hipoteczne	644 000-00	—	644 000-00	Rezerwa na nieuregulowane szkody (sumy płatne i renty)	444 321-92	28 895-45	473 217-37
Nieruchomości	752 095-95	—	752 095-95	Inne fundusze i rezerwy techniczne	140 178-94	—	140 178-94
Zaliczki i pożyczki pod zastaw własnych polis	1 394 834-21	—	1 394 834-21	Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości	42 493-95	—	42 493-95
Centrala Głównego Przedstawicielstwa	—	54 247-13	54 247-13	Centrala Głównego Przedstawicielstwa	911 973-78	—	911 973-78
Ajenci	41 039-96	114 881-22	155 921-18	Zakłady ubezpieczeń	—	515 273-62	515 273-62
Różni z tytułu zaległej składki	289 736-54	276 092-09	565 828-63	Inni wierzyciele	25 315-12	58 452-30	83 767-42
Zakłady ubezpieczeń	—	2 145-18	2 145-18	Nieuiszczone podat. i opłaty	10 881-76	—	10 881-76
Inni dłużnicy	2 513-08	—	2 513-08	Inne pasywa	37 246-90	14 261-22	51 508-12
Inne aktywa	150 673-10	30 113-94	180 787-04	Depozyty ubezpieczonych	21 533-85	—	21 533-85
Strata	453 877-08	107 789-75	561 666-83				
	<u>10 652 136-60</u>	<u>1 968 194-25</u>	<u>12 620 330-85</u>		<u>10 652 136-60</u>	<u>1 968 194-25</u>	<u>12 620 330-85</u>

UWAGA. — W roku sprawozdawczym przekazano gotówką do Centrali Głównego Przedstawicielstwa w sumie zł 402 912-71

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

zł	zł	zł	zł	zł	zł
Czysty dochód z majątku zakładu	90 260-82	113 290-10	203 550-92	Strata w roku sprawozdawczym:	
Inne zyski nieobjęte poszczególnymi rachunkami:				1) na życie	350 721-09
1) zysk na spłacie pożyczki na nieruchomości w Warszawie	4 409-72	—	4 409-72	2) od ognia	—
2) wygrane na papierach wartościowych	3 300-00	—	3 300-00	Strata na kursie walut obcych	—
3) różnice na odpisanych saldach	—	1 021-04	1 021-04	Inne odpisy i straty nieobjęte poszczególnymi rachunkami:	
Strata	453 877-08	107 789-75	561 666-83	1) odpisano z wartości nieruchomości	4 721-55
	<u>551 847-62</u>	<u>222 100-89</u>	<u>773 948-51</u>	2) różnica kursu na papierach wartościowych	187 740-81
				3) odpisano na rezerwę na należności wątpliwe	8 664-17
					<u>551 847-62</u>
					<u>222 100-89</u>
					<u>773 948-51</u>

1564

Zarząd Spółki Akcyjnej „Fluid”

niniejszym podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 lipca b. r. o godz. 12 w południe w gmachu Stowarzyszenia Techników w Warszawie przy ul. Czackiego Nr 5, odbędzie się

ZWYCZAJNE OGÓLNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW PRZEDSIĘBIORSTWA

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego zebrania;
- 2) Wybór Zarządu w zamian ustępujących — w myśl § 13 ustawy Spółki;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu z r-kiem strat i zysków za 1937 r.;
- 4) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący wziąć udział w głosowaniu na niniejszym zebraniu, winni złożyć swe akcje, ewentualnie świadectwa depozytowe instytucji, gdzie takowe się znajdują, na 14 dni przed zebraniem w biurze Zarządu z wymienieniem ilości i numerów.

Wnioski swe winni PP. Akcjonariusze przesać do biura Zarządu na 7 dni przed terminem zebrania, inaczej takowe nie będą mogły być rozpatrywane.

1557

Zarząd Spółki Akc. Fluid

I OGŁOSZENIE

Likwidator Warszawskiej Spółki Akcyjnej Budowy Parowozów

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w piątek dn. 29 lipca 1938 r. o godz. 12 w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Kolejowej Nr 57 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za okres od 1 kwietnia 1937 r. do 31 marca 1938 r.;
- 3) Udzielenie likwidatorowi pokwitowania z wykonania obowiązków;
- 4) Wybory członków Rady Nadzorczej;
- 5) Określenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej i członków Rady, delegowanych do stałego nadzoru;
- 6) Zatwierdzenie sprzedaży nieruchomości;
- 8) Wolne wnioski.

W zgromadzeniu tym mają prawo uczestniczyć akcjonariusze, którzy swoje akcje lub kwity bankowe złożą przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia w biurze Spółki w Warszawie, Kolejowa 57, albo w Banku Dyskontowym Warszawskim i jego oddziałach lub filiach oraz w biurze Trust Métallurgique, Electrique et Industriel w Brukseli, 168, rue Royale.

1558

Towarzystwo Fundamentowe Raymond, Spółka Akc.

Warszawa, Zgoda 9

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Kasa zł 10 291'25; Banki zł 254'00; Kaucje i gwarancje zł 41 045'50; Weksle zł 7 425'00; Papiery wartościowe zł 980'00; Dłużnicy zł 27 911'22; Dostawcy zł 1 006'50; Materiały zł 7 890'02; Roboty zł 18 694'58; Sumy przechodnie zł 7 000'00; Inwentarz budowlany zł 48 465'85; Nieruchomość zł 36 000'00; Straty i zyski z lat ubiegłych zł 174 857'99; Razem zł 381 821'91.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 250 000'00; Kapitał pasowy zł 10 363'67; Kapitał amortyzacyjny zł 20 177'71; Akcepty zł 24 884'00; Banki za gwarancje zł 16 140'00; Świadczenia zł 2 694'98; Weksle protestowane zł 694'50; Roboty zł 17'15; Dostawcy zł 5 974'65; Odbiorcy zł 1 691'14; Dług hipoteczny zł 16 000'00; Różni zł 8 200'00; Sumy przechodnie zł 1 159'93; Straty i zyski zł 23 824'18; Razem zł 381 821'91.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracyjne zł 29 896'98; Podatki państwowe i samorządowe zł 17 009'84; Wydatki handlowe zł 38 439'75; Amortyzacja zł 4 846'58; Inwentarz zł 24 831'86; Roboty zł 868'17; Zysk zł 23 824'18; Razem zł 139 717'36.

MA. — Roboty własne zł 84 620'56; Sprzedaż narzędzi zł 14 078'68; Dzierżawa narzędzi zł 30 273'50; Roboty obce zł 10 709'50; Bonifikaty zł 23'12; Inwentarz zł 12'00; Razem zł 139 717'36. 1565

Canadian Pacific Railway Company

Montreal, Kanada

Bilans ogólny na dz. 31 grudnia 1937 r.
w dolarach kanadyjskich

AKTYWA. — Inwestycje majątkowe: Koleje, tabor kolejowy, statki śródlądowe, hotele, majątek służby łączności i inny — \$ 791 499 758'41; Ulepszenia na dzierżawionych kolejach — \$ 95 702 731'91; Oceaniczne i przybrzeżne statki — \$ 104 720 644'49; Akcje, obligacje i inne zabezpieczenia na dzierżawionych, kontrolowanych i wspólnie kontrolowanych towarzystwach kolejowych i towarzystwach własnych — koszt — \$ 197 959 694'64; Razem \$ 1 189 882 829'45; Inne inwestycje: Różne inwestycje — koszt — \$ 26 991 206'52; Zaliczki, udzielone kontrolowanym i innym towarzystwom—netto—\$ 28 034 554'42; Zwrotne sumy hipoteczne oraz pożyczki i zaliczki, udzielone osadnikom — \$ 3 564 628'92; Inwestycje funduszu ubezpieczeniowego — \$ 8 257 688'35; Zaległe wpłaty za grunty i place — \$ 37 366 989'34; Niesprzedana ziemia oraz inny majątek — \$ 28 969 370'90; Razem \$ 133 184 438'45; Płynne aktywa: Materiały i zapasy — \$ 17 786 856'92; Ajenci i konduktorzy do rozliczenia — \$ 5 522 113'59; Różnica netto na ruchu — \$ 411 685'00; Różne należności — \$ 5 705 505'43; Gotówka — \$ 25 226 283'59; Razem \$ 54 652 444'53; Bezzwrotne obciążenia: Przedpłata ubezpieczeniowa — \$ 111 815'78; Dyskonto na obligacjach, nie podlegające amortyzacji — \$ 3 206 496'90; Inne bezzwrotne obciążenia — \$ 1 024 032'90; Razem \$ 4 342 345'58; Ogółem \$ 1 382 062 058'01.

PASYWA. — Kapitał: Akcyjny zwykły — \$ 335 000 000'00; Uprzywilejowany — 4% niekumulowany — \$ 137 256 921'12; Razem \$ 472 256 921'12; Stałe 4% Obligacje Konsolidacyjne — \$ 486 924 228'74, mniej zastawione jako równorzędne z obligacjami i zobowiązaniami za ekwipunek — \$ 191 486 000'00, pozostaje \$ 295 438 228'74; Obligacje i zobowiązania za ekwipunek — \$ 204 554 000'00, mniej gwarancje i gotówka zdeponowane u Kuratora 5% procentowego Kredytu Ekwipunkowego — \$ 9 721 857'24, pozostaje \$ 194 832 142'76; Dwudziestoletnie 4 5/8% Zaświadczenia Gwarancyjne Funduszu Amortyzacyjnego (1944) — \$ 30 000 000'00, mniej zakupione przez Kuratora oraz unieważnione — \$ 10 091 100'00, pozostaje \$ 19 908 900'00; Płynne pasywa: Skontrolowane kwity — \$ 5 051 168'93; Listy płac — \$ 3 003 610'98; Różne rachunki płatne — \$ 2 301 069'90; Narosłe opłaty stałe oraz gwarantowane oprocentowanie — \$ 3 942 601'29; Razem \$ 14 298 451'10; Zaległe pasywa: Fundusz Bezrobocia Rządu Dominium — \$ 4 060 982'71; Różne — \$ 401 757'52; Razem \$ 4 462 740'23; Rezerwy oraz Nieuregulowane Kredyty: Rezerwa taboru kolejowego — \$ 8 261 411'08; Rezerwa amortyzacji hotelowej — \$ 4 196 979'42; Rezerwa amor-

tyzacji statków — \$ 43 977 790'22; Rezerwa ubezpieczeniowa — \$ 8 257 688'35; Rezerwa przypadkowa — \$ 7 462 266'57; Rezerwa inwestycyjna — \$ 23 508 829'69; Nieuregulowane kredyty — \$ 4 268 253'86; Razem \$ 99 933 219'19; Premia, otrzymana na kapitale i obligacjach (mniej dyskonto od obligacji i not, odpisane w dniu wydania) — \$ 66 457 375'31; Nadwyżka na gruntach — \$ 74 523 291'73; Różnica zysków i strat — \$ 139 950 787'83; Ogółem \$ 1 382 062 058'01.

Rachunek zysków i strat za 1937 r. w dolarach kanadyjskich

Różnica zysków i strat na dz. 31 grudnia 1936 r. — \$ 138 532 703'39; Dywidenda w wysokości 1% od kapitału uprzywilejowanego, zeznana od zarobków za rok 1936, wypłacona 1 kwietnia 1937 r. — \$ 1 372 569'21, pozostaje \$ 137 160 134'18; Różnica na Rachunku Dochodu za rok zakończony 31 grudnia 1937 r. — \$ 9 462 284'04; Razem \$ 146 622 418'22. Należy odjąć: Sumę, na którą rezerwa inwestycyjna została zakredytowana, równowarzą zaliczkom, udzielonym w styczniu i lipcu 1937 r., towarzystwu Minneapolis, St. Paul & Sault Ste. Marie Railway Company, dla wyrównania niedoboru sumy na opłacenie oprocentowanych obligacji, zagwarantowanych przez Canadian Pacific Railway Company — \$ 3 849 184'37; Strata na linjach zamkniętych oraz na obiektach majątkowych, wycofanych i nie zastąpionych — \$ 2 495 361'76; Różne obciążenia — netto — \$ 327 084'26; Razem \$ 6 671 630'39; Różnica Zysków i Strat na dzień 31 grudnia 1937 r. według Bilansu \$ 139 950 787'83.

Kanadyjska Spółka Akcyjna

Canadian Pacific Railway Company

Warszawa, ul. Marszałkowska 117
Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 11 635'70; Papiery wartościowe zł 768'00; Ruchomości zł 69 133'05; Urządzenie Biura — Adaptacja zł 44 891'00; Udziały Syndykatu Emigracyjnego zł 14 280'00; Syndykat Emigracyjny zł 87'22; Strata: za styczeń i luty 1937 r. zł 51 139'69, za marzec — grudzień 1937 r. zł 145 854'90; Razem zł 196 994'59; Ogółem zł 337 789'56.

STAN BIERNY. — Kapitał zł 100 000'00; Amortyzacja zł 3 456'65; Centrala—London zł 222 286'39; Zadatki zł 9 238'83; Biuro Podróży „Canadian Pacific” zł 2 807'69; Ogółem zł 337 789'56.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

WINIEN. — Strata za miesiące styczeń i luty 1937 r. zł 51 139'69; Koszty handlowe zł 157 523'34; Różnica na kursach zł 4 179'22; Amortyzacja zł 3 456'65; Ogółem zł 216 298'90.

MA. — Procenty zł 167'88; Prowizja zł 19 136'43; Strata: za styczeń i luty 1937 r. zł 51 139'69, za marzec — grudzień 1937 r. zł 145 854'90, razem zł 196 994'59; Ogółem zł 216 298'90. 1566

Towarzystwo Budowlane

Inżynierowie R. Stronczyński, R. Czarnota-Bojarski i S-ka
SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Grunty i budynki zł 73 382'69; Inwentarz zł 397 866'17; Gotówka i banki zł 53 598'41; Weksle zł 1 000'00; Dłużnicy zł 506 391'44; Remanenty i roboty niedokończone zł 1 024 488'82; Udziały konsorsyjne zł 17 000'00; Kaucje gotówkowe zł 690'00; Dłużnicy wątpliwi zł 600'00; Sumy przechodnie zł 1 401'70; Razem zł 2 076 419'23.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 250 000'00; Kapitał rezerwowy zł 39 404'69; Kapitał amortyzacyjny zł 375 110'42; Akcepty zł 70 446'45; Wierzyciele zł 150 839'49; Pożyczki hipoteczne zł 25 648'69; Roboty niedokończone zł 1 038 576'08; Sumy przechodnie zł 4 104'38; Zysk 1937 r. zł 122 289'03; Razem zł 2 076 419'23.

Gwarancje zł 36 179'03; Udzielone zyro zł 15 000'00.

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1937 r.

WINIEN. — Koszty produkcji zł 2 195 929'01; Koszty ogólne zł 112 660'58; Amortyzacja zł 86 272'63; Strata na inwentarzu zł 5 100'00; Strata na dłużnikach zł 6 921'65; Zysk zł 122 289'03; Razem zł 2 529 172'90.

MA. — Wpływy za wykonane roboty zł 2 529 172'90; Razem zł 2 529 172'90. 1553

Cukrownia Opole, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 marca 1938 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 16 087'57; Nowe urządzenia zł 20 728'05; Inwentarz żywy i martwy zł 66 346'68; Papiery wartościowe i udziały zł 71 965'00; Remanenty zł 1 545 516'15; Dłużnicy zł 443 906'65; Sumy przechodnie zł 30 680'10; **Razem zł 2 195 230'20.**

Różni za gwarancje zł 2 399 255'00; **Ogółem zł 4 594 485'20.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 250 000'00; Zapasowy zł 24 913'10; Amortyzacyjny zł 14 241'37; Zobowiązania zł 1 823 096'94; Straty i zyski zł 82 978'79; **Razem zł 2 195 230'20.**

Gwarancje zł 2 399 255'00; **Ogółem zł 4 594 485'20.**

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Remanenty na 1/IV 1937 r. zł 1 057 517'02; Kosztów produkcji zł 2 356 210'58; Dopłata do buraków za rok ubiegły zł 17 735'51; Komitet Zimow. Pomocy Bezrobotn. zł 11 793'50; Amortyzacja zł 3 345'00; Zyski zł 82 978'79; **Razem zł 3 529 580'40.**

ZYSKI. — Zysk z lat ubiegłych zł 81 691'45; Uzyskane ze sprzedaży zł 1 987 280'66; Z realizacji kuponów zł 3 416'00; Zysk na gospodarstwie rolnym zł 3 683'38; Wpływ za ustąpione prawa kontyngent. zł 9 077'22; Bonifikata premii od Tow. Ubezo. Cukrowni zł 4 777'36; Remanenty w dn. 31/III 1938 r. zł 1 439 654'33; **Razem zł 3 529 580'40.** 1548

Pierwsze Małopolskie Towarzystwo Rafinerii Spirytusu

Spółka Akcyjna we Lwowie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 573 400'00; Realność Sygniówka zł 31 820'00; Budynki: a) fabryczne zł 1 722 224'47, b) gospodarcze zł 452 859'94, c) mieszkalne zł 659 299'35; Maszyny i aparaty zł 2 505 664'21; Cysterny zł 1 400'00; Beczki zł 13 067'00; Tereny kopalni „Natan” zł 204 604'67; Inwentarz i koszty wiercenia kop. „Natan” zł 80 576'00; R-k inwentarza żywego zł 500'00; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie Lwów zł 916'72, gotówka w kasie Borysław zł 914'31, razem zł 1 831'03; Papiery wartościowe zł 30 237'29; Rymesy Lwów zł 2 071'40, rymesy Borysław zł 1 000'00, razem zł 3 071'40; Remanenty: 1) Ingredience zł 50 023'91; 2) Adjustacje zł 22 574'38; 3) Flaszki zł 40 366'87; 4) Opal zł 4 614'00; 5) Smary, art. techn. zł 755'37; 6) Owies, siano, benzyna zł 159'48; 7) Likieri zł 32 552'61; Razem zł 151 046'62; Dłużnicy zł 415 657'74; III. Inne aktywa: Fundusz przejśc. różnic kursowych zł 18 706'06; R-k sum przechodnich zł 5 918'22; Strata 1936 r. zł 201'37; Strata 1937 r. zł 263 914'32; **Razem zł 7 136 999'69.**

Różni za kaucje zł 1 090 000'00; Różni za depozyt gwarancyjny zł 29 078'00.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 200 000'00; Kapitał zapasowy zł 60 997'80; Kapitał rezerwowy zł 529 100'65; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo 1/I 1937 r. zł 1 399 909'75, odpisano w r. sprawozdawczym zł 168 540'58, razem zł 1 231 369'17; III. Zobowiązania: Wierzyciele zł 1 682 852'48; Akcepty Lwów zł 95 286'22, akcepty Borysław zł 2 585'97, razem zł 97 872'19; Sumy przechodnie zł 4 028'38; Jungbunzlauer A. G. zł 2 330 779'02; **Razem zł 7 136 999'69.**

Udzielone zapisy kaucyjne zł 1 090 000'00; Depozyt gwarancyjny zł 29 078'00.

Rachunek strat i zysków z 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — Likieri, zapas 1/I 1937 r. zł 38 694'31; Koszty produkcji likierów zł 225 318'18; Koszty sprzedaży zł 24 169'55; Rk kosztów rafinacji zł 194 657'60; Utrzymanie auta i zaprzęgów zł 6 877'28; Konserwacja budynków i maszyn zł 20 163'06; Asekuracja zł 7 760'96; Koszty ogólne zł 59 504'22; Koszty utrzymania bocznicy kolejowej zł 4 191'43; Rk kosztów ruchu kopalni „Natan” zł 55 543'19; Odsetki zł 81 730'41; Podatki rządowe i komunalne zł 48 677'42; Rk nadzwyczajnych strat i zysków inwentarzowych zł 35 103'71; Rk strat i zysków z pozbycia i rozbiórki zł 17 850'00; Dubiosa zł 117 319'92; **Razem zł 937 561'24.**

ZYSK. — Rk sprzedaży likierów zł 267 978'66; Likieri zapas zł 32 552'61; Rafinacja zł 272 084'22; Dzierżawy i najmy zł 40 952'80; Rk sprzedaży ropy i gazu zł 53 305'72; Najem beczek zł 200'00; Różnice kursowe zł 6 572'91; Strata 1937 r. zł 263 914'32; **Razem zł 937 561'24.** 1559

Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska”, Spółka Akc.

w Warszawie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Place w Bydgoszczy zł 441 729'72; Budynki fabryczne zł 98 820'88; Maszyny i urządzenia fabryczne zł 1 354 766'80; Ruchomości zł 13 348'21; Majątek płynny: Gotówka w kasach zł 8 493'98, w bankach zł 58 258'06; Papiery procentowe zł 3 000'00; Udziały zł 8 053'75; Weksle w portfelu zł 3 134'25; Protestowane zł 1 619'61; Surowce zł 183 068'04; Materiały pomocnicze zł 10 331'87; Półfabrykaty zł 13 304'31; Wydawnictwa własne zł 477 883'36; Dzieła: zakupione Conrada, Gąsiorowskiego i inn. zł 80 000'00; Sortymenty zł 70 970'05; Prawa autorskie zł 48'00; Dłużnicy: Odbiorcy zł 443 761'40; Dostawcy zł 9 412'47; Zaliczki zł 1 686'98; Różni zł 135 758'28; Księgarze zł 106 384'74; Autorzy zł 32 501'27; Sumy przechodnie zł 4 358'50; **Ogółem suma bilansowa zł 3 560 694'53.**

Sumy pozabilansowe. — Depozyty i gwarancje zł 262 200'10; Różni za nasze depozyty i gwarancje zł 529 401'98; Księgarze r-ki komisowe zagraniczne zł 447'40; Wydawnictwa obce, przyjęte w komis zł 260 191'25; Wydawnictwa zagraniczne, przyjęte w komis zł 21 473'64; Maszyny obce zł 40 094'93; **Razem sumy pozabilansowe zł 1 113 809'30.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 700 000'00; Kapitał rezerwowy: saldo z ubiegłego roku zł 60 579'98, odpisano na straty w 1936 r. zł 10 949'92, pozostaje zł 49 630'06; Kapitał amortyzacyjny: na dz. 1/I 1937 r. zł 934 600'18, dopisano za 1937 r. zł 108 381'35, łącznie zł 1 042 981'53; Wierzyciele: Akcepty zł 239 698'59; Banki zł 244 160'36; Banki za dzieła Conrada, Gąsiorowskiego i inn. zł 80 088'00; Podatki zaległe zł 43 104'22; Podatki zarezerwowane i bieżące zł 103 689'18; Różni zł 378 691'20; Dostawcy zł 518 038'70; Odbiorcy zł 11 906'44; Księgarze zł 70 239'42; Autorzy zł 56 830'84; Różni za akcepty prolongowane zł 5 178'08; Zaliczki zł 790'87; Sumy przechodnie zł 500'00; Zysk zł 15 167'04; **Ogółem suma bilansowa zł 3 560 694'53.**

Sumy pozabilansowe. — Depozyty i gwarancje zł 382 408'10; Różni za depozyty i gwarancje zł 409 193'98; Księgarze r-ki komisowe krajowe zł 260 191'25; Księgarze zagraniczni r-ki komisowe zł 21 473'64; Sortyment zagraniczny komis zł 447'40; Dostawcy za maszyny obce zł 40 094'93; **Razem sumy pozabilansowe zł 1 113 809'30.**

Ogólna suma zobowiązań zagranicznych zł 62 113'52.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

STRATY. — Koszty ogólne zł 383 969'54; Podatki zł 58 482'53; Koszty fabrykacji zł 1 812 840'27; Towary zakup zł 577 122'01; Koszty kredytów zł 58 970'44; Koszty eksploatacji zł 250 624'83; Różnice kursowe zł 399'90; Nieściągalne należności zł 2 190'66; Odpisy amortyzacyjne zł 108 381'35; Zysk zł 15 167'04; **Razem zł 3 268 148'57.**

ZYSKI. — Sprzedaż faktury zł 2 055 211'23; Roboty własne zł 269 141'99; Towary, sprzedaż zł 943 460'88; Różnice kursowe zł 73'12; Odzyskane należności zł 261'35; **Razem zł 3 268 148'57.**

Powyższy bilans został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 14 czerwca 1938 r.

1560

Towarzystwo Przemysłowo-Leśne „Ramienne”, Spółka Akc.

Zarząd w Warszawie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Działka Międzyborów i las Puchowszczyzna zł 76 574'77; Majątek płynny: Gotówka i banki zł 49 610'26; Papiery procent. i udziały zł 588'00; Weksle zł 19 146'80; Gotowe towary zł 18 366'00; Akcjonariusze zł 149 693'94; Odbiorcy zł 5 841'39; Różni zł 23 425'99; Wątpliwe należności zł 3 879'00; Sumy przechodnie zł 1 128'40; Strata 1937 r. zł 3 754'20; **Razem zł 352 008'75.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje zł 17 200'00.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 250 000'00; Kapitał zapasowy zł 4 800'18; Zaległe pod. i wydat. zł 7 684'10; Dostawcy zł 71 788'17; Odbiorcy zł 12 020'00; Różni zł 5 716'30; **Razem zł 352 008'75.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje zł 17 200'00.

1554

Rolej Lokalna Twarda Góra—Nowe, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały zł 161 552'13; II. Majątek płynny zł 4 651'20; III. Strata zł 65 354'10; **Razem zł 231 557'43.**

STAN BIERNY. — I. Kapitał akcyjny zł 129 000'00; II. Zobowiązania zł 71 257'39; III. Rachunek waloryzacyjny zł 31 300'04; **Razem zł 231 557'43.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — I. Wydatki eksploatacyjne zł 71 014'52; II. Koszty administracji ogólnej zł 12 690'65; **Razem zł 83 705'17.**

ZYSKI. — I. Dochody eksploatacyjne zł 18 351'07; II. Strata zł 65 354'10; **Razem zł 83 705'17.** 1542

Towarzystwo Ubezpieczeń „Przezorność”, Spółka Akc.

w Warszawie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Kasa ub. na życie zł 1 394'79, ub. inne zł 17 072'71, razem zł 18 467'50; II. Instytucje kredytowe ub. na życie zł 115 292'75, ub. inne zł 154 549'19, razem zł 269 841'94; III. Papiery wart. z kup. bieżącymi ub. na życie zł 162 227'15, ub. inne zł 536 583'77, razem zł 698 810'92; IV. Pożyczki hipoteczne ub. inne zł 86 958'32, razem zł 86 958'32; V. Nieruchomości: ub. na życie zł 298 000'00, ub. inne zł 790 800'50, razem zł 1 088 800'50; VI. Zaliczki i pożyczki pod zastaw własnych polis ub. na życie zł 7 955'40, razem zł 7 955'40; VII. Należność z tyt. rezerwy składek zatrzym., przez zakłady ubezpieczeń — ub. inne zł 59 227'95, razem zł 59 227'95; VIII. Ajenci: ub. na życie zł 91 496'76, ub. inne zł 426 305'74, razem zł 517 802'50; IX. Różni z tyt. zaległej składki: ub. na życie zł 2 331'69, ub. inne zł 626 182'56, razem zł 628 514'25; X. Zakłady ubezpieczeń: ub. na życie zł 1 403'72, ub. inne zł 876 428'32, razem zł 877 832'04; XI. Inni dłużnicy: ub. na życie zł 138 302'72, ub. inne zł 60 555'31, razem zł 198 858'03; XII. Ruchomości biurowe: ub. na życie zł 26 850'00, ub. inne zł 51 800'00, razem zł 78 650'00; XII. Inne aktywa: ub. na życie zł 413 196'96, ub. inne zł 226 165'47, razem zł 639 362'43; XIV. Lokaty, stanowiące kaucje z wyj. gótowni: ub. na życie zł 114 213'00, ub. inne zł 35 883'00, razem zł 150 096'00; XV. Strata: ub. na życie zł 74 789'84, ub. inne zł 143 318'21, razem zł 218 108'05; Ogólna suma: ub. na życie zł 1 447 454'78, ub. inne zł 4 091 831'05; **Razem zł 5 539 285'83.**

STAN BIERNY. — I. Emitowany kapitał akcyjny (akcyj sztuk 20 625 po zł 100): ub. na życie zł 912 500'00, ub. inne zł 1 150 000'00, razem zł 2 062 500'00; II. Kapitał zapasowy: ub. na życie zł 5 000'00, razem zł 5 000'00; III. Inne kapitały i fundusze własne zakładu: ub. na życie zł 103 080'58, ub. inne zł 93 504'78, razem zł 196 585'36; IV. Fundusz ubezpieczeniowy: ub. na życie zł 94 779'10, ub. inne zł 455 559'37, razem zł 550 338'47; V. Rezerwa na nieuregul. szkody (sumy płatne): ub. na życie zł 5 400'00, ub. inne zł 392 611'90, razem zł 398 011'90; VI. Inne fundusze i rezerwy techniczne: ub. na życie zł 951'75, razem 951'75; VII. Należność z tyt. rezerwy składek zatrzymanej reasekuratorom przez zakład: ub. inne zł 778 739'29, razem zł 778 739'29; VIII. Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości: ub. na życie zł 13 812'75, ub. inne zł 42 586'20, razem zł 56 398'95; IX. Zakłady ubezpieczeń: ub. na życie zł 15 030'74, ub. inne zł 362 975'16, razem zł 378 005'90; X. Inni wierzyciele: ub. na życie 137 428'50, ub. inne zł 205 997'28, razem zł 344 425'78; XI. Nieuiszczone podatki i opłaty: ub. inne zł 52 583'63, razem zł 52 583'63; XII. Inne pasywa: ub. na życie zł 45 258'36, ub. inne zł 520 390'44, razem zł 565 648'80; XIII. Kaucje: ub. na życie zł 114 213'00, ub. inne zł 35 883'00, razem 150 096'00; Ogólna suma: ub. na życie zł 1 447 454'78, ub. inne zł 4 091 831'05; **Razem zł 5 539 285'83.**

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

ZYSKI. — I. Strata pokr. stos. do uchw. Wałn. Zgromadz.: ub. na życie zł 947 505'00, ub. inne zł 669 822'43, razem zł 1 617 327'43; II. Zysk w roku sprawozdawczym na r/ku ubezpieczeń: 1) od ognia zł 46 352'01, 2) od kradzieży zł 40 971'87, razem zł 87 323'88; III. Czysty dochód z majątku zakładu: ub. na życie zł 13 591'69, ub. inne zł 37 775'81, razem zł 51 367'50; IV. Inne zyski, nieobjęte poszczególnymi rachunkami: 1) różnica kursu na pap. wart.: ub. na życie zł 1 213'34, ub. inne zł 3 671'12, razem zł 4 884'46, 2) wpływ z odpisów na wątpl. należności: ub. na życie zł 2 669'78, razem zł 2 669'78; V. Strata: ub. na życie zł 74 789'84, ub. inne zł 143 318'21, razem zł 218 108'05; Ogólna suma: ub. na życie zł 1 039 769'65, ub. inne zł 941 911'45; **Razem zł 1 981 681'10.**

STRATY. — I. Strata z roku poprzedniego: ub. na życie zł 947 505'00, ub. inne zł 669 822'43, razem zł 1 617 327'43; II. Strata z roku sprawozd. na r/ku ubezpieczeń: 1) na życie zł 990'66, 2) od nieszczęśl. wypadków zł 19 013'71, 3) od odpowiedzialności prawnej zł 36 822'19, 4) transportów zł 151 557'18, razem zł 207 393'08; III. Niepodzielona część kosztów administracji: ub. inne zł 6 862'94, razem zł 6 862'94; IV. Umorzone należności wątpliwe: ub. inne zł 2 101'42, razem zł 2 101'42; V. Strata na kursie walut obcych: ub. na życie zł 993'12, ub. inne zł 16 826'06, razem zł 17 819'18; VI. Inne odpisy i straty, nieobjęte poszczególnymi rachunkami: 1) odp. z wart. ruchomości: ub. na życie zł 7 750'00, ub. inne zł 15 494'08, razem zł 23 244'08, 2) odp. z wart. nieruchomości: ub. na życie zł 2 762'55, ub. inne zł 4 731'80, razem zł 7 494'35, 3) odpisano na rezerwę na wątpliwe należności: ub. na życie zł 79 768'32, ub. inne zł 18 679'64, razem zł 98 447'96; Ogólna suma: ub. na życie zł 1 039 769'65, ub. inne zł 941 911'45; **Razem zł 1 981 681'10.** 1555

Rolej Lokalna Piła—Jaworzno, Spółka Akcyjna

Bilans majątku na dz. 31/XII 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 3 263 282'00; Inwestycje zł 641 631'91 = zł 3 904 913'91; Majątek płynny: Kasa i banki zł 288 352'62; Papiery procentowe zł 48 700'00; Dłużnicy zł 256 881'03; Rachunek przechodni zł 255 979'87; **Razem zł 4 754 827'43.**

STAN BIERNY. — Kapitał własny: 1) Kapitał akcyjny zł 1 260 720'00; 2) Fundusze rezerwowe: eksploatacyjny kapitał rezerwowy zł 126 618'02 = zł 1 387 338'02; Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z 31/XII 1936 r. zł 1 651 465'92, b) dopisano w 1937 r. zł 12 758'75 = zł 1 664 224'67; Zobowiązania zł 388 269'42; Fundusze specjalne: 1) Nadzwyczajna Rezerwa zł 1 109 295'85; 2) Fundusz na umorzenie akcji zł 12 240'00 = zł 1 121 535'85; Zysk: a) pozostałość z 1936 r. zł 10 577'40, b) za 1937 r. zł 182 882'07 = zł 193 459'47; **Razem zł 4 754 827'43.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 741 789'90; Koszty administracji ogólnej zł 36 352'02; Raty oprocentowania pożyczki pierwszeństwa z dodatkiem administracyjnym zł 10 940'24; Raty oprocentowania pożyczki dodatkowej z dodatkiem administracyjnym zł 3 923'39; Amortyzacja wartości kolei zł 5 558'75; Zysk za 1937 r. zł 193 459'47; **Razem zł 992 023'77.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 979 768'79; Przeniesienie zysku z 1936 r. zł 10 577'40; Procenty z lokacji zł 1 677'58; **Razem zł 992 023'77.** 1550

Przemysł Szklany w Polsce, Spółka Akcyjna

Bilans w dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Nieruchomości: a) grunty i place zł 59 000'00, b) budowle mieszkaniowe i fabryczne zł 91 000'00; Urządzenia fabryczne: a) maszyny i narzędzia techniczne zł 72 115'71, b) narzędzia i instrumenty zł 95 231'06; Ruchomości zł 6 299'33; Inwentarz rolny zł 7 746'15; II. Majątek płynny: Kasa Zarządu zł 268'47, Kasa Huty zł 2 159'25, razem zł 2 427'72; Banki zł 944'96; 3% Premiowa Pożyczka Inwestycyjna zł 4 000'00; Weksle w portfelu zł 11 022'06, weksle na inkasie zł 135'00, razem zł 11 157'06; Materiały: a) surowce zł 18 015'64, b) opał zł 5 282'76, c) wyroby gotowe na składzie zł 96 958'00; Dłużnicy zł 143 627'30; Wierzyciele zł 9 295'47; **Straty za lata ubiegłe zł 58 807'35; Ogółem zł 681 909'51.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 150 000'00; Kapitał zapasowy zł 25 575'61; Kapitał amortyzacyjny: saldo na 1 I 1937 r. zł 82 603'50, dopisano w 1937 r. zł 20 166'94, razem zł 102 770'44; II. Zobowiązania: Banki zł 233 383'86; Wierzyciele zł 88 094'71; Dłużnicy zł 220'66; Sumy przechodnie zł 60 276'43; Zysk za 1937 r. zł 21 587'80; **Ogółem zł 681 909'51.**

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

Zysk brutto na fabrykacji zł 149 259'00.

Koszty handlowe zł 63 119'57; Podatki zł 12 374'51; Procenty i prowizje zł 16 474'26; Prowizje agentów zł 9 055'42; Odpisano na straty zł 3 480'50; Rezerwa na wątpliwych dłużnikach zł 3 000'00; Amortyzacja zł 20 166'94; Zysk za 1937 r. zł 21 587'80; **Ogółem zł 149 259'00.** 1549

Zarząd Spółki Akcyjnej Przemysł Metalowy „Granat“

w Warszawie

niniejszym podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów Spółki, co następuje:

Zgodnie z art. 435 § 1 i art. 436 Kod. Handl. oraz na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 25 kwietnia 1938 r., ujętej w protokole notarialnym, sporządzonym przez Notariusza Zygmunta Nowickiego w Warszawie Nr rep. 1006 o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z sumą zł 600 000, Zarząd Spółki wezwał w drodze trzykrotnych zgłoszeń we właściwych i zgodnych z prawem odstępach czasu PP. Akcjonariuszów do subskrypcji nowej emisji akcji i wpłat na nie na warunkach następujących:

1) emisja obejmuje 6 000 sztuk akcji na okaziciela nie uprzywilejowanych, wartości nominalnej zł 100 każda, podlegających prawu poboru;

2) cena emisyjna wynosi zł 66'67 za każdą akcję i winna była być wpłacona jednorazowo w momencie dokonywania zapisu na akcje, reszta to jest zł 33'33 przelana będzie z zysków uzyskanych na eksporcie;

3) prawo poboru nowych akcji przysługiwało w stosunku 1 akcja nowa 100-złotowa na trzy akcje dawne 100-złotowe dotychczasowym akcjonariuszom Spółki.

Czasokres zapisów i wpłat na akcje nowej emisji zakreślony został do dn. 25 czerwca 1938 r.

Obecnie Zarząd Spółki po raz ostatni po myśli art. 437 § 1 Kod. Handl. wzywa niniejszym PP. Akcjonariuszów

do subskrypcji nierozrebranych jeszcze akcji

pomienionej nowej emisji i wpłat na nie i podaje, że zapisy i pełną wpłatę po zł 100 za każdą akcję na te pozostałe nierozrebrane akcje przyjmować będzie Zarząd Spółki w jego siedzibie w Warszawie ul. Smolna Nr 14 w godzinach 10—14, począwszy od dn. 5/VII 1938 r. do dn. 25/VII 1938 r.

Po tym terminie i po myśli art. 437 § 2 Kod. Handl. akcje nieobiete Zarząd Spółki przydzieli według swego uznania.

1567

Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu Berenstein, Zonis i S-ka

w Łodzi

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Urządzenia techniczne zł 616'28; Maszyny zł 7 600'00; Urządzenie biura i składu zł 14 992'95; Razem zł 23 209'23; Majątek płynny: Gotówka w kasie i w bankach zł 3 158'78; Weksle w portfelu i w in-kasie zł 36 910'76; Papiery procentowe zł 11 759'50; Surowce zł 2 092'73; Wyroby własne zł 22 256'09; Towary zł 334 579'30; Dłużnicy zł 525 950'43; Zaliczki zł 4 600'00; Kaucja zł 60'00; Dłużnicy wątpliwi zł 1'00; Sumy przechodnie zł 610'50; Razem zł 941 979'09; Strata w 1937 r. zł 55 067'84; Ogółem stan czynny zł 1 020 256'16.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 510 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z r. ub. zł 20 358'10, dopisano w 1937 r. zł 1 935'20, razem zł 22 293'30; Kapitał amortyzacyjny: saldo z r. ub. zł 10 551'39, spisane w 1937 r. zł 5 218'08, razem zł 5 333'31; Ogółem zł 537 626'61; Zobowiązania: Podatki zł 1 275'97; Świadczenia socjalne zł 763'38; Wierzytelności zł 358 180'20; Akcepty zł 76 000'00; Niepodniesiona dywidenda zł 46 410'00; Ogółem zł 482 629'55; Ogółem stan bierny zł 1 020 256'16.

Sumy pozabilansowe. — Obligo weksli klientowskich zł 325 998'00.

Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 292 554'09.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 85 532'59; Koszty handlowe zł 35 219'53; Podatki państwowe i komunalne zł 42 784'25; Odpisy amortyzacyjne zł 913'83; Asekuracja zł 1 919'24; Ofiary zł 4 579'67; Koszty sprzedaży zł 13 486'09; Procenty zł 3 238'83; Komorne zł 5 751'30; Straty na dłużnikach zł 15 516'07; Straty na maszynach zł 3 199'34; Razem zł 212 140'74.

ZYSKI. — Zysk na towarach brutto zł 156 570'99; Zysk na urządz. techn. zł 501'91; Strata 1937 r. zł 55 067'84; Razem zł 212 140'74.

1575

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Zarząd Polskich Zakładów Chemicznych „Nitrat“, Spółki Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 2 sierpnia 1938 r. o godz. 12 w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Mińskiej 25 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Podwyższenie kapitału akcyjnego Spółki o zł 200 000, tj. do zł 4 000 000, przez przelanie odpowiedniej kwoty z rezerwy opodatkowanej na kapitał akcyjny, podwyższenie wartości nominalnej akcji do zł 200 i nadanie par. 3 statutu brzmienia: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 4 000 000 (cztery miliony) i jest podzielony na 20 000 akcji wartości nominalnej po zł 200, mianowicie na 18 000 akcji na okaziciela i 2 000 akcji imiennych z pluralnym prawem głosu”; 2) Upoważnienie Zarządu do nabycia, ewentualnie również w drodze zamiany, nowego przedsiębiorstwa oraz nieruchomości miejskich i wiejskich i do sprzedaży względnie zamiany niektórych nieruchomości miejskich wszystko za cenę i na warunkach według uznania Zarządu.

1577

AMERYKA jest największym
rynkem na świecie

Amerykańsko-Polska Izba Handlowa

w Stanach Zjednoczonych

149 east 67-th Street New York City

pośredniczy w nawiązywaniu
stosunków handlowych po-
między Ameryką i Polską

Kupcze i przemysłowcy polski!

po przybyciu do Nowego Yor-
ku, udaj się zaraz do Izby

Rozmówisz się tam po polsku, otrzymasz wska-
zówki i pomoc biurową za darmo! Korespon-
dencja w języku polskim. W Polsce załatwiaj
swe sprawy przez

Polsko-Amerykańską Izbę Handlową

Warszawa, Nowy Świat Nr 72, telefon 6-26-62

PODRÓŻUJMY LOTEM

BILET POWROTNY

KOSZTUJE 20% TANIEJ

**ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ROZKŁADU LOTÓW**

TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej
stałe uzupełniana
według aktualnego stanu

Cena taryfy zł 40.—

Cena „Uzupełnień” zł 7.—

■■■■■■■■■■ kwartalnie ■■■■■■■■■■

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA“

280 STRON DRUKU

8 ILUSTRACIJ WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACIJ JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ LUDOWY W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10'00, z przesyłką pocztową zł 11'00

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego itp.

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA ŚW. AKADEMICKA 7

DOSTARCZA BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SILNOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

OLEJE

ŁOŻYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARBARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

SMARY

STĄŻE I PÓŁPEYNE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINE I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.
STACJA BUNKROWA W GDYNI.
STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.

Fabryka Naft. B. S.
Fabryka

Fabryka 3